

**La salut i el benestar de les dones
de l'àmbit rural de la comarca de
la Noguera des d'una perspectiva
dels rols de gènere.**

TREBALL DE FI DE GRAU

Autoria: Meritxell Grau Molins

Tutoria: Dr. Emerson Vicente-Cruz

PRA: Dra. Ariadna Angulo-Brunet

Àrea: Recerca Aplicada

Any: Gener del 2023

Universitat Oberta de Catalunya

Grau en Educació Social

Agraïments

Durant molts de temps, aquesta investigació ha estat una part molt important del meu dia a dia. Abans de presentar la proposta ja rumiava sobre quin treball realitzar, ja ho comentava amb les meves amistats, les companyes de treball i amb la família. Per això, durant tot aquest temps també he implicat les persones que m'envolten. De manera que, penso que son una part molt important de la feina feta, motiu pel qual estic infinitament agraïda i feliç de poder tenir un espai on agrair-los-hi el seu suport.

En primer lloc, a la meva família, mams, gràcies a tu i a l'entorn on vivim m'he inspirat en l'objectiu d'aquesta recerca i així endinsar-me en dur a terme aquesta investigació. Al Xavier, el meu company de vida, mil gràcies per creure amb mi i per regalar-me energia positiva diàriament, ets una sort. I l'amic fidel i inseparable, el Torb, l'amic *perruni*, el que no s'ha mogut ni un sols segon del meu costat en totes les hores d'ordinador i que m'ha ajudat a desconnectat quan m'ha convingut.

En segon lloc, a totes les meves amistats més properes, amb totes les que he compartit la inquietud d'aquesta investigació, amb totes aquelles xerrades i debats que hem creat i que han estat una part important d'aquest treball, ja que m'han servit per perfilar i orientar la investigació.

Però en especial, gràcies a la Raquel i al seu equip tècnic, perquè em van ajudar a posar paraules i a organitzar els meus pensaments en els inicis, en el moment de formular la proposta de treball. I l'Anna, la Isabel i la Marta, gràcies pel vostre suport, consells i orientacions.

En tercer lloc, al meu tutor, a l'Emerson, gràcies per la constància, per la dedicació, l'ensenyança, el suport, el respecte i la motivació que m'has transmès des del primer dia.

Per últim i no menys important, a les quatre participants de l'entrevista, la Tresa, la Remei, l'Antonieta i la Carme, mil gràcies pel vostre temps, per la vostra confiança dipositada en mi, per obrir-me les portes de les vostres llars i per compartir el vostre pensar, sentir i saber. Gràcies per compartir-ho amb mi i així poder haver creat conjuntament aquest coneixement situat tan interessant.

Resum

Introducció: La conscienciació sobre la salut i el benestar psicològic i emocional de la dona és escassa. Tot i que existeixen alguns informes i programes que fomenten i potencien donar visibilitat a aquest fenomen, sovint no arriba a tothom. En aquesta investigació hem analitzat concretament la salut i el benestar de la dona rural a Catalunya. Aquestes dones, pel simple fet de viure en una zona rural ja queden excloses d'algunes oportunitats, que, en canvi, sí que en gaudeixen les dones que viuen en municipis o ciutats més grans. A tot això se li suma el factor gènere, és a dir, els estereotips i els rols tradicionals del gènere femení i masculí, que han atorgat a les persones segons el seu gènere atribuït socialment, i veurem com aquests influencien en la seva salut i benestar. **Mètode:** Aquest estudi se centra en una localització social determinada, en la comarca de la Noguera, que és la més gran respecte a extensió de la comunitat autònoma de Catalunya. Així, a la investigació participen quatre dones que viuen en l'àmbit rural, en municipis de menys de mil habitatges i que tenen entre 55 anys i 65 anys. Per aprofundir la seva visió i la seva experiència, hem triat la metodologia de Produccions Narratives i l'anàlisi temàtic narratiu. **Resultats:** Els resultats de l'anàlisi demostren la visió subjectiva de les dones participants. Hem vist que tenen interioritzades i normalitzades les tasques i les funcions del rol femení, en són un exemple, la sobrecàrrega de tasques de la llar o les cures familiars, entre altres. Veurem com algunes d'elles ho expressen inconscientment, i d'altres ho expressen justificant-se de què són dones d'una altra època. Però en cap cas ho perceben com una cosa negativa per la salut de la dona. L'anàlisi també mostra com totes narren que viure en un municipi petit té avantatges, com ara la tranquil·litat i la proximitat. Ara bé, totes comparteixen que la manca de serveis bàsics, obliga involuntàriament a haver-se de mudar quan siguin més grans. **Conclusions:** Les principals damnificades del despoblament rural i la manca de serveis bàsics de les poblacions petites provoquen que les dones grans quedin abocades a una manca de suports vers l'envelliment o han d'abandonar la seva llar per traslladar-se a un altre municipi més gran on puguin disposar d'altres recursos. L'esforç d'aquestes dones al llarg de la vida com a principals cuidadores de les persones del seu entorn i de les persones dependents no tindrà un mateix retorn en elles, ja que els rols femenins van evolucionant. La cura dels familiars és diferent, sigui perquè s'hi dediquin cuidadores externes o bé per les residències de persones grans. En últim terme, la percepció de la salut i del benestar d'aquestes dones, és bona, tot i que han patit diversos moments complicats en les seves vides. L'educació social pot ser un agent socialitzador potent per la transformació de la societat.

Paraules clau: salut, benestar, dona, àmbit rural i rols de gènere.

Resumen

Introducción: La concienciación sobre la salud y el bienestar psicológico y emocional de la mujer es escasa. Aunque existen algunos informes y programas que fomentan y potencian dar visibilidad a este fenómeno, a menudo no llega a todo el mundo. En esta investigación hemos analizado concretamente la salud y bienestar de la mujer rural en Cataluña. Estas mujeres, por el simple hecho de vivir en una zona rural, ya quedan excluidas de algunas oportunidades. A todo esto se le suma el factor género, es decir, los estereotipos y los roles tradicionales del género femenino y masculino, que han otorgado a las personas según su género atribuido socialmente, y veremos cómo éstos influyen en su salud y bienestar. **Método:** Este estudio se centra en una localización social determinada, en la comarca de la Noguera, que es la mayor respecto a extensión de la comunidad autónoma de Cataluña. Así, en la investigación participan cuatro mujeres que viven en el ámbito rural, en municipios de menos de mil habitantes y que tienen entre 55 y 65 años. Para profundizar su visión y experiencia, hemos elegido la metodología de Producciones Narrativas y el análisis temático narrativo.

Resultados: Los resultados del análisis demuestran la visión subjetiva de las mujeres participantes. Hemos visto que tienen interiorizadas y normalizadas las tareas y funciones del rol femenino, son un ejemplo, la sobrecarga de tareas del hogar o los cuidados familiares, entre otros. Veremos cómo algunas de ellas lo expresan inconscientemente, y otras lo expresan justificando qué son mujeres de otra época. Pero en ningún caso lo perciben como algo negativo para la salud de la mujer. El análisis también muestra cómo narran que vivir en un municipio pequeño tiene ventajas, como la tranquilidad y la proximidad. Ahora bien, todas comparten que la falta de servicios básicos que presta un municipio rural, obliga involuntariamente a tener que mudarse cuando sean mayores. **Conclusiones:** Las principales damnificadas del despoblamiento rural y la falta de servicios básicos de las poblaciones pequeñas provocan que las mujeres mayores queden abocadas a una falta de apoyos hacia el envejecimiento o deben abandonar su hogar para trasladarse a otro municipio mayor donde puedan disponer de otros recursos. El esfuerzo de estas mujeres a lo largo de la vida como principales cuidadoras de las personas de su entorno y de las personas dependientes no tendrá un mismo retorno en ellas, puesto que los roles femeninos van evolucionando. El cuidado de los familiares cambian, sea porque se dediquen a trabajar como cuidadoras externas o bien en residencias de personas mayores. En último término, la percepción de la salud y del bienestar de estas mujeres es buena, aunque han sufrido varios momentos complicados en sus vidas. La educación social puede ser un agente socializador potente para la transformación de la sociedad. **Palabras clave:** salud, bienestar, mujer, ámbito rural y roles de género.

Abstract

Introduction: Awareness of women's psychological and emotional health and well-being is low. Although there are some reports and programs that promote and enhance the visibility of this phenomenon, it often does not reach everyone. In this research we have specifically analyzed the health and well-being of rural women in Catalonia. These women, by the simple fact of living in a rural area, are already excluded from some opportunities. To all this we add the gender factor, that is, the stereotypes and traditional roles of female and male gender, which have been given to people according to their socially ascribed gender, and we will see how these influence their health and well-being. **Method:** This study focuses on a specific social location, in the region of La Noguera, which is the largest in terms of extension of the autonomous community of Catalonia. Thus, four women who live in rural areas, in municipalities of less than a thousand inhabitants and who are between 55 and 65 years old, participate in the research. In order to deepen their vision and experience, we have chosen the methodology of Narrative Productions and narrative thematic analysis. **Results:** The results of the analysis demonstrate the subjective vision of the participating women. We have seen that they have internalized and normalized the tasks and functions of the female role, for example, the overload of household chores or family care, among others. We will see how some of them express it unconsciously, and others express it justifying that they are women of another era. But in no case do they perceive it as something negative for women's health. The analysis also shows how they say that living in a small municipality has advantages, such as tranquility and proximity. Now, they all share that the lack of basic services provided by a rural municipality involuntarily forces them to have to move when they are older.

Conclusions: The main victims of rural depopulation and the lack of basic services in small towns cause older women to be doomed to a lack of support towards aging or they must leave their home to move to another larger municipality where they can have other resources. The effort made by these women throughout their lives as the main caregivers of the people around them and of dependents will not have the same return, since women's roles are evolving. The care of family members changes, whether they work as external caregivers or in nursing homes for the elderly. Ultimately, the perception of these women's health and well-being is good, although they have experienced several difficult moments in their lives. Social education can be a powerful socializing agent for the transformation of society.

Keywords: Health, well-being o welfare, woman, rural area, gender roles.

Llista de Taules

Taula 1 – <i>Estereotips de gènere en l'ocupació</i>	21
Taula 2 – <i>Dades identificatives de les participants</i>	30
Taula 3 – <i>Comparativa de preguntes del guió semi-estructurat</i>	34
Taula 4 – <i>Anàlisi narratiu de la investigació per categories temàtiques</i>	377

Índex

1	Introducció.....	11
2	Marc teòric	12
2.1	Salut i benestar	12
2.1.1	<i>Salut Mental.....</i>	<i>12</i>
2.1.2	Benestar emocional.....	15
2.1.3	Benestar social i cultural.....	15
2.2	Gènere	17
2.2.1	<i>Concepte gènere.....</i>	<i>17</i>
2.2.2.	<i>Socialització diferencial del gènere: els rols de gènere femení i masculí .....</i>	<i>18</i>
2.2.3	<i>Salut des d'una perspectiva de gènere .....</i>	<i>22</i>
2.3	Dones en l'àmbit rural a Catalunya	24
2.4	Context d'investigació: Comarca de la Noguera.....	26
3	Objectius	29
3.1	Objectiu General	29
3.2	Objectiu Específics	29
4	Mètode.....	30
4.1	Participants	30
4.2	Tècnica.....	31
4.3	Procediments.....	32
4.4	Passos per elaborar i analitzar les narratives.....	34
5	Anàlisi.....	37
5.1	L'entorn social i cultural de les dones rurals.....	37
5.1.1	<i>La vivència de l'etapa de la vellesa en un municipi petit.....</i>	<i>38</i>
5.1.2	<i>Els moments dedicats a l'autocura .....</i>	<i>39</i>
5.1.3	<i>El primer sector i la dona rural treballadora .....</i>	<i>40</i>
5.2	Rols de gènere	42

5.2.1 Els rols de gènere femení	43
5.2.2 Dones rurals: autosuficients o supervivents al patriarcat?.....	44
5.2.3. La rellevància de la família.....	47
5.2.4 Serveis reproductius o maternitat?	49
5.3 Salut i benestar psicològic i emocional	52
5.3.1 L'autogestió de la salut i del benestar psicològic i emocional.....	52
5.3.2 La pandèmia Covid-19.....	55
5.3.3 Visió de la salut de la dona rural	55
6 Conclusions.....	57
7 Limitacions i futures investigacions	59
Referències.....	61
Annexos.....	66
Annex I: Guió de l'entrevista semiestructurada	66
Annex II: Producció narrativa i l'entrevista de la Remei	68
Annex III: Producció narrativa i l'entrevista de la Carme	97
Annex IV: Producció narrativa i l'entrevista de la Tresa	125
Annex V: Producció narrativa i l'entrevista de l'Antonieta:	152

1 Introducció

La injustícia de gènere és un fenomen social el qual té una llarga historicitat i diferents causes, determinades per factors econòmics, polítics, religiosos i culturals, influenciada pel masclisme i els ideals del patriarcat que han posat a la dona en un esglaió inferior a l'home. Considerant-la com la feble, la incapaç, la improductiva i la que ha de complir tasques estrictament relacionades amb l'àmbit reproductiu, és a dir, les tasques de la llar, la procreació i la criança. No obstant això, en els últims anys des de diverses institucions i polítiques públiques de l'Estat es vetlla per la dona rural, perquè guanyi més espais de reconeixement i participació, perquè aconseguixi un benestar integral i qualitat de vida, però encara falta molt camí per recórrer.

Aquesta investigació neix del cor i la capacitat per poder teixir coneixement situat amb la col·laboració activa de quatre dones, amb l'objectiu general de mostrar a la societat quina és la seva situació vers a la salut i el benestar des d'una perspectiva dels rols de gènere. Per tant, transmetre un coneixement subjectiu i no generalitzat sobre alguns aspectes que es podrien millorar o bé promoure un canvi conjuntament amb la societat, i així, crear un món més just, des del respecte i l'equitat.

Per tal de dur-ho a terme, hem realitzat entrevistes individuals a quatre dones de la comarca de la Noguera, la més extensa de Catalunya i que té el nombre més gran de municipis de menys de mil habitants. Són dones d'entre 55 i 65 anys i de diferents municipis per tenir una visió més àmplia. Aquesta investigació es duu a terme a través de la metodologia de produccions narratives de Haraway (1988), una proposta epistemològica de coneixement situat. És a dir, és una tècnica d'investigació qualitativa i d'acció-participativa que té l'objectiu de proporcionar a les dones un paper de lideratge en la investigació i de transformació social (Donato et al., 2020).

El treball s'estructura a través d'un marc teòric que posteriorment en l'anàlisi segueix un esquelet similar, i marc teòric i anàlisi estan relacionats per tal de dur a terme les diverses comparacions i contrastos del que ja existeix. Com per exemple, analitzem les narracions de les dones participants des d'una perspectiva de gènere, de la salut i del benestar emocional i ho comparem i contrastem amb les propostes de diferents organismes, estudis, lleis, o plans que vetllen per la dona.

Així doncs, aquesta recerca es disposa a explorar aquesta visió i percepció de les dones participants amb més profunditat, o en paraules de Haraway (1991) "seria el de contribuir a la construcción de mundos más habitables y menos organizados en torno a ejes de dominación (Haraway, 1991, com va citar García & Montenegro, 2014, p. 84)".

2 Marc teòric

2.1 Salut i benestar

El concepte de salut ha anat evolucionant al llarg dels anys. Des de l'època de la Grècia clàssica, amb Hipòcrates, que és considerat el pare de la medicina, González, J. (s.f.) fins a la definició de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) en la seva constitució el 1946 la qual va entrar en vigor el 7 d'abril del 1948. Aquesta defineix el concepte salut com **“l'estat de complet benestar físic, mental i social, i no sols de l'absència d'afeccions o malalties”** (OMS, 1948). Així doncs, la salut implica que totes les necessitats fonamentals de les persones estiguin cobertes: afectives, sanitàries, nutricionals, socials i culturals.

Desafortunadament, aquesta definició és utòpica. Aquest estat complet del benestar és molt difícil de descriure. No obstant, la potència i la revolució d'aquesta definició radica en el fet que implica el físic, la ment i l'entorn social.

Segons el centre de terminologia de Catalunya (Termcat, 2022), **benestar** vol dir: situació en què es troben satisfetes les necessitats de tots els dominis de la vida humana, incloent-hi els aspectes físics, emocionals i socials. O com anomena la RAE (2014): a) Conjunto de las cosas necesarias para vivir bien. b) Vida holgada o abastecida de cuanto conduce a pasarlo bien y con tranquilidad. c) Estado de la persona en el que se le hace sensible el buen funcionamiento de su actividad somática y psíquica.

Així doncs, són dos conceptes que van entrelligats, benestar podríem dir que és una paraula amb més abast, més general de satisfacció, tranquil·litat i prosperitat que el concepte salut, així que, benestar complementa la salut mental.

2.1.1 Salut Mental

Com esmenta l'OMS (2022) la salut mental forma part d'aquest benestar complet de la salut, per tant, és un estat de benestar mental que permet a les persones afrontar els moments de més estrès de la vida, desenvolupar totes les seves habilitats per poder aprendre i treballar adequadament i contribuir a la millora de la seva comunitat. És l'element essencial pel desenvolupament personal, comunitari i socioeconòmic, a més a més de ser un dret fonamental. Per aquest motiu els estats membres de l'OMS s'han compromès a aplicar el Plan de Acción Integral sobre Salud Mental 2013-2030 (OMS, 2022), amb l'objectiu de millorar la salut mental a través de governança més eficaç, com ara aplicació d'estratègies de promoció i prevenció, informació i investigacions, entre altres.

Cal reafirmar que la salut mental és diferent en homes i dones, a causa de la desigualtat i per la diferència. El primer fa referència a les oportunitats diferents per gaudir de salut en condicionar la mortalitat, vulnerabilitat, càrrega del malalt i accés a l'atenció sanitària. El segon són les diferències biològiques les quals són construïdes socialment, com ara els rols i activitats, l'accés i control dels recursos, patrons i expectatives culturals i identitat subjectiva (Rigol et al., 2018). Per tant, s'ha de tenir en compte que la salut de la dona és vista, interpretada i resolta des d'una perspectiva androcèntrica del cos, provocant repercussions en les investigacions o major prevalença de trastorns mentals, major sensibilitat pel malestar, l'ús de més psicofàrmacs que als homes, entre altres.

Ara bé, feta aquesta introducció, centrem-nos en diferents factors que influeixen en la salut mental de la dona. Un factor que pot influir en les dones que tenen fills o filles és la **síndrome del niu buit**, el qual és la sensació de pèrdua de la proximitat en una relació tan especial com és la materna filial i la manca d'acceptació i adaptació al canvi que comporta. Es pot entendre com un procés de dol, on cal acceptar una absència i readaptar-se a una nova dinàmica familiar. Tal com explica la psicòloga sanitària i neuropsicòloga Alba Pérez, com en qualsevol dol, si no és processat adequadament, comporta problemes que poden derivar cap a la depressió (Pinedo, 2022). Cal dir que els homes també la pateixen, ara bé és més probable que no ho reconeixin o que se n'avergonyeixin de sentir-se així a causa de la socialització diferencial del gènere, com veurem més endavant.

Alguns dels senyals que apunten als pares o a les mares a tenir dificultat per gestionar el canvi són emocions de tristesa, sensació de solitud, de buit i d'avorriment. Es té la percepció de no tenir res a fer i arriben pensaments intrusius a tall de records dels fills quan eren nens i nenes. Es pot tenir la impressió de pèrdua del sentit de la pròpia vida i de no tenir propòsits o il·lusions. Sorgeixen creences limitadores relacionades en el fet que no tornaran a ser mai més feliços com ho eren abans o inclús poden aparèixer projeccions somàtiques (Pinedo, 2022).

És interessant destacar que la diferència de viure en **zones urbanes i rurals no influeix** en la síndrome del niu buit. Segons l'estudi realitzat per la Universitat Antioquia de Colòmbia, el fet del context no determina en la transició del niu buit, sí que ho són les particularitats i diversitat de les característiques de cada família, en les seves trajectòries vitals, els seus costums, necessitats, concepcions i altres. Però les diferències de si són famílies rurals o urbanes no són molt destacades, si més no cada família té les seves particularitats en les formes de vivència d'aquest trànsit (Díaz et al., 2022, p. 62).

Un altre dels factors que influeix en la salut mental és el fet de ser dona, i de complir amb el rol de la **dona cuidadora**. O sigui, l'OMS indica que en les llars i les comunitats, les dones, sobretot, s'ocupen de la cura de les altres persones. Aquest fet condueix a tenir una sobrecàrrega que en alguns casos es converteix en depressió, la qual en les dones representa un 5,1% i en els homes 3,6%. I arran d'aquesta sobrecàrrega els provoca un pitjor envelliment o menys expectatives de vida saludable, ja que molts cops tenen situacions econòmiques més precàries. Per exemple: les pensions, el treball reproductiu i no remunerat, situacions de subordinació, dependència, violència de gènere, doble i triple jornada laboral o model d'èxit social i personal vertebrat per la competitivitat (Basora, 2021).

En l'estudi¹ dut a terme per Jesús Henares, Isabel Ruiz i Luis Sordo (2020) el qual tracta la salut mental a Espanya diferenciant homes i dones i comunitats autònomes, podem observar de la mateixa manera que indica l'OMS, que les dones tenen pitjors resultats en tots els indicadors de salut mental estudiats. Per exemple, en referència a la morbiditat femenina diferencial o morbiditat psíquica² els homes tenen un 13,8% i les dones un 23,2%. Un altre resultat a destacar és el consum de tranquil·litzants, les dones tenen més d'un 15% en consum i els homes un 8%. En el cas dels antidepressius, tan sols un 4% dels homes en prenen a diferència del 9% de les dones.

En últim terme, l'estudi³ d'Oyague i Mateos (2019) mostra quin és el perfil de pacients en tractament d'antidepressius, aquest és el d'una dona de 50 a 59 anys, amb estudis primaris i secundaris i treballadores en actiu. Pel que fa a la combinació de tractament (tranquil·litzants i antidepressius), també és el de la dona major de cinquanta anys, amb estudis primaris o secundaris, assalariades i actualment jubilades. Per tant, el **consum d'ansiolítics i antidepressius** és més freqüent en les dones i va augmentant a mesura que passen els anys i en general els tractaments són de llarga durada. Aquests sovint són estratègies de supervivència de la dona davant de la violència de gènere en vers a les dones, sigui violència sistèmica, simbòlica, psicològica, econòmica, física, etc.

---

¹ Enquesta Nacional de Salut dels anys 2006, 2011 i 2017.

² Conjunt de malalties, motius de consulta o factors de risc que mereixen una atenció específica cap a les dones, be perquè solament elles presenten aquests problemes o perquè són més freqüents al sexe femení (Rigol et al., 2018).

³ Perfil del Paciente Ambulatorio en Tratamiento con Ansiolíticos y/o antidepresivos (Oyague & Mateos, 2019).

2.1.2 Benestar emocional

El benestar emocional està relacionat amb la salut mental. Segons l'OMS el benestar emocional és un estat d'ànim en el qual la persona s'adona de les seves pròpies aptituds, pot afrontar les pressions normals de la vida, pot treballar productivament i fructífera, i és capaç de fer una contribució a la comunitat. O sigui, es relaciona amb aspectes com estar motivat, tenir energia, seguretat i autoconfiança o tranquil·litat i autocontrol, entre d'altres.

Per tant, en mesura més petita el benestar emocional són totes aquelles capacitats i habilitats que una persona té per no caure en un problema de salut mental, per poder fer front a la situació del seu entorn sense arribar al límit de patir ansietat o depressió, per exemple. Es tracta del desenvolupament de les capacitats i el creixement personal en què cada individu mostra el seu potencial en totes les seves dimensions. Com anomena Seligman (2003) els atributs de les persones amb major **felicitat** estan principalment relacionats amb el fet de tenir una vida plaent, compromesa i amb un significat positiu.

En síntesi, el benestar s'activa quan es positivitzen i es potencien els dos centres vitals de les persones: la imatge positiva i valuosa que la persona té de si mateixa, i la positivitat i satisfacció de la seva vida (Cabero, 2011). Dit en unes altres paraules, és sentir que estem al lloc on volem estar i amb qui volem estar i que estem sent les persones que volem ser.

2.1.3 Benestar social i cultural

El benestar social segons la terminologia de Catalunya és la situació d'una societat en què les persones i els grups que la formen tenen cobertes les necessitats bàsiques, gaudeixen de les possibilitats adients de desenvolupament personal i no són subjectes a discriminació. Aquest és un constructe teòric que sorgeix en l'àmbit de **l'estat del benestar**⁴, en el qual s'incorporen les idees d'equitat i justícia. Les formes de distribuir equitativament els recursos d'una societat o grup determinat.

Per tant, qui vetlla per aquest benestar social és el govern, el qual a través de polítiques de prestacions i serveis proporciona a la persona factors i elements perquè pugui tenir una millor qualitat de vida, tranquil·la i satisfeta. Aquest model s'ha anat construint a Espanya des d'una estratègia econòmica la qual està basada en la ideologia neoliberal "no está dirigida a aumentar la ocupación, sino a facilitar la adquisición extranjera de industrias locales y aumentar la presión a la baja sobre los salarios para facilitar la acumulación del

---

⁴ Concepte que sorgeix després de la Segona Guerra Mundial per significar una forma d'estat que intervé en la vida econòmica per compensar les desigualtats econòmiques i socials mitjançant la prestació de serveis que constitueixen la base dels drets socials. Sociologia de l'exclusió social (García et al., 2013).

capital” (Petras, 1996, com va citar García et al., 2013, p. 128). De tal manera que és un model que no busca reformar la societat darrere d’una millora de qualitat de vida, sinó pal·liar algunes de les situacions de necessitat en funció dels interessos d’aquells als qui es beneficia.

Actualment, es basa en un **model mixt**, les bases es troben sostingudes sobre polítiques socialdemòcrates, amb governs que practiquen polítiques liberals (alliberadores) que perforen, quan no qüestionen, la mateixa filosofia de l’Estat de Benestar (García et al., 2013). Com va citar García et al. (2013) “coexisteixen tendències de signe contrari, arribant-se a la conjunció entre “universalisme” (accés universal a programes de salut, pensions i serveis socials) i “selectivitat” en les polítiques de benestar, la qual cosa explica, a Espanya, les peculiars característiques dels mercats de treball” (Moreno, 2000, com va citar García et al., 2013, p. 129).

A Catalunya aquesta responsabilitat recau en el Departament de Drets Socials. Aquest té com a funcions les polítiques de serveis, prestacions i protecció socials, inclosa la Renda Garantida de Ciutadania, polítiques de joventut, de la gent gran, de les famílies, la infància i l’adolescència, de l’acolliment i les adopcions, de persones amb discapacitat i dependències, així com gestionar els equipaments assistencials de la xarxa de serveis socials, les polítiques d’inclusió social, d’accessibilitat i les polítiques de dependència, l’acció comunitària, la coordinació i la gestió de la xarxa d’equipaments cívics i socials i, el tercer sector, la sensibilització cívica i social i el suport a les entitats i el voluntariat.

Ara bé, en el cas de les polítiques de serveis, prestacions i protecció vers la dona i la igualtat, en el cas de Catalunya estan englobades en el Departament d’Igualtat i Feminisme. Aquest departament neix l’any 2021 i està dividit en diferents àmbits, un d’ells és la cura, temps i treballs, la qual aposta per una **economia feminista** en què la vida estigui al centre. Per fer-ho possible, es promou el reconeixement social i econòmic de les professions i les cures a la llar, o mesures de conciliació, o fer visibles les persones que cuiden, dignificant la seva feina i fomentat les coresponsabilitats. Totes aquestes propostes del departament són indicadors que veurem al llarg de l’estudi d’aquesta recerca. Per tant, el benestar social i cultural és un fenomen important perquè influeix en el desenvolupament de la persona i en els seus drets socials.

2.2 Gènere

2.2.1 Concepte gènere

A partir de la dècada dels setanta el concepte gènere va començar a tenir una gran repercussió en l'escenari acadèmic i social. El gènere és la **construcció social** de les funcions, comportaments, activitats i atributs d'allò que es considera masculinitat o feminitat. Són els atributs que una cultura determinada atorga en un moment donat a una persona en funció del seu sexe i de com aquest es relaciona amb les persones. Així doncs, l'expressió més extrema és la de desigualtat i d'opressió de gènere, perquè el que significa no es troba en els gens ni en la psique sinó en els **mecanismes socials**, les relacions socials -les construccions socials les quals- fan de la diferència sexual les bases de la subordinació de les dones (Castro, 2016).

El concepte gènere té diverses accepcions. L'OMS (2018) defineix **gènere** com una **construcció purament social**, es refereix al rol de gènere, construccions socials que atribueixen a cada sexe uns comportaments o normes que són considerats adequats. El gènere és també producte de les relacions entre les persones i pot reflectir la distribució de poder entre elles. No és un concepte estàtic, sinó que canviar amb el temps i lloc. Quan les persones o els grups no s'ajusten a les normes, rols, les responsabilitats o les relacions relacionades amb el gènere, acostumen a ser objecte d'estigmatització, exclusió social i discriminació. El gènere interactua amb el sexe biològic, però és un concepte diferent.

Cal destacar que el gènere és una de les categories centrals del **pensament feminista**. El seu objectiu és criticar -no sols descriure- el conjunt de relacions socials que pressuposen i perpetuen una realitat social jerarquizada a partir de la valoració diferencial dels sexes i dels atributs que se'ls hi atribueix (Castro, 2016). Gènere no es refereix a la dona, sinó que és una categoria que dona força a una de les formes fonamentals de la **desigualtat en els sistemes socials**. És a dir, a les relacions temporals, estructurals i culturals en relació amb les persones, les institucions i l'Estat a través de la dominació de l'home sobre la dona.

Per tant, s'ha de tenir en compte el factor de la percepció que té cada individu del seu propi gènere, ja que no té per què correspondre amb el sexe biològic de l'individu. Aquest fet fa referència a la **identitat de gènere**, el qual no ha de ser binari. Ara bé, quan es va començar a parlar del gènere d'una persona es va donar lloc a la construcció als diferents rols que la societat associa al sexe, masculí o femení, definit per la biologia. És a dir, tendien a substituir sistemàticament la paraula sexe per gènere, assumint que dona equival a feminitat i home a masculinitat. Fins que a partir de la dècada dels noranta, amb el postmodernisme, es

va fer notar que aquella classificació no tenia en compte les diferents orientacions sexuals (homosexualitat, bisexualitat, asexualitat, etc.) ni altres diferències socioculturals i psicològiques.

En última instància cal dir que “los estudios de género posibilitan analizar las relaciones de poder” i “visibilizar las desigualdades, las opresiones y los mandatos de género, una práctica indispensable en las aportaciones de los feminismos a las sociedades contemporáneas” (Vicente-Cruz, 2019, p. 73). Per tant, és important impulsar estudis que permetin identificar des d'un enfocament de gènere, el caràcter sistèmic del feminisme, que aporten els estats i com es vinculen i reproduïxen amb la dominació masculina en aquestes entitats.

2.2.2. Socialització diferencial del gènere: els rols de gènere femení i masculí

Primerament, és interessant fer un breu recorregut pel transcurs de la història de l'ésser humà per tal d'entendre com s'ha arribat a la construcció del concepte gènere. En la prehistòria, no existeixen proves arqueològiques ni antropològiques suficients per evidenciar que hi havia diferència entre rols masculins o femenins (Terradillos, 2022). De manera que la identificació del rol home caçador, guerrer i líder (tasques de més força) i el rol de la dona com a recol·lectora, procreadora i submisa (més relació de cuidadora) podrien no ser reals, ja que les proves materials i els coneixements que es tenen són confusos, per tant, pot ser una **injustícia històrica** la qual dona poder a l'**heteropatriarcat**⁵ (biaix androcèntric).

En el canvi a l'edat de bronze, època antiga i fins a l'edat mitjana es van desenvolupar una major estructuració i aparició dels primers grans assentaments humans (Delgado, 2021). Fet que va comportar una sèrie de progressos culturals i tècnics on es van assentar els **rols distintius** que van començar en les èpoques anteriors, i es va profunditzar en ells, atorgant a les dones un paper de reclusió en la llar i limitant-les a la cura d'aquesta, mentre que l'home era el responsable de la guerra i la política. En l'edat moderna va haver-hi canvis, amb la burgesia la dona va començar a tenir algunes oportunitats laborals i a tenir més independència econòmica del marit. I gràcies a l'educació que es va començar a popularitzar es van produir unes expectatives de futur millor per a les pròximes generacions (Delgado, 2021).

---

⁵ El concepte patriarcat a sigut introduït per Kate Millet (1970 com va citar Puleo, 2017). Según Millet, el patriarado se rige por dos principios: el dominio del macho sobre la hembra y del macho adulto sobre el joven. Por lo demás, su diversidad es enorme, se adapta a diferentes sistemas económico-políticos (feudalismo, democracia occidental, socialismo real...) y es universal. Aunque suele recurrir a la fuerza (violaciones, excisión, prohibición del aborto, prostitución, reclusión, velo, etc.), el patriarado se apoya sobre todo en el consenso generado por **la socialización de género**.

Fins que a partir del segle XX. van començar els canvis més evolutius i més ràpids pel que fa a les dones, com ara el reconeixement al dret a vot femení, els drets laborals, els estudis universitaris, entre altres. A partir de les dècades dels setanta i vuitanta va començar una enorme agitació en tots els àmbits socials per part de les generacions més joves que rebutjaven el món que se'ls havia entregat i estaven disposades a canviar-lo, fet que podem dir que va començar **la revolució feminista** (Delgado, 2021). Aleshores, a partir d'aquest moment es van produir **canvis profunds** i victòries que obrien camí cap a la igualtat real i els rols que tradicionalment s'havien imposat a les dones en l'àmbit social, laboral, econòmic, cultural o familiar començaven a trencar-se. Gràcies al moviment feminista que liderar la lluita col·lectiva contra aquest tipus de violència de gènere desigual. O sigui, denuncia, visibilitza i promou el procés de deslegitimació social i converteix aquest fenomen amb un problema social i no individual (Bonatti et al., 2021).

Un cop situats en el context històric, hem vist que el gènere **és la construcció social** d'allò que es considera masculí i d'allò que es considera femení. Establert per la societat i aquest fet es duu a terme pel procés de socialització. Aquest procés es duu a través dels **agents socialitzadors**, com la família, la comunitat, l'escola, els mitjans de comunicació, etc., les persones aprenem els valors, les creences, els costums i els hàbits de la societat a la qual pertanyem. És un procés que dura tot el transcurs de la vida, constantment aprenem i interioritzem allò que socialment es dona per vàlid en el nostre entorn. Cal tenir en compte, tal com anomena Surt (2013 com va citar Díaz, 2016) que "és crucial dir que cada cultura, cada societat estableix els seus patrons, normes i valors, la seva idiosincràsia" (p. 20).

Arran d'aquesta socialització del gènere sorgeixen els **estereotips de gènere**, els quals són creences socials i culturals que estableixen una sèrie de característiques per ser home o dona, i així continuar dividint i classificant la societat en dues esferes: en homes i en dones. Com diu la psicòloga Claudia Pradas (2018) ens assignen comportaments, formes de gestionar les emocions, idees de com ha de ser el nostre aspecte físic, quins gustos hem de tenir en l'esport i activitats concretes. Fins que moltes vegades els estereotips de gènere acaben essent prejudicis de les construccions socials d'una cultura que atribueixen unes característiques específiques a les persones segons el seu sexe.

Dels estereotips de gènere en sorgeixen els **rols de gènere**, com explica la psicòloga Claudia Pradas (2018) "podríamos decir que los roles de género son cómo poner en práctica los estereotipos en la sociedad". Així doncs, els rols de gènere dicten com han de comportar-se, pensar, quines emocions i sentiments han de tenir les persones segons el seu gènere i es creen una sèrie d'expectatives sobre la seva manera de pensar i actuar. Aquests són

transmeses a través dels agents socialitzadors, com esmenta Goffman, “son construcciones variables que pueden ser percibidas por los agentes sociales como un elemento universal e histórico, principalmente por ser parte de la representación más intrínseca de la **identidad del individuo**” (Goffman, 1976 com va citar Vicente-Cruz, 2019, p. 84).

Els rols de gènere, **influeixen** en la nostra identitat, per tant, “són una pauta d’accions i emocions molt concretes que poden arribar a limitar el nostre comportament” (Pradas, 2018). A més a més, veiem com poden influir negativament en les persones que no se senten identificades amb el gènere atribuït socialment. Així doncs, pel que fa a nivell social, el gènere més afectat és el femení, ja que li assignen uns comportaments de **debilitat i submissió**, davant de la fortalesa i poder del gènere masculí, provocant i justificant la discriminació i fins i tot la violència de gènere.

Majoritàriament, aquesta **discriminació** va més encarada cap a les dones, pel fet que tenim uns estereotips atorgats més dèbils, o com segons expressa la psicòloga Claudia Pradas (2018), aquests rols estan diferenciats de la següent manera: en el rol masculí destaca ser un bon líder, valent, insistent, saber-se cuidar ell mateix, tenir les coses clares, no dubtar mai, tenir capacitat per enfrontar-se a qualsevol situació, dominar l’esfera pública. En canvi, el rol femení és emotiu i sentimental, de no aixecar la veu, saber cuidar la resta, responsable, complir ordres, bones escoltant els problemes dels altres, ser bonica o haver-ho de ser i dominar l’esfera privada.

Recapitulant, els estereotips de gènere, els quals no deixen de ser una cosa de construcció social, afecta les vides de cada persona, en el seu ser, en el seu desenvolupament, en el fet de sentir, en el viure, en els projectes de cadascuna de totes les persones d’aquest món. Així doncs, les dones s’enfronten a les **històriques discriminacions de gènere**, és a dir, “la desigualdad distribución de los cuidados y las tareas domésticas entre hombres y mujeres. Esto provoca que, a veces, las mujeres tengan que renunciar a determinados elementos, ya sea del ámbito laboral o personal, por cuidar a personas dependientes o realizar el trabajo domestico” (REDR, 2020).

Aquestes discriminacions, les quals són violència de gènere en vers a les dones, són perpetuades per les **societats patriarcals**, és a dir, el model patriarcal crea estructures jeràrquiques que impliquen una distribució desigual del poder, de la riquesa, dels bens materials i dels drets i les oportunitats en funció del sexe (Bonatti et al., 2021). I aquestes son **socialitzades** amb fins diferents pels homes i per les dones. Per exemple, les dones són socialitzades per: la reproducció, romandre en l’àmbit domèstic o compaginar el treball domèstic amb l’extradomèstic, l’èxit en el que és domèstic i que la seva autoestima provingui

d'allò domèstic. En canvi, “els homes són socialitzats per la producció, per progressar en l'àmbit públic, per l'èxit i perquè la seva autoestima provingui d'allò públic” (Díaz, 2016, p. 20).

En últim terme, és important destacar com afecta els rols de gènere en l'**entorn laboral**, ja que és un agent socialitzador més de la vida d'una persona. Les creences socials i culturals esmentades anteriorment també hi són presents, provocant una **bretxa de gènere** laboral entre homes i dones. Aquesta implica que s'ha de lluitar contra els estereotips tradicionals de gènere, la distribució sexual del treball i el repartiment equitatiu de la cura dels familiars (Murciano, 2020). Per tal de conèixer quins són els estereotips de gènere, l'Institut Català de les Dones (2021) exposa un seguit d'exemples en els quals es pot observar la cultura masclista.

Taula 1

Estereotips de gènere en l'ocupació⁶

Dones	Homes
Desenvolupen feines que tenen relació amb la infància, l'educació, la infermeria i les ciències socials	Desenvolupen feines tècniques, científiques i tecnològiques
Desenvolupen feines de subordinades i inferiors	Desenvolupen feines de responsabilitat, comandament i altament qualificades
El seu prestigi depèn dels homes	Tenen èxit per si mateixos
Mestresses de casa	Realitzen feines pesades
Es dediquen a la reproducció	Es dediquen a la producció
Aconsellen sobre temes de la llar i la cura dels familiars	Són experts i prescriptors en l'àmbit professional
Les dones obtenen un càrrec mitjançant la conquesta	Els homes obtenen els càrrecs per mèrit propi

Aquesta bretxa de gènere és molt present en l'àmbit rural amb les dones rurals. L'estudi de Red Rural Nacional (RRN, 2020) descriu aquesta bretxa com la situació de les dones de la franja d'edat dels cinquanta-sis anys fins a la jubilació tenen una taxa d'atur més elevada. Per tant, la bretxa de gènere influeix en el seu desenvolupament personal, en les jornades laborals i en els salaris, el sostre de cristall, entre altres.

⁶ Institut Català de les Dones (2021), estereotips de gènere en l'ocupació.

Cal dir que dins d'aquesta desigualtat laboral si li suma un altre factor, tant en la societat com en les institucions públiques, que és la **conciliació familiar**. Segons la RAE (2022) és:

“Participación equilibrada entre mujeres y hombres en la vida familiar y en el mercado de trabajo, mediante la reestructuración y reorganización de los sistemas laboral, educativo y de recursos sociales, con el fin de conseguir la igualdad de oportunidades en el empleo, variar los roles y estereotipos tradicionales, y cubrir las necesidades de atención y cuidado a personas dependientes” (RAE, 2022).

Val a dir que aquest terme apareix per primera vegada el 1974 en Community Social Action Programme, amb l'objectiu “de asegurar que las responsabilidades familiares de todos los interesados pudieran conciliarse con sus aspiraciones laborales” (Alcañiz, 2015, p. 34). Per tant, va sorgir prèviament a la definició del concepte gènere, quan hi va haver la revolució feminista. L'estudi de Mercedes Alcañiz (2015) demostra en la taula del temps dedicat al treball domèstic com ha millorat notablement, ja que l'any 1993 la mitjana del temps domèstic d'una dona era de 7 hores i 50 minuts, en canvi, l'any 2010 de 4 hores i 7 minuts. Ara bé, la diferència encara no és equitativa, perquè en relació amb els homes, l'any 1993 era de 2 hores 30 minuts i el 2010 1 hora i 54 minuts. Per tant, aquest fet que implica que la dona encara està duent a terme un “doble treball” (Firedan, 1983, com va citar Alcañiz, 2015, p. 34).

En última instància, la realitat demostra que tot i aquests assoliments i millores en la igualtat entre dones i homes, encara continuen existint situacions de discriminació, de manera que és necessari continuar el camí de la conscienciació a les societats. Per això, a poc a poc, com a societat, hauríem d'anar eliminant els estereotips i els rols de gènere, des de la identificació a la denúncia i deixar que cada persona sigui lliure i única.

2.2.3 Salut des d'una perspectiva de gènere

Abans de finalitzar l'apartat de gènere és rellevant destacar com **el gènere influeix en la salut**, un exemple és l'informe que va realitzar l'OMS sobre la Salut i el Gènere l'any 2018. Aquest anomena com diferents **determinants socials** de la salut influeixen en el gènere, per exemple, històricament en la feina els homes tenien més accidents perquè treballaven amb maquinària, o com el fet que els homes podien dedicar més temps a l'estudi els permetia després tenir un millor sou. O el rol de cuidadores de les dones, les quals tenen un paper més destacat en la salut dels seus entorns familiars (a l'hora d'administrar

medicaments, remeis casolans...) fet que de vegades ha dificultat a algunes dones la cura de la seva pròpia salut (OMS, 2018).

Des de nenes i adolescents les dones ja es troben amb la distinció i imposició del que significa el gènere dona, com hem vist anteriorment: els estereotips de l'aparença, o el comportament que s'espera socialment del gènere femení, el d'estar maques, ser responsables i pensar més en els altres. Tal com diu la metgessa Basora (2021) això fa que en les dones i en la seva educació es promoguin més patrons d'expressió d'emocions de debilitat, de sensibilitat, etc., i que, en canvi, no expressin tanta seguretat ni decisió.

Per tant, al llarg dels anys, aquests **sentiments**, que forment part de la violència sistèmica segons Zizek i estructural per Galtung (la qual bé donada pel sistema, el govern, la societat, etc.) d'una forma indirecta s'instauren en l'inconscient de la dona. Provocant que aquesta sigui la seva realitat, la seva manera de ser, de desenvolupar-se i relacionar-se davant del món. Però arriba un moment en què el cos manifesta tot aquest patiment, retencions i repressions, en general a l'edat adulta (Basora, 2021). Aleshores aquestes dones presenten alguns problemes de salut, les conegudes comunament com a malalties feminitzades, és a dir, més lligades al seu sexe. Com ara, malalties com la depressió o l'ansietat, trastorn de la conducta alimentària units a la pèrdua de l'autoestima, la fibromiàlgia, dolor crònic, etc. És interessant ressaltar com el símptoma estrella que presenten davant de la consulta és: el **cansament**. Totes són malalties que es produeixen a conseqüència de la vivència continua de situacions d'estrès elevat.

Per entendre aquestes desigualtats de salut entre homes i dones és important destacar que a part dels factors biològics lligats als sexes s'han de considerar **els factors socials**: els patrons de socialització, els rols familiars, les obligacions, les expectatives laborals i els tipus d'ocupació que sovint generen situacions de sobrecàrrega física i emocional. De tal manera que aquests factors influeixen en la salut, fet que justificaria la majoria de casos de morbiditat per trastorns crònics. Tots aquests factors socials influeixen negativament en el moment del **climateri**, el qual és el declivi i pèrdua de la feminitat, molts dels malestars es deuen al procés de socialització de gènere i no als canvis biològics (Rigol et al., 2018).

Com hem fet esment en l'apartat anterior, la violència de gènere en vers a les dones és fruit de la construcció sociocultural, situant el sistema patriarcal i el sexisme com l'origen de la violència masclista, que té un caràcter estructural en la nostra societat (Bonatti et al., 2021). Per tant, d'aquesta construcció sociocultural veiem com moltes dones pateixen violència de gènere, però en concret la **violència psicològica**, la qual és la més difícil de detectar, ja que és més indirecta, subtil i amagada, provocant conseqüències negatives a la

salut i el benestar emocional de la dona. Aquesta es manifesta en el control de la vida personal, l'abús emocional, les intimidacions, el menyspreu als seus rols, els sentiments de culpa, la manipulació de la informació, la imposició, entre altres. Com hem vist, aquestes conductes provoquen efectes negatius a la salut emocional de la dona la qual posteriorment és somatitzar al cos, convertint-ho en malalties feminitzades.

Per finalitzar aquest punt, considero que és considerable fer un petit incís de com la pandèmia de **la Covid-19** ha influït en la salut i la diferència de rols de gènere. El Ministeri de Salut ha presentat un informe de Salud y Genero el 2022 a través de l'equip tècnic de l'Observatorio de Salud de las Mujeres, en el qual esmenta com la desigualtat de gènere influeix negativament en la salut mental de les dones. Per exemple, la taxa d'infecció per Covid-19 en les tres onades va ser més alta en dones, probablement perquè tenien una major exposició al virus, des de la seva posició a la primera línia com treballadores essencials i persones cuidadores no professionals. Des d'una perspectiva de gènere aquest informe reivindica la falta de representació descriptiva "representació substantiva" de les dones en la generació de discurs públic i en la presa de decisions polítiques. O sigui, tot i que hi ha majoria de dones treballadores en la població sanitària i en conjunt entre els professionals que ofereixen serveis relacionats amb l'estat de benestar, estan infravalorades (Bacigalupe, 2022).

En conclusió, els estereotips i rols de gènere influeixen en el ser i estar de les dones, en la seva forma d'enfrontar-se al món, d'evolucionar per aconseguir una igualtat real o millor dit, una no discriminació. En tota la història dels éssers humans aquestes diferències han estat significatives per la construcció de les societats i les cultures i continua essent així, amb canvis progressius però encara amb un llarg camí per recórrer.

2.3 Dones en l'àmbit rural a Catalunya

En primer lloc, voldria dir que després de fer una recerca acurada he trobat diversa informació sobre l'estat de salut de les dones en l'àmbit rural. Ara bé, majoritàriament aquests estudis tenen un enfocament on es mostra la vida de la dona que treballa en el món rural. A causa de factors com les polítiques públiques agràries i els models de desenvolupament rural de les últimes dècades, hi ha hagut un canvi en la forma com les dones viuen aquestes transformacions a les societats rurals (Aranaxa, 2018).

En segon lloc, i en terme de contextualització existeixen diferents organismes a l'estat Espanyol que ofereixen suport i orientació a la dona rural. Per una banda, a escala estatal existeix la Federación Española de la Mujer Rural (FEMUR). Aquesta és una ONG d'acció social innovadora i pionera que lluita des de fa més de 30 anys per la plena llibertat de la

dona rural, facilita i promou la solidaritat, lluita per la igualtat laboral, social, política i econòmic i millora el desànim personal i la seva situació, defensant la formació, capacitat i drets. En un dels seus últims estudis l'agost del 2018 conjuntament amb el Ministeri de Salut, Serveis Socials i Igualtat van desenvolupar un projecte que estudia diferents indicadors de salut, de qualitat de vida i benestar que podrien afectar directament i específicament a les dones que viuen als pobles. D'aquest projecte n'ha sorgit el llibre: *Mujer, Cerebro y Salud de Dª Juana Borrego* (presidenta y fundadora de FEMUR) i el doctor neurocientífic i professor universitari Carlos Valiente. Valiente mostra com les emocions i l'afectivitat suposen una complexitat real psicosomàtica amb incidència cultural i social sobre la dona, és a dir, “la mujer es influida e influye, aporta y recibe, es cambiada y cambia según el entorno en el que vive” (Borrego & Valiente, 2018, p. 70).

En tercer lloc, en l'escala autonòmica existeix **la llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes** que tracta d'impregnar els principis de la Carta europea per a la igualtat de dones i homes, entesa en primer lloc, com a dret fonamental que s'ha d'aplicar en tots els camps en què els poders públics exerceixen responsabilitats, la qual cosa inclou llur obligació d'eliminar qualsevol forma de discriminació, sigui aquesta directa o indirecta. **L'article 50** Apoderament de les dones del món rural, s'ajusta en la recerca d'aquest estudi, ja que promou valorar la funció de les dones com a eix estratègic per al desenvolupament rural. Vetllar per la presa de decisions de les dones com a mesura per a lluitar contra la despoblació, l'escassa presència de dones i l'empobriment en l'àmbit rural. Per fer-ho efectiu, es duen a terme els principis primers i sisè de l'article 3, les polítiques agrícoles, ramaderes, agroalimentàries, forestals i pesqueres.

A Catalunya existeix l'associació no governamental de dones món rural, la qual està encarada al valor de la feina de les dones i la seva importància en l'àmbit social, econòmic i mediambiental. No ofereix un suport directe cap a la salut i el benestar de la dona, però tal com defineix el concepte salut l'OMS, si tenen suport en les tasques laborals es promoció un estat de benestar complet.

En quart lloc, a escala provincial (Lleida) hi ha una exposició i llibre “Dones rurals de Lleida” dut a terme per l'Institut Català de la Dona (2021). És un llibre molt interessant, el qual a través de 68 biografies, narra les històries de vida de les dones de la província. L'objectiu d'aquest treball és visibilitzar i reivindicar les dones del món rural de Lleida, les quals han estat referents per altres dones.

Per acabar aquest subapartat, observem que existeix una clara evidència que s'estan transformant les relacions de gènere, la participació de les dones en les activitats productives

i en la presa de decisions es comença a fer més visibles. Per tant, gràcies a la lluita diària dels diferents àmbits públics o privats que es preocupen per la salut i el benestar de les dones rurals, a les quals els proporcionen informació, orientació, formació⁷, defensa dels seus drets, realitzen tallers, sessions, xerrades, o a través de blogs⁸ i grups de suports, s'aconsegueix fomentar i reivindicar⁹ la salut i el benestar emocional de la dona rural.

2.4 Context d'investigació: Comarca de la Noguera

En primer lloc, com defineix la RAE el concepte rural vol dir: *Perteneciente o relativo a la vida del campo y a sus labores*. Per tant, en aquesta investigació analitzem l'estat de salut i de benestar de les dones d'entre cinquanta-cinc i seixanta-cinc anys de la comarca de la Noguera, una comarca d'àmbit rural. La principal font d'ingressos és el primer sector, pel que fa a l'agricultura predomina el cultiu de cereals, com l'ordi i el blat, tot i que també hi ha oliveres i fruiters. Pel que fa a la ramaderia principalment és porcina, tot i que també hi ha explotacions de boví i avicultura. També cal dir que ocupen una part important les tasques de silvicultura¹⁰ (Guia de Comarques, s.f.).

He escollit aquesta comarca perquè és la més gran del territori català pel que fa a extensió, té una superfície de 1.784 km quadrats (Idescat, 2019). Per situar-nos demogràficament la comarca de la Noguera té un total de 38.649 habitants (Idescat, 2021). Principalment, la majoria de persones viuen a la capital, Balaguer, amb un total de 17409 habitants (Idescat, 2021). La resta d'habitants es divideixen en trenta municipis dels quals vint-i-dos tenen menys de 1000 habitants. En aquest estudi em centraré en quatre poblacions.

La densitat de la població general a Espanya és baixa, és un escenari similar al de la resta dels països europeus caracteritzats per un envelliment de la població i una tendència a la masculinització de la vida en els pobles. Segons, l'INE (2020) d'aquí a 2043 la piràmide de població a Espanya serà invertida, fet que tindrà un impacte més greu en l'àmbit rural (Murciano, 2020, p. 64). És a dir, la majoria de persones viuen en nuclis urbans d'entre 100.000 i 500.000, fet que deixa un espai rural amb una escassa densitat de població, tal com succeeix a la Noguera. Segons aquest estudi la majoria de comunitats autònomes que tenen més població rural són Catalunya, Castilla i La Mancha, Castilla i Lleó i Andalusia. Aquest

⁷ AMFAR (Federación de Mujeres i Familias del Ámbito Rural).

⁸ "Soy mujer rural" és un espai on les dones es poden expressar amb naturalitat i compartir sentiments i experiències amb d'altres dones rurals.

⁹ "La Mujer Rural, una figura invisible" (Brun et al., 2021), reivindicar les responsabilitats que assumeixen en vers a les seves famílies.

¹⁰ Explotació dels boscos per obtindre fusta.

fet significa que les dones rurals, a més a més de fer front a les discriminacions de gènere, han de fer front als reptes de la vida rural, com ara la masculinització de les activitats econòmiques i la despoblació.

A banda de la despoblació existeix un altre factor important, l'envelliment a les zones rurals. El passat octubre es va celebrar una conferència des de la UOC en col·laboració amb l'Ajuntament de Tortosa on es va debatre sobre l'envelliment en el medi rural, un problema o una oportunitat? La professora de psicologia evolutiva, Pilar Monreal (González, 2022), esmenta que ens trobem davant d'un canvi estructural poblacional, propi de les societats desenvolupades. Comenta que existeix un gran repte per reajustar la mirada de l'heterogènia de la vellesa, ja que les persones que s'han de jubilar en entorns rurals no gaudeixen dels mateixos serveis ni oportunitats que els qui afronten la jubilació a les ciutats. Per tant, com indica Pilar Monreal citat per James Hose (2022), les cures, la mobilitat o la digitalització a les àrees rurals són els reptes principals que cal afrontar.

En el cas de la Noguera existeixen diferents serveis pel benestar de la gent gran que ofereixen els Serveis Socials: Servei d'atenció domiciliària, transport adaptat, servei de teleassistència, banc de productes de suport de la Noguera¹¹ i el programa anys i panys i el programa mil peus (les polseres QR), aquests dos últims programes estan pendents de reiniciar.

En referència a l'economia d'aquests àmbits, podem dir que existeixen diferents organismes que donen suport i orientació al món rural. Des de l'estat espanyol, hi ha l'organisme de **REDR** (Red espanyola de desarrollo rural), és una organització sense ànim de lucre que promou polítiques que afavoreixen el desenvolupament sostenible del medi rural. Per exemple, hi ha el programa Leader, el qual dona suport financer. O com també la DUN o PAC, prestacions econòmiques que ofereix la Generalitat les quals provenen de la Unió Europea.

Pel que fa a l'economia de la Noguera, he esmentat que és agrícola i ramadera. Aquest fet, tal com indica Ramon Morell, té els seus avantatges i desavantatges. Si considerem la seva evolució des del 2007, la comarca, igual que totes les demarcacions agràries, ha aguantat millor la crisi, però si descontextualitzem i anem més enllà de la crisi veiem que és una comarca en la qual hi ha una desigualtat territorial. L'economia es diferencia per la zona sud, amb les ciutats més importants com Lleida, Tàrraga, Mollerussa,

---

¹¹ Aquest té l'objectiu de millorar les capacitats, l'autonomia, la seguretat i l'accessibilitat de la persona afectada en el seu entorn i/o facilitar també la tasca de la persona cuidadora en les activitats de cura.

“amb efectes multiplicadors molt importants” i petites activitats industrials (Angelis, 2014). I, en canvi, la part septentrional pateix l’aïllament derivat de la seva orografia, la dispersió de poblacions pel vessant meridional de la serra del Montsec i les escasses infraestructures. Cal dir que la Noguera és la comarca que té més terra cultivada, segons Idescat (2020) té una superfície agrícola utilitzada (SAU) de 105.490 hectàrees.

Actualment, el consell comarcal de la Noguera ha elaborat un Pla de reactivació socioeconòmica arran de la crisi generada per la Covid-19 per tal de poder identificar i implementar un conjunt de mesures que permetin contribuir a millorar la situació d’ocupabilitat de les persones de la comarca, així com l’activitat productiva del teixit empresarial de la Noguera (Consell Comarcal de la Noguera, 2022).

En últim terme, també és vetlla per les dones de la comarca de la Noguera, ja que hi ha establert el II Pla de polítiques de dones per la ciutadania 2016-2019. Aquest Pla té la finalitat de continuar implementant la perspectiva de gènere a tots els àmbits de la comarca per tal d’assolir la igualtat efectiva i real entre les dones i els homes, afavorint l’apoderament de les dones, la implicació dels homes en la definició de nous models de masculinitat, així com continuar promovent la coeducació en els infants i adolescents de la Noguera.

3 Objectius

3.1 Objectiu General

Explorar la percepció de salut i benestar de les dones rurals casades de 55 a 65 anys de la comarca de la Noguera des d'una perspectiva dels rols de gènere.

3.2 Objectiu Específics

- a) Conèixer l'entorn social i cultural de les dones.
- b) Analitzar la influència dels rols de gènere en la salut i el benestar de les dones.
- c) Estudiar la percepció de l'estat de salut i benestar psicològic i emocional de les dones.

4 Mètode

El disseny de recerca es basa en la metodologia feminista de Produccions Narratives (Balasch & Montenegro, 2003). Aquesta metodologia es fonamenta en la proposta epistemològica de Haraway (1988) tracta de generar coneixement situat, és a dir, “se producen nuevas teorías, una producción de conocimiento desde los lugares de donde parten las personas participantes en la investigación” (García & Montenegro, 2014, p. 71), en aquest cas, sobre la comarca de la Noguera.

4.1 Participants

En aquest estudi participen quatre dones rurals casades d'entre 55 i 65 anys, de quatre municipis diferents de menys de 1000 habitants de la comarca la Noguera. Els criteris de selecció de les participants van ser: dones, casades, a partir dels 55 anys, amb fills o filles i que visquessin en municipis de menys de 1000 habitants de la comarca de la Noguera. Totes les participants han **participat activament** en la investigació tenint en compte que aquesta recerca no és un fet puntual sinó que juntes creem un coneixement nou i situat. Segons García i Montenegro (2014) es garanteix un context comú de sociabilitat davant les experiències de les dones, d'edats i municipis, són interessants perquè el fet de compartir uns criteris determinats, possibilita l'opció de comparar i analitzar les diferents experiències de cadascuna. És a dir, tot i que tinguin criteris en comú cadascuna d'elles ho viu d'una manera (vegeu taula 2).

Taula 2

Dades identificatives de les participants

Nom	Edat	Estat Civil	Fills/Filles	Professió	Municipi
Tresa	58	Casada	Dues filles	No treballar	Alentorn
Remei	58	Casada	Un fill i una filla	Au. Infermeria/ Horticultora	Gerb
Antonieta	60	Casada	Dues filles i un fill	Empresa familiar agrària	Montgai
Carme	65	Casada	Dues filles	Administrativa	Camarasa

D'una banda hem decidit que siguin municipis de la comarca de la Noguera perquè és la que té més extensió de Catalunya (Idescat, 2019) i la que té més dependència del sector

agrícola i ramader, és a dir, predomina l'àmbit rural¹² (Angelis, 2014). S'ha dut a terme en diferents municipis per tal de tenir una visió més àmplia de la comarca i així poder explorar si les quatre dones d'una franja d'edat similar i d'un context comú, tenen percepcions similars en referència a la seva salut i benestar des d'una perspectiva dels rols de gènere. Em vinc a referir a les oportunitats laborals del món rural, el teixit associatiu per gaudir de l'oci, la localització, els serveis d'una comunitat (establiments d'alimentació, farmàcia, centre mèdic, casal d'avi o joves, entre altres).

De l'altra, hem decidit aquesta franja d'edat per acotar la investigació. Crec que aquesta és una franja d'edat invisible i és desconegut si els rols de gènere influeixen en la salut i benestar de les dones d'aquesta edat.

4.2 Tècnica

Les Produccions Narratives (PN) són una proposta epistemològica de **coneixement situat** de Haraway (1988), aquesta és una tècnica d'investigació qualitativa i d'acció-participativa amb l'objectiu de proporcionar a les persones un paper de lideratge en la investigació i d'aconseguir una transformació social (Donato et al., 2020, p. 469).

Aquesta tècnica s'allunya tant del positivisme i la seva posició acrítica com del relativisme extrem (García & Montenegro, 2014, p. 70). Implica "la superación de la dicotomía sujeto-objeto al insistir en que la investigadora se coloque en el mismo plano crítico que el objeto explícito de estudio" (Harandíng, 1987/1998, com va citar García & Montenegro, 2014, p. 73). Així doncs, és una tècnica que té una **posició horitzontal**, sempre es posa en el mateix pla crític i s'elabora un text híbrid entre les dues parts. És a dir, consisteix en co-construir narratives identitàries entre la investigadora i la participant, des de la intersubjectivitat, sense generalitzar i així evitar caure en l'hegemonia del mètode científic-experimental.

De tal manera que es promou la participació activa d'aquestes dones rurals de la comarca de la Noguera i es garanteix l'autoria de les participants, és a dir, expressen com volen que el fenomen sigui vist. Tenint en compte l'essència en l'expressió, en el to, en les paraules de cadascuna de les participants, respectant el seu ser. De manera que aquesta tècnica consisteix en adaptar la metodologia a les investigacions i no al revés, adaptant les investigacions al marc metodològic (Chamberlain, 2012).

---

¹² El primer sector representa un total del 24'7% del valor afegit brut comarcal.

Aquest plantejament de coneixement situat rau a destacar com el coneixement es genera des d'una mirada localitzada, i, a través de les connexions parcials és possible arribar a la comprensió del fenomen investigat. Les **connexions parcials** fan referència al fet de conèixer la visió del fenomen des del lloc de la persona participant, o sigui, no representem l'altre, sinó que l'equip investigador s'articula amb aquestes posicions específiques (Balasch & Montenegro, 2003). De manera que és una tècnica la qual no generalitza les dades d'un fenomen estudiat, sinó que, en el cas de la present investigació, situarà el coneixement específic en unes dones de l'àmbit rural en concret, és a dir, de la comarca de la Noguera. Evidentment, aquestes percepcions són una part important de la societat rural de Catalunya, però no significar que sigui la mateixa en totes les dones rurals d'aquesta comunitat autònoma, per exemple.

En síntesi, aquesta tècnica no té l'objectiu de representar o donar veu al fenomen d'estudi, sinó el de crear unes condicions de possibilitat d'uns nous coneixements situats. Per tant, l'objectiu és explorar uns discursos i uns desitjos disruptius d'un grup de persones i d'una localització en concret, és a dir, d'aquestes quatre dones rurals de la comarca de la Noguera.

4.3 Procediments

Seguint les pautes que proposen Balasch i Montenegro (2003), en primer lloc, vaig buscar a quatre dones que seguien el perfil explicat anteriorment. Els vaig detallar el procediment i el funcionament de la tècnica de PN. És a dir, se'ls va explicar que és construïa un text híbrid, on com autores que seran podran expressar com volen que sigui vist aquest fenomen, o sigui, no recollirà les seves paraules textuais registrades en una primera entrevista, però sí com volen que sigui llegida la seva visió d'aquest fenomen (de Pablo, 2022).

Un cop informades i obtingut el seu consentiment, es duen a terme les diferents sessions d'entrevistes entre la investigadora i la participant, la qual cosa indica que la primera entrevista, com s'ha dit, no serà el resultat final de l'anàlisi. Les entrevistes són semiestructurades, és a dir, segueixen un guió orientatiu amb eixos temàtics que he marcat en els objectius, els quals es poden consultar a l'annex I (p. 64). Tot i aquesta estructura, són sessions més informals que una entrevista com a tal, es tracta que s'assembli a una conversa fluida (García & Montenegro, 2014). Durant aquestes sessions, s'estableix gradualment una relació, informal i amistosa, la qual implica fer partícip l'entrevistada i així modificar

conjuntament la narrativa inicial, que a poc a poc s'anirà construint durant la investigació i les devolucions de la narració per part de la participant.

En aquest pas és important destacar que les narratives poden desenterrar idees ocultes o subordinades, i aquestes són importants perquè poden posar en dubte els relats oficials i les teories establertes. Per tant, les “descobertes”, produïdes i reproduïdes poden conduir al desenvolupament de noves teories que ressonin més amb la vida de les persones (Fraser, 2004).

Posteriorment, es fa la transcripció de cadascuna de les entrevistes per facilitar la cerca dels aspectes més significatius tractats durant l'entrevista. Aquests són textualitzats de forma clara i comprensible. Conseqüentment, cada text produït serà revisat i modificat per cadascuna de les participants fins que aquestes validin que aquesta narrativa recull la seva visió del fenomen psicosocial. Per tant, aquest procés de modificació i canvi, es durà a terme les vegades que facin falta. Val a dir, que no consisteix a transcriure l'entrevista literalment, no és una descripció del fenomen. No obstant això, sí que realitzaré la transcripció per tal de tenir tots els temes i aspectes rellevants establerts als objectius de forma precisa i clara. D'aquesta manera serà més fàcil obtenir la creació de nous coneixements situats i, a través de les diferents sessions, es va produint una modificació del fenomen estudiat. Per tant, és un procés continu, canviant, obert i flexible on es posen en joc les mateixes revisions de la investigadora (García & Montenegro, 2014).

Per dur a terme aquest procés continu de narració i modificació, utilitzem la temàtica d'anàlisi narrativa (Braun & Clarke, 2006). Aquesta consisteix a generar categories en les produccions narratives que posteriorment permeten la classificació i l'estructuració per analitzar la narració de la participant. Aquest procés és dinàmic i circular com anomenen Miles i Huberman (1994), és a dir, la narració es construeix sense un guió rígid, sorgeix de forma natural i espontània durant les entrevistes, tret de tindre en compte la guia de l'anàlisi que es basa en els objectius i el marc teòric. Per tant, l'anàlisi narratiu és diferenciar d'altres tècniques d'anàlisi qualitatives perquè intenta mantenir intactes les narracions individuals. En diferents mètodes és codificar i es divideix la narració de la persona entrevistada provocant una ruptura amb la pròpia narració de la persona. En canvi, amb aquesta tècnica, a més a més de respectar la narració individual, va més enllà i busca els significats ocults de la narrativa i es construeixen socialment i culturalment com actes discursius (Vega, 2021).

En definitiva, les participants de la present recerca són subjectes actius en la generació de coneixement situat, que conjuntament es crea una narrativa intel·lectual sobre un fenomen determinat, la qual cosa permet una visió diferent de la reflexivitat i el totalitarisme.

4.4 Passos per elaborar i analitzar les narratives

En primer lloc, i seguin les recomanacions de Fraser (2004), per poder analitzar les narratives procedirem a fer una entrevista en profunditat que -sigui més sensible a la idiosincràsia de cada conversa- és a dir, intentant dur a terme entrevistes orientades a la persona entrevistada i no a l'instrument elaborat. Hem decidit aquesta eina, ja que la intenció no és en aprofundir en la generalització de les estadístiques, sinó en el coneixement situat de les participants. Especialment, el de les dones "normals" les quals poden ser omeses de molts projectes de recerca i les quals poden donar peu a noves teories que posteriorment poden ser transformacions socials per les següents generacions de les dones de l'àmbit rural de Catalunya.

Per tal de complir amb els objectius establerts, l'anàlisi es compon de quatre apartats narratius. Aquests són:

- El primer: identificació.
- El segon: contextualització sobre l'entorn social i cultural de la comarca de la Noguera.
- El tercer: quina és la visió de cada participant sobre el rol de gènere de les dones.
- El quart: explorar la percepció de l'estat de salut i benestar psicològic i emocional de cadascuna de les dones.

Per dur-ho a terme he realitzat un guió semiestructurat amb un vocabulari més proper, senzill i sense tecnicismes. La següent taula és una mostra d'alguns exemples de com tenia en un principi les preguntes preparades i com les vaig adaptar al tipus d'entrevista i per la participant, és a dir, adaptant l'instrument i no la persona.

Taula 3

Comparativa de preguntes del guió semi-estructurat

Guió per a l'entrevistadora	Guió per a la persona entrevistada
Com valora el seu municipi en referència a: Habitatge, activitats socials, soroll, civisme, ofertes laborals, etc.?	Si poguéssim dissenyar un poble perfecte, com seria?
En referència a la llar, com us organitzeu les tasques? Tots els membres de la llar participen activament? Qui es fa càrrec dels medicaments o bé de quan algú està malalt? Acompanyaments al metge?	Com és el teu dia a dia? Quines són les teves necessitats relacionades amb el teu dia a dia? És a dir, t'has de desplaçar per anar a fer la compra? O per anar al metge o a la farmàcia?

Guió per a l'entrevistadora	Guió per a la persona entrevistada
Creus que has complert el teu somni de quan eres jove? És a dir, professionalment has aconseguit els objectius personals?	Quines són les teves formacions i experiències laborals? És el que sempre havies desitjat? Vols parlar una mica de la teva joventut? (projectes i reptes de la vida)
A la seva localitat hi ha un teixit associatiu ampli (esport, oci, sortides culturals, xerrades i conferències, tallers mindfulness, gestió d'emocions, tallers per la salut de la dona, etc.)? Quines opcions d'oci ofereix el vostre municipi? Formes part o participeu en alguna entitat/associació del municipi? Et relaciones amb altres dones del municipi? Quines activitats feu?	Quines activitats ofereix el vostre poble? (esport, oci, sortides culturals, xerrades i conferències, tallers mindfulness, gestió d'emocions, tallers per la salut de la dona, etc.)? Formes part d'alguna associació o entitat? En el cas que sí, que és el que més t'agrada de participar-hi? Com és la teva relació amb els i les veïnes del teu poble?

En segon lloc, per elaborar l'anàlisi de les narratives, ens hem basat en els set passos que esmenta Fraser (2004), aquest són:

1. Escoltar les històries i experimentar cada una de les emocions de les participants

En la primera fase de l'anàlisi és important no reproduir la dicotomia racional/emocional o "sobrintel·lectualitzar" les històries personals. Per tant, a través de les converses, es reflexiona sobre el llenguatge corporal i els sentiments representats i descrits, ja que aquests donen pistes sobre els significats. Amb el suport d'un diari de camp es poden tenir en compte tots aquells aspectes que no queden enregistrats amb la gravadora.

2. Transcripció del material

Les transcripcions ofereixen un registre més precís de l'entrevista que la memòria. Principalment t'apropen a les històries i ajuden a reunir nous significats, com ara, els silencis, les pauses o les repeticions de paraules o frases.

3. Interpretació de les transcripcions

El principal repte d'aquesta fase és desengranar llargs fragments de conversa en històries, idees o línies específiques. O sigui, identificar els tipus i les direccions de les històries igual que les contradiccions. L'exploració de caracterització i/o cronologia podria ser una manera de segmentar el material.

4. Indagar en diferents dominis de l'experiència

Per tal de no caure en el determinisme social i l'(hiper)individualisme és especialment rellevant examinar les històries des de les diferents dimensions: els aspectes intrapersonals, interpersonals, culturals i estructurals.

5. Vincular el que és personal amb el que és polític

Aquesta fase implica que els investigadors i les investigadores deliberin com els discursos dominants i les convencions socials associades constitueixen un marc interpretatiu per entendre les històries.

6. Buscar afinitats i diferències entre les participants

Es tracta d'examinar les transcripcions per detectar els punts en comú i les diferències que hi ha entre les participants. Cosa que es pot fer comparant i contrastant el contingut, l'estil i el to de les participants. Aquí poden sorgir patrons, idees, històries que permeten ordenar l'anàlisi. Observar les trames de connexió, els esdeveniments i classificar-los, ja que les diferències i les semblances són altres temes d'anàlisi.

7. Redactar les narracions acadèmiques sobre les històries personals

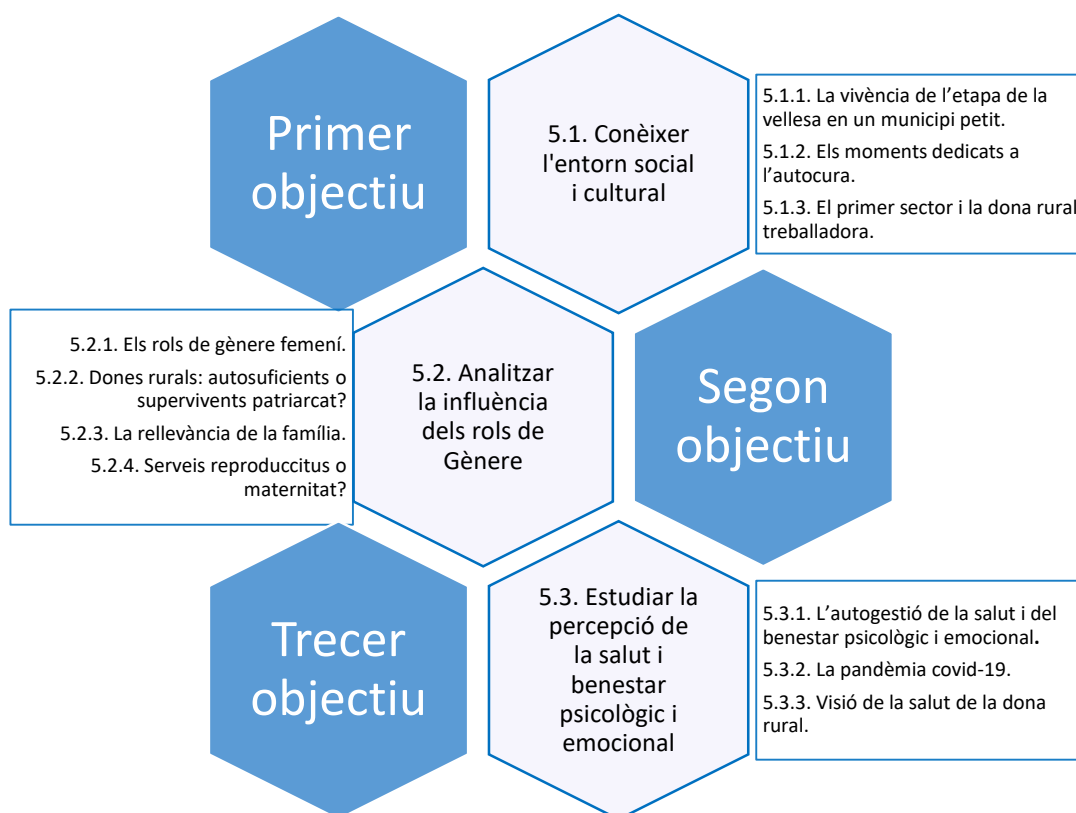
Una part central del procés d'escriptura és perfeccionar l'anàlisi, de tal manera que es necessiten molts esborranys abans que l'anàlisi sigui digne de la presentació formal. Per dur-ho a terme, és fonamental la **humilitat** i la **coherència**, és a dir, mantenir-nos fidels a les històries explicades, així com als objectius de la investigació. No obstant això, una narració no es conclou mai, sempre està subjecta a la reconstrucció i reinterpretació (Hyden, 1994, p. 109 com va citar Fraser, 2004).

5 Anàlisi

Per complir amb els objectius establerts i interpretar els resultats de les produccions narratives, he estructurat l'anàlisi narratiu a través dels tres objectius específics, que sense intenció de generalitzar els resultats he utilitzat al llarg de la recerca. D'aquests en sorgeixen diverses subcategories temàtiques, les quals es poden consultar en el següent esquema i es desenvolupen a continuació (vegeu taula 4).

Taula 4

Anàlisi narratiu de la investigació per categories temàtiques

5.1 L'entorn social i cultural de les dones rurals

En aquesta temàtica analitzarem com l'entorn influeixen en la salut i el benestar psicològic i emocional de les dones participants en la recerca. És a dir, veurem com l'etapa de la vellesa és complicada o inclús impossible de viure-la en un municipi tan petit com els de les participants. Coneixerem quines són les possibilitats d'oci dels municipis de les participants, és a dir, descobrirem els moments personals que les participants dediquen a l'autocura, sigui a través del lleure o fent esport. I en últim terme, veurem la importància de

la terra, el que implica dedicar-se al primer sector i el que comporta en aquestes dones. A més a més de la visió que tenen cadascuna de les dones en referència al concepte de dona rural treballadora.

5.1.1 La vivència de l'etapa de la vellesa en un municipi petit

D'entrada, totes les dones participants coincideixen en el fet que **es troben bé vivint** al seu municipi de menys de 1000 habitants. La Carme i l'Antonieta viuen al seu poble natal, la Remei es va canviar de poble en casar-se; tot i això, els dos municipis són de la Noguera. La Tresa vivia a Barcelona, però estiuejava i pujava els caps de setmana a la casa dels padrins del poble, fins que es va casar amb un noi del municipi del costat.

No obstant això, cal dir que la Remei viuria bé a qualsevol lloc, ja ho va fer durant la seva vida, quan estudiava va viure a Barcelona i a Lleida els tres primers anys de la maternitat del seu primer fill. A més a més, fa menys d'un any que s'ha comprat un pis a Balaguer, la capital de la Noguera, perquè quan es jubili o sigui més gran i tingui dificultats de mobilitat pugui tenir les necessitats bàsiques cobertes. Totes les participants menys l'Antonieta, pensen que viure l'etapa de la **jubilació** en un poble és molt complicada. L'Antonieta s'imagina la seva jubilació viatjant i donant suport a les seves filles i fill i als seus nets. Creu que continuarà vivint al poble, ja que li agrada i a mesura que passi el temps ja aniran fent front als problemes que puguin tindre de mobilitat, no és una situació que prioritza en aquests moments.

Sobre l'etapa de la vellesa la Remei, la Carme i la Tresa, coincideixen en el fet que hauran de marxar del seu poble en algun moment de la jubilació. Totes elles fan esment que arran de la falta d'equipaments dels seus municipis, tant pel que fa a l'alimentació o al metge diari, com per l'oci, com per les infraestructures de les cases, és a dir, pisos grans, no adaptats, sense ascensor i amb escales, **no hi podran viure bé**. També hi ha un altre factor important, ara per ara no és un inconvenient perquè disposen de carnet de conduir i de vehicle propi, però no poden comptar amb l'ús del transport públic, ja que o bé no n'hi ha o bé els horaris són molt limitants.

Com hem vist al marc teòric, Catalunya és una de les comunitats autònomes que té una densitat de població baixa, hem vist que la majoria de persones viuen en nuclis urbans d'entre 100.000 i 500.000 habitants. Aquest fet provoca un aïllament i una discriminació a les persones que viuen en l'àmbit rural. Com anomena la professora de psicologia evolutiva, Pilar Monreal, ens trobem davant d'un **canvi estructural poblacional**, així que tal com han

dit les tres participants, les persones que s'han de jubilar en entorns rurals no gaudeixen dels mateixos serveis bàsics ni oportunitats que els qui afronten la jubilació a les ciutats.

N'és un exemple la crítica que fa la Remei (2022), “ja pensava fotre el camp d'aquest poble, perquè sense el cotxe...no fem res”. O com diu l'Antonieta (2022), “és que als pobles si no tens carnet ets mort, no vas enlloc”. Per tant, en el transcurs de les seves produccions narratives, manifesten reiteradament com les persones que viuen en l'àmbit rural estan condicionades a què si no disposen de **vehicle propi** no poden tenir garantides les necessitats bàsiques o gaudir de l'oci.

Tanmateix, des dels Serveis Socials de la Noguera sí que vetllen pel benestar de la gent gran oferint un transport adaptat. Tal com diu la Carme (2022) “hi ha la disposició d'un taxi que per un euro i mig et porta a Balaguer, és algun acord entre la Generalitat i el Consell Comarcal”. Tot i això, aquests serveis que proporcionen per les participants no **són suficients**. No ho són perquè totes destaquen que quan ets gran, et quedes desemparat pel que fa a la mobilitat, és a dir, el transport públic. Aquesta desconexió potser deguda a la falta de coneixement i d'informació o bé perquè no tenen la necessitat de fer-ne ús d'aquests serveis.

5.1.2 Els moments dedicats a l'autocura

L'oci i els hobbies són una part important del benestar social i cultural de les persones, així que, tot i ser dones molt ocupades, sigui amb la seva jornada laboral o bé amb la jornada de la llar, s'organitzen per trobar un moment i així poder gaudir del seu moment, del seu espai personal, el moment de l'autocura. És curiós com l'activitat més comuna (la fan tres de les participants) és la de **caminar diàriament**. Totes tres hi van acompanyades, com diuen és el seu moment de relacionar-se i a la vegada de fer esport, o sigui, de fer salut física i psíquica. És un dels aspectes positius de viure en l'àmbit rural, ja que gràcies a la gran extensió d'espais naturals que hi ha, poden fer diverses rutes.

Per exemple, explica la Tresa (2022) “hi anem cada dia, tant si fa fred com si no, i, si plou una mica també”. L'Antonieta (2022) també ho diu, “tinc temps d'oci, cada dia vaig a caminar amb dos més, de moment som tres, i això ho fem cada dia, de dilluns a divendres”. La Carme, després de deixar la neta a l'escola, també va a caminar: “vam començar que érem la meva germana i jo, i ara ja som un grup de vuit dones”.

Per tant, és l'activitat més comuna, a banda d'anar de **vacances**, ja que totes fan esment de què siguin quatre dies o dues setmanes totes gaudeixen d'uns dies d'esbarjo, sigui amb els fills o les filles o la parella, o bé amb familiars o amics. Per exemple, la Carme diu:

També anem de vacances o fem excursions, com a Menorca, i marxem els quatre. O a vegades marxo amb les filles, per exemple me'n vaig a Escòcia amb la petita que ara està soltera i li va tocar un viatge per a dues persones i anirem les dues juntes (Carme, 2022).

A part de caminar, dir que en alguns municipis ofereixen altres activitats d'esport o d'aprenentatge. La Carme, per exemple, està satisfeta amb les propostes que fan a Camarasa, ja que pot escollir fer ioga, balls de salsa, català, curs de cosir, etc., gràcies al fet que actualment hi ha una junta al casal de jubilats més jove, més activa i més modernitzada. En canvi, al cas de la Remei, és més crítica perquè al seu municipi no hi ha oferta d'oci, manifesta que li agradaria poder anar a una acadèmia d'anglès, a la universitat per a gent gran o a classes de ball, entre altres coses. En general hi ha **poc ventall d'ofertes d'activitats** per gaudir de l'oci.

5.1.3 El primer sector i la dona rural treballadora

Com hem vist al marc teòric, en la guia de comarques de la Noguera, la principal font d'ingressos és el primer sector i predomina el cultiu de cereals, com l'ordi i el blat, tot i que també hi ha olivers i fruiters. Les quatre participants fan menció **a la terra de cultiu**, ja que totes elles hi tenen algun jornal que altre. La Carme explica que la té arrendada al seu gendre i al cas de la Tresa a una persona externa a la família. A banda d'aquests jornals, totes dues tenen una altra feina, la Carme és administrativa de la cooperativa del poble i la Tresa cuida un nen petit del seu poble.

Si ho analitzem des d'una perspectiva de gènere, ni la Carme ni la Tresa fan esment de les dones rurals treballadores. Quan els parles de la dona rural treballadora no la relacionen amb feines que són del primer sector, sinó que aquestes feines les relacionen amb el fet que és com una cosa de les dones grans i de les dones d'abans, i això (rols de gènere) ho analitzaré al pròxim punt. En canvi, és interessant com la Remei i l'Antonieta, les quals sí que són dones que es dediquen al primer sector, **no és consideren** dones rurals treballadores, perquè creuen que aquest concepte va relacionat amb allò de la dona d'abans, no se senten identificades amb aquesta etiqueta.

Pel que fa a la Remei, el seu nucli familiar són **horticultors** de tota la vida, i des de fa dos anys que s'hi dedica completament ja que abans compaginava la seva feina d'auxiliar d'infermeria, que va exercir durant trenta-tres anys, amb les tasques de l'horticultura de casa. En ella podem veure l'esforç que comporta anar al mercat: preparar els productes, ordenar-los, llevar-se molt aviat, la xerrameca amb els clients, etc., i un cop arriba al magatzem ha de

fer les tasques de netejar i endreçar les hortalisses. Tot i que no s'ocupa de conrear les horticulteres sí que és dedica a fer aquestes tasques esmentades, i a més a més reparteix caixes de fruita i verdura pels pobles de la zona. En paraules de la Remei:

Nosaltres som horticultors, fem agricultura ecològica, tenim uns hivernacles i una agrobotiga, a la que als estius ens hi ve molta gent, sobretot del càmping, del club Segre, també baixa gent de Camarasa, etc. I ara a l'hivern hi vénen quan hi soc jo. Vénen els dimarts i els divendres a la tarda perquè és quan jo preparo els mercats de dimecres i els de dissabte, organitzo les caixes i ho deixo tot enllestit pel següent dia que tenim mercat. A més a més, ara també reparteixo la verdura, la porto a algunes poblacions com Gerb, Camarasa o Sant Llorenç (Remei, 2022).

En canvi, l'Antonieta, és col·laboradora de l'**empresa familiar agrària**. La seva empresa es compon de les seves terres de conreu, de la granja de porcs arrendada i de l'empresa de servei a tercers amb les màquines recol·lectores dels conreus (ordi, blat i panís). I tal com diu, la seva feina “depèn de la feina de casa” i “faig de tot” (Antonieta, 2022). És a dir, quan convé va amb el cotxe especial, va davant de les màquines recol·lectores i les acompanya fins a les terres que han de treballar, o acompanya els xofers, porta gasoil si en falta, també rega les terres o va a la granja a donar de menjar als porcs. Per tant, són un nucli familiar on toca fer de tot, és cert que hi ha temporades més intenses de treball i d'altres que no tant.

A banda de les seves professions, també fan esment de la **manca d'ofertes laborals** en l'àmbit rural, el qual és un factor que influeix negativament als seus municipis. L'Antonieta (2022), manifesta “les ofertes laborals d'un poble són poques, potser és més difícil viure al poble”, o com diu la Carme (2022) “el jovent s'ha de buscar feina fora d'aquí i és una llàstima, si hi hagués Fecsa com abans, molta gent podria treballar i el poble s'hauria pogut fer gran”.

Així doncs, veiem que per poder treballar al món rural, si no provens d'una família que ja té terres és difícil, tal com diuen la Carme i la Remei (2022). Una de les opcions que existeix i proposa l'Antonieta és fer “una incorporació al món agrícola/pagès”, fet que es pot fer a través de prestacions econòmiques que ofereix la Generalitat de Catalunya com ara la DUN (Declaració Agrària), que provenen de la Unió Europea.

Per acabar aquest punt, vull fer especial menció a la **desconeixença** que tenen les quatre participants dels diferents organismes, associacions i entitats de l'Estat que es dediquen a l'acció social, al suport, a l'orientació, a la formació, a la lluita per la igualtat laboral, social, política i econòmica de les dones rurals, siguin dones rurals treballadores o no.

És cert, que són coneixedores de les prestacions econòmiques que sol·liciten els seus marits, com ara, la DUN o la PAC. Com també són conscients de tenir una bona cotització a la seguretat social per tal de tenir una bona jubilació, tal com indica la Remei (2022) “ara m’haig incrementat la meva cotització perquè no em repercuteix, ja que m’ho van modificar quan vaig passar de treballadora a autònoma, i m’ho van baixar, cosa que a mi no m’interessa” i seguidament posa en manifest, “per saber fer tot això una s’ha d’espavilar, t’ho has de buscar tu, ningú t’ho diu”. Per tant, tot i haver-hi aquests organismes a escala estatal, autonòmica i comarcal, al seu cas no els han arribat les propostes i opcions.

En resum, observem com les participants són felices vivint al seu municipi, ja que agraeixen la calma i el silenci. Ara bé, la manca dels serveis bàsics, del transport, de les ofertes laborals o bé el lleure, és a dir, les oportunitats de gaudir de l’oci per un millor benestar psicològic i emocional són escasses, provoquen dificultats per jubilar-se als seus municipis. També destacar com les dones que es dediquen al primer sector és curiós com no se senten dones rurals treballadores, tenen assumides les seves tasques com a col·laboradores del negoci familiar.

5.2 Rols de gènere

En aquest bloc temàtic veurem quatre subcategories les quals es poden englobar en dos grups. Per una banda, descobrirem quins són els rols de gènere de les dones participants, o sigui, quines tasques duen a terme i la percepció que tenen sobre aquests rols de gènere atorgats socialment. Dins d’aquesta percepció de rols de gènere femení veurem el concepte que tenen de les dones rurals, és a dir, com expressen la seva visió sobre una dona rural. D’altra banda, l’altre grup que explicarem se centra en el paper, la figura que desenvolupen en el nucli familiar, des de la importància del rol cuidadora i les càrregues de cures a familiars (infants, persones dependents, ancians, etc.) fins a la maternitat amb tot el que comporta.

Abans de res, dir que aquest bloc és el que respon més concretament a la percepció de la salut i el benestar de les dones entrevistades des d’una perspectiva de rols de gènere. Ho explicarem d’una manera més concreta, ja que totes les participants diuen com és el seu dia a dia i d’una forma subtil i discreta descriuen les tasques que són atorgades al gènere femení. Les quals recordem que no deixen de ser, com anomena l’OMS (2018), una construcció purament social. És a dir, les tasques que duen a terme són caracteritzades per la societat, d’un lloc i temps determinat, perquè com hem vist en el marc teòric, no és un fenomen estàtic. Aquests rols de gènere atorguen les funcions, els comportaments, les activitats i els

atributs determinats per allò que és femení (la qual cosa analitzem en aquesta anàlisi), o bé masculí. A més a més, recordem que també indica com aquestes persones del rol femení s'han de relacionar amb les altres persones.

5.2.1 Els rols de gènere femení

Per tal de conèixer els seus rols, en l'entrevista he utilitzat una pregunta que ha estat clau, la de què expliquessin **com és el seu dia a dia**, fet que ha facilitat mostrar quines són les seves tasques relacionades amb els rols de gènere femení, els quals ja hem vist explicats per l'Institut Català de la Dona (2018), i des d'un punt de vista còmode.

A partir d'aquí s'ha pogut anar desengranant, comparant i analitzant des d'una perspectiva cultural i estructural de com **totes elles, diàriament, s'ocupen de la casa**. No obstant això, algunes d'elles sí que han esmentat que tenen la col·laboració dels seus marits en algunes tasques puntuals, com ara, llençar la brossa o parar taula. Així que observem les primeres paraules de les seves narracions:

– Remei:

El meu dia a dia consisteix a aixecar-me, fer els entrepans, **preparar-ho tot** per ells, per quan marxen, és a dir, pel meu marit i els dos fills. Després, endreço les quatre coses de la casa, preparo el dinar i me'n vaig una estona a la plana, que és el tros (Remei, 2022).

– Carme:

Al meu dia a dia em llevo i porto la meva neta a l'escola. Després anem a caminar amb un grup de dones. A les deu, quan arribo de caminar, **faig les feines de la casa**, el dinar i tot. Després m'encarrego de la part administrativa de la cooperativa (Carme, 2022).

– Tresa:

En aquests moments al meu dia a dia el que faig és: m'aixeco, esmorzo i me'n vaig a caminar una hora amb una amiga. Llavors, un dia a la setmana vaig a comprar a Balaguer, normalment és els dimecres, un altre dia vaig a comprar a Artesa, **faig la casa**, o me'n vaig a fer encàrrecs o si he d'anar al metge o acompanyar-hi algú, sigui qui sigui (Tresa, 2022).

– Antonieta:

El meu dia a dia depèn de les temporades, depèn de la feina, **depèn de la feina de casa**. Duc el cotxe especial per les *cosechadores*, si falta gasoil en porto, acompanyo algun xòfer. Fins i tot rego, vaig a la granja i dono de menjar, tot el que convé. A part d'això m'encarrego de fer el dinar, de netejar la casa, el que és **típic de les dones**, perquè jo soc d'aquella època de la que els homes estan malacostumats, d'aquella que faig lo llit, ho faig tot... (Antonieta, 2022).

En totes les participants podem veure com en el seu dia a dia, hi apareix fer les tasques de la llar. Com hem vist al marc teòric, Alcañiz (2015) mostra al seu estudi que la mitjana del temps domèstic d'una dona és de 4 hores i 7 minuts. Per tant, observem com en aquesta investigació també totes les dones dediquen una part del seu temps a les tasques de la llar. Fet que aquesta continuïtat dels rols femenins en la història són possibles pels **agents socialitzadors** i els factors socials (patrons, obligacions, expectatives) que transmeten, i així, provocant una discriminació de desigualtat de gènere.

Ara bé, és interessant ressaltar com l'Antonieta (2022) esmenta “és típic de les dones, perquè jo soc d'aquella època de la que els homes estan malacostumats”. Per tant, **assumeixen** i comprenen sense rebel·lió el rol que els toca, sense posicionar-se ni qüestionar-se en si estan contentes o no amb aquestes tasques. És el que han vist fer als seus agents socialitzadors més propers i a la seva cultura, la qual els ha transmès aquestes tasques i funcions i no ho perceben, aparentment, com una desigualtat o discriminació, diuen que “és lo típic de les dones”. En canvi, com veureu en el següent punt, al moment que parlem de les dones rurals en general, aquí la visió que tenen algunes d'elles sobre els rols sí que va canviar.

5.2.2 Dones rurals: autosuficients o supervivents al patriarcat?

A continuació veurem com la connotació del concepte dona rural és diferent entre elles, algunes parlen des d'una visió de la dona rural cuidadora i d'altres des de la dona rural treballadora submissa al sistema patriarcal de la seva família. Com hem vist al marc teòric, el sistema patriarcal generar i perpetuar violència de gènere en vers a les dones, d'una forma més directa o indirecta, però la violència és fruit de la construcció sociocultural i les estructures jeràrquiques que impliquen desigualtat de gènere (Bonatti et al., 2021). Per tant, les participants s'enfronten a la victimització per posar de manifest la capacitat de resistència i lluita activa de les persones davant de les diferents formes de violència que pateix la

població, en aquest cas de les dones rurals. Com diu Roca-Cortés (2013) des de la perspectiva crítica de gènere, s'anomenen víctimes supervivents. Veiem l'exemple l'Antonieta diu:

Crec que la postura de la dona és de **cuidadora**, però tant les dones que tenen terres com les de qualsevol dona que visqui en un poble. Penso que si a casa tens feina, independentment de si vius en un poble o en una ciutat, o de si tens terres o no, tens aquestes tasques. **Totes ho poden ser**, poden treballar en una empresa i ser així, crec que això és el caràcter, la manera de ser de cadascuna (Antonieta, 2022).

Des de la seva visió, narra com qualsevol dona pot ser cuidadora, independentment de si viu en una zona rural o urbana. De forma que demostra com les tasques, les funcions i els comportaments que la societat patriarcal ha atorgat al rol de gènere femení, són obligacions que com a ciutadana i com a ésser humà que forma part d'una societat concreta i d'una família, ha de complir.

Pel que fa a la Carme, a banda de tenir la visió de què les dones són cuidadores, també destaca una altra característica de les dones d'abans, la qual es va perdent, com diu Carme (2022) “les dones del món rural des del meu punt de vista són cuidadores, molt **cuidadores** i **autosuficients**, als pobles petits una aprèn a fer moltes coses”. Per tant igual que l'Antonieta, comparteixen la mateixa visió de dona rural cuidadora, la que segueix els patrons del rol femení, i també considera que la dona rural sap fer de tot.

La Carme, vers a l'autosuficiència sí que fa esment de la diferència de la dona rural a la dona urbana, com diu la Carme (2022) “fer sabó, saben fer la matança del porc, com la meva consogra, o saben fer confitat, fan moltes coses, fan una sèrie de coses que això a la capital és impensable”. D'altra banda, també fa èmfasi en la diferència que hi ha entre les dones més grans que ella, la seva generació i les més joves, aquí segons ella sí que hi ha hagut una evolució de les tasques que feien. Fet que en certa manera mostra **una evolució del rol femení**, el camí i la lluita que hem vist des dels inicis dels anys seixanta i setanta fins a l'actualitat al marc teòric, s'han materialitzat en més coresponsabilitat entre els membres de la llar i les tasques. Com diu la Carme:

Cada vegada són menys les dones que ho saben fer, ja que les dones de la meua edat no ho sabem fer tant, per exemple, de sabó no en ser fer, puc buscar com fer-ho però **no tinc la necessitat** ni les ganes de fer-ho. Per tant hi ha hagut un **canvi** de les dones d'abans respecte a les dones actuals, per exemple, ma mare tot el que feia eren brodats, n'hi tinc molts, però jo no sé ni brodar. És que no sé ni cosir, no vaig tenir la necessitat d'aprendre-ho!!! (Carme, 2022).

La Remei ressalta una altra característica interessant de les zones rurals, el mecanisme de **convivència** d'algunes de les llars, la qual relaciona amb **casos patriarcal**s. O sigui, a les que viuen els fills i els sogres a la mateixa casa, diferenciada per dos pisos o més segons l'extensió de la família. Ella creu que el fet que visquin tots a la mateixa casa és degut a dos factors, per una banda, la **dependència econòmica**, i, per l'altra, pel tipus de llar, la casa patriarcal. Aquí si li suma com anomena (Kate Millet, 1995, com va citar Bonatti et al., 2021) l'augment de vulnerabilitat per viure en unes condicions d'aïllament territorial. Com diu la Remei:

Crec que avui dia encara hi ha dones submises, primer perquè econòmicament no són autosuficients i és fonamental, perquè si arribes a una casa on hi ha establert un patriarcat amb un sogre... mani qui mani quan t'arriba el teu torn ja ets vella... Per això, els hi dic als meus que no han de dependre mai de ningú, de ningú. Jo no he hagut de fer, mai he hagut d'estirar la mà i això m'ha donat una llibertat i una autonomia (Remei, 2022).

A banda d'aquesta independència econòmica crucial, també esmenta com algunes d'aquestes dones no treballen, però se'n carreguen de **cuidar-ho tot**. Com explica la Remei:

Colliran quatre pomes i quatre peres o préssecs a l'estiu i prou. Clar, aquestes no són pageses, han estat tota la vida a casa, s'han cuidat dels de casa però ha sigut la dona del pagès, el seu home, el seu fill, els seus sogres, tots són pagesos, però elles al tros no hi han anat mai. Ara, s'ha de dir que algunes ho cuiden tot, això sí i d'altres que conec no fan massa cosa, perquè no les veig enlloc (Remei, 2022).

De tal manera que des de la seva visió, hi ha dones que són submises, a causa de la manca d'independència econòmica i de què la seva funció és la de tenir cura de la llar i dels membres que en formen part, ja que hi ha establert un funcionament patriarcal. Com ha explicat l'Antonieta (2022) és "allò dels capítols d'abans", pels quals es construeix un pis damunt de la casa pairal, amb l'obligació que comporta, ser cuidadora dels sogres. Això sí, potser no aniran a treballar al camp com diu la Remei, però sí que es fan càrrec de totes les altres tasques, de les que hem vist al marc teòric, aquelles establertes en el gènere femení.

Finalment, en referència a la Tresa, creu que la visió de dona rural només queda en les **dones més grans**. Malgrat això, sí que fa esment de com s'encarreguen de la seva sogra, i tot i que viuen en llars independents amb el seu marit, es veuen diàriament. Per tant, per una banda, observa que hi ha un canvi sobre la convivència respecte a les generacions anteriors en el fet que ja no conviuen junts. Però, per altra banda, que la tasca de cuidadora amb més o menys freqüència sí que hi és present, tal com diu la Tresa:

Cada vegada hi ha menys la visió d'aquesta dona rural, vull dir, la gent que ara té setanta o vuitanta anys potser sí que estan més en aquest rol, però la gent que va pujant no, i la meva generació... crec que no. Per exemple, la meva parella té la mare a Artesa i la passa a veure matí i tarda, però per viure junts no, vull dir ja no fas allò de viure tots a la mateixa casa, crec que la meva generació tothom té casa seva. No vol dir que després en el temps si has de tenir el pare o la mare a casa, és a dir, si li convingués, sí, però **conviure** en pic t'has casat com abans, crec que no, que **s'han trencat aquests rols** (Tresa, 2022).

5.2.3. *La rellevància de la família*

Les quatre participants coincideixen que la **família és el més important**, són la part més vital de les seves vides, seguit de la salut i, en tercer lloc, els diners. Com expressa l'Antonieta:

La família és important i la salut també, els diners també ho són, però si no tens una família i no tens salut, els diners no valen de res, està molt bé tindre'n perquè tot és més fàcil, però si no tens lo altre i estàs sol... (Antonieta, 2022).

O com diu la Carme (2022) “sempre hem sigut una família molt unida” i sobretot posa èmfasi en la relació que té amb les seves filles, “les meves filles són una part molt important de mi i de la meva família, tenim una relació molt propera, inclús potser massa i tot, tot el dia ens telefonem”. A més a més, també manifesta la **relació estreta** que té amb la seva germana, ja que en el seu cas, tots viuen a la mateixa casa, dividida en dos pisos. Al primer pis fa uns anys hi vivien la Carme amb el seu marit, les dues filles i els seus pares, actualment, només hi viuen la Carme i el seu marit. I al segon pis hi viu la seva germana amb el seu cunyat i abans de l'emancipació, amb la seva neboda.

De la mateixa manera que l'Antonieta, la Remei també comparteix que si hi ha salut i feina, ella ja és feliç, referint-se als seus fills i al seu marit. Així que la Remei diu:

Per mi la família és important, amb els meus fills hi tinc molt bona relació i ara, ben aviat ja volaran. Tot i això, encara anem de vacances els quatre junts, als meus fills els hi agrada vindre amb nosaltres, sempre triem un país o una capital de l'estranger i anem junts. Sincerament, **soc feliç** si veig que tenim salut i estem bé de feina i els fills estan bé, no demano res més (Remei, 2022).

Fins aquí podem llegir que la família és molt important, però de quina forma hi estan implicades? Quin paper tenen perquè la família rutlli bé? En les següents narracions de totes quatre podem veure com gràcies a la seva implicació, al seu esforç, al seu treball, a la seva

constància i dedicació, **la família se sosté**. De la mateixa manera que ho indica l’OMS (2018) “a les llars i a les comunitats, les dones, sobretot, s’ocupen de la cura de les altres persones. I que aquesta sobrecàrrega, a vegades es converteix en depressió, la qual en les dones representa un 5,1% i en els homes 3,6%”.

Cap d’elles va fer esment del fet que la **sobrecàrrega** els afecti com una depressió, ara bé, sí que van dir que són complaents, que és el seu tarannà o que a vegades s’enfaden i ho engegarien tot. Veurem com la Remei narra que sempre ha donat suport a les tietes del seu marit o a les seves, a banda del suport cap als seus sogres tal com diu en els dos següents paràgrafs. Remei:

Llavors jo **m’he vist esclavitzada** i sempre he anat amb l’aigua al coll, ara és quan començo a respirar. En canvi, molts pagesos d’aquí Gerb, que és el que jo veig, encara viuen a les cases amb la sogra i el sogre, viuen al damunt i tenen ajuda, al contrari que al meu home, no l’ha ajudat mai ningú, perquè el pagès no era el meu sogre, sinó que les nostres terres les ha heretat un tiet, a més aquell tiet també ens el vam **empapar a nosaltres** (Remei, 2022).

Llavors m’encarrego de portar-los al metge, o al dentista, o com ara, que el padrí ha d’anar a fer-se els peus, doncs jo els duc. Després hem tingut una tieta soltera que és la tieta del meu home, que també l’ajudàvem. La meva de Lleida, també era soltera i en els seus últims anys va viure aquí amb mi, perquè feia diàlisi. I la tieta del Dani, vivia aquí en una casa pairal que tenim, la cuidàvem perquè vivia sola, jo hi anava cada matí o cada nit. Llavors sí, soc **cuidadora de tothom**, però m’agrada. A vegades sí que m’enfado i dic aneu a la merda tots, però és el meu **tarannà...** (Remei, 2022).

La Remei, d’una forma indirecta, fa esment de la pressió i la sobrecàrrega que ha patit a l’hora de ser cuidadora, de com sempre s’ha hagut d’organitzar per oferir un cop de mà a la família i com diu ella, s’ha vist esclavitzada, paraula que té una connotació molt negativa.

Al cas de la narració de l’Antonieta, explica com el seu marit li diu que és massa complaent. Com diu l’Antonieta (2022) “**procuro complaure’ls a tots**, i ells a la seva manera a mi també, suposo que ho reconeixen” o com diu “procuro **no enfadar-me** i de què tothom estigui content, a vegades no ho encertes, però intento tindre a tothom content, perquè el que m’agrada és que el **meu entorn sigui feliç**”.

Aquestes narracions, aquestes paraules, mostren la responsabilitat que tenen en què el seu l’entorn estigui bé, i perquè això sigui així el seu rol és el de complaure, no enfadar-se, o com diu la Remei (2022) “*empapar-se*” de les persones dependents, etc.

Seguim amb les narracions de la Carme i la Tresa, elles expliquen la cura de les seves mares, les quals tenen una **malaltia mental**, fet que ho complica més. La Carme va cuidar a la seva mare fins fa quatre anys (ja que es va morir). La seva mare tenia Alzheimer i esmenta que va ser dur i difícil, no la va tenir en una residència, sempre la va cuidar ella perquè vivien al mateix nucli familiar. Com diu la Carme (2022), “m’ocupava de cuidar-los a ells, quan la mama estava bé feia el dinar, però després quan va agafar l’Alzheimer, tot va canviar, va ser molt dur, horrorós”.

En canvi, la Tresa, va decidir portar-la a una residència, però en comptes d’una de Barcelona que és on vivia la seva mare i el seu germà, va considerar que era millor que estigués a prop d’ella. Actualment està tenint una situació difícil, ja que la seva mare, a part de patir esquizofrènia, se li ha sumat la demència i no la reconeix. Malgrat això ella continua anant-hi i l’acompanya on faci falta. Com explica la Tresa (2022) “un dia es va trencar el braç i me la vaig emportar aquí, i era més fàcil que l’anés a veure jo perquè el meu germà també té molts problemes de salut” i “hi vaig perquè és **la meva obligació**, però no s’adona de res”.

A tall de recapitulació, veiem com les quatre participants segueixen els rols de gènere femení establerts per la societat, principalment el de ser **cuidadores de la llar i dels familiars**, s’hi dediquen amb més o menys intensitat, però de la mateixa manera que diu l’OMS (2018), “les dones, sobretot, s’ocupen de la cura de les altres persones”.

5.2.4 Serveis reproductius o maternitat?

Fins a quin punt la maternitat no és un servei reproductiu? Bé com hem vist en l’apartat anterior, la família és el més important per totes elles, totes tenen filles o fills. Per tant, aquest apartat el dividim en dues parts, per una banda, l’inici de la maternitat, i, de l’altra, el moment de l’emancipació, que en alguns casos els va produir la síndrome del niu buit.

Amb relació als inicis de la maternitat, cap d’elles fa esment de si desitjaven ser mares o no, totes elles van narrar que era una cronologia de la vida, és a dir, neixes, creixes, et reprodueixes i mors. Ho explicaven amb la naturalitat del cicle de la vida, sense profunditzar ni plantejar-se de si realment era un desig del seu projecte de vida o bé una continuïtat del cicle natural dels éssers vius.

Per tant, la Remei, la Tresa i l’Antonieta, es van haver de fer càrrec **de la maternitat sense suports**, la Remei, perquè no tenia mare i la Tresa perquè a causa de la malaltia mental que pateix la seva mare no es podia fer càrrec del nadó. Pel que fa a l’Antonieta (2022) tampoc va tenir suport de la seva mare perquè com diu “era allò d’abans dels capítols”, ella

tenia l'ajuda de la sogra, però malauradament la seva sogra es va ferir molt jove, al segon any de tenir ella la primera filla, i la seva mare ajudava als fills del seu germà que era qui vivia a la casa pairal.

Tal com diu Antonieta (2022) “de la maternitat me n’he encarregat jo”. Amb aquestes narracions, i des d’una perspectiva interpersonal mostren com el rol de dona cuidadora, el rol de gènere femení amb unes conductes i funcions atorgades per la societat hi són presents. No ho manifesten com una sobrecàrrega sinó com el fet que és la seva feina, són les seves tasques com a mares, en cap moment pensen en la corresponsabilitat de tasques davant de la maternitat, com tampoc hem vist en les tasques de la llar i la cura dels familiars més pròxims. Per tant, des d’una dimensió cultural i estructural, també veiem com el rol de gènere de dona cuidadora en les quatre participants hi és present.

No obstant això, cal dir que la Remei s’organitzava amb el seu marit, i si ell no podia, li donava un cop de mà la sogra. Com diu la Remei (2022) “el Dani, de la canalla se n’ha encarregat als matins i a les nits, perquè jo a les nits intentava arreglar la casa i llavors ell venia i els dutxava, els ficava el pijama, ens combinàvem bé.” A més a més, també anomena “no veig que els altres pagesos hi tinguin tanta dedicació com té el meu home amb els nens.” La Tresa també considera que una persona sola se’n pot encarregar de la maternitat, i tot i que les dues filles tenen discapacitat visual (veurem en el següent punt). Diu la Tresa:

De la maternitat me’n vaig fer càrrec jo, les vaig poder cuidar, a veure, penso que d’un fill **ten pots encarregar tu sola**, no hi veig cap dificultat, la parella, sí que m’ha ajudat sempre, però jo ja ho podia fer. Al principi no treballava, i després mitja jornada per poder estar amb elles (Tresa, 2022).

Aquí convé ressaltar el factor de la **conciliació familiar**, tant al cas de l’Antonieta com al de la Tresa, totes dues s’havien d’organitzar la feina laboral segons els horaris escolars dels seus fills i filles, és a dir, havien de fer que fossin compatibles. Independentment de com els hi podia afectar, ja que no tenien cap alternativa. Per això, davant d’aquesta problemàtica, des del Departament d’Igualtat i Feminisme es promouen mesures de conciliació, o fer visibles les persones que cuiden, dignificant la seva feina i fomentat les corresponsabilitats. I també aposta per una **economia feminista**, és a dir, pel corrent de pensament crític que busca visibilitzar les dimensions de gènere en la dinàmica econòmica, com les tasques del treball domèstic o les cures. Per tant, situa la persona en el centre de l’economia, amb l’objectiu d’oferir alternatives des d’una perspectiva de gènere i així corregir les desigualtats del sistema actual, des de les institucions públiques a l’àmbit privat.

En relació amb l'altre apartat de l'anàlisi de la maternitat, és a dir, quan les filles i els fills emprenen el vol, tres d'elles consideren que no ho han patit la **síndrome del niu buit**. A més a més creuen que és el que s'ha de fer, una s'ha d'adaptar. Com ho explica la Remei (2022) "això del niu buit ho trobo una ximpleria, una s'ha d'adaptar. Jo penso que han de fer la seva vida i això és casa seva i sempre que ho necessitin i serà." En canvi, la Carme sí que ho va patir, ella és una persona molt familiar. Primer que tot dir que per ella la maternitat va ser molt fàcil, tal com diu:

Com que estàvem tan units, sempre tenia la meva mare o la meva sogra, la padrina, la tieta, totes les tenia sempre. Recordo que estava com el cotó fluix, per això m'afecta tant la mort dels meus pares i dels padrins, va ser molt dur (Carme, 2022).

És una persona que va tenir suport fins fa quatre anys que és quan es va morir la seva mare. Ella sempre estava envoltada de la família. Com hem llegit, vivia al mateix pis que els seus pares i les seves filles i al pis de dalt hi vivia la seva germana. Per tant, l'exemple que va posar és el del primer dia que va sentir el niu buit, va narrar la sensació de pèrdua que va tenir el primer Cap d'Any que la seva neboda no hi va ser. Carme (2022) "vaig plorar tota la nit perquè a casa nostra el Cap d'Any és sagrat" o en el moment que la seva filla gran va marxar de casa. Carme (2022) "Recordo que també ho vaig passar molt malament quan se'n van anar a estudiar a la universitat a Lleida, em va quedar molt buit, molt, molt, molt." I en darrer terme, també explica com es va sentir. Carme (2022) "vaig sentir un buit molt gros, però sort que tenia els pares i aleshores m'ocupava de cuidar-los a ells."

Com declara la psicòloga sanitària i neuropsicòloga Alba Pérez (Pinedo, 2022), **la síndrome del niu buit**, aquesta manca d'acceptació i d'adaptació al canvi que comporta, es pot entendre com un procés de dol on cal acceptar una absència i readaptar-se a una nova dinàmica familiar.

Pel que fa a la Carme, aquest dol el va traspasar en ser cuidadora dels seus pares, de tal manera que en la nova dinàmica familiar, continuava tenint un rol de dona cuidadora, de la mateixa manera que actualment el té cuidant la seva neta, de la qual se sent molt orgullosa.

En conjunt, podem observar com la maternitat recau damunt de les participants, en el rol de gènere femení, la dona cuidadora, assumint que una se'n pot fer càrrec sola, independentment de si pot afectar a la teva vida laboral o familiar, la conciliació passar per prioritzar la maternitat. Pel que fa a la síndrome del niu buit, sols una participant manifesta que ho passa malament, de manera que aquest cicle d'absència i d'una nova dinàmica familiar ho porten bé.

5.3 Salut i benestar psicològic i emocional

En aquesta categoria veurem com la percepció de les participants sobre la seva salut física és normalitzada i pel que fa al benestar psicològic i emocional veurem com han patit moments durs, però s'han autogestionat sense fixar-se en el fet que els hi podria influenciar en el seu benestar. A més a més, coneixerem com van viure la pandèmia Covid-19. I l'última subcategoria, tracta sobre la visió general que tenen les participants en vers la salut de les dones rurals.

Primerament, veiem com la salut física és la més normalitzada des d'una perspectiva cultural i estructural, és una dimensió més reconeguda per la societat, de la mateixa manera que ho han narrat les participants, amb naturalitat i sense emocionar-se. Alguna d'elles pateixen dolors, per exemple l'Antonieta (2022) “**a vegades em fa mal l'esquena, però com tothom**”, no ho percep com un problema, és un dolor que té la majoria de la societat, acceptat i normalitzat. O com la malaltia que pateix la Remei, la polimiàlgia¹³, afegint les sis operacions que ha patit, dues d'elles durant l'embaràs. Tot i tenir aquesta malaltia física i explicar que pateix dolor i que necessita descansar quan acaba la jornada del mercat, no li va donar massa importància.

5.3.1 L'autogestió de la salut i del benestar psicològic i emocional

En referència a la salut i el benestar psicològic i emocional, dir que totes quatre han tingut moments més durs que d'altres, com quasi tot ésser humà. Des d'una dimensió cultural i estructural han patit moments molt durs de sobrecàrrega. Com indica l'OMS (2018) “a les llars i a les comunitats, les dones s'ocupen de les altres persones, fet que comporta tenir una sobrecàrrega que en alguns casos es converteix en depressió”.

Actualment no hi ha cap participant que es trobi en aquesta situació, totes elles manifesten que tenen un **bon benestar emocional**, és a dir, senten que estan al lloc on volen estar i amb qui volen estar i que són les persones que volen ser. Però sí que és cert que al llarg de les seves vides han patit episodis molt durs que han superat amb fàrmacs, teràpia, o bé pel seu caràcter o perquè sabien que havien de tirar endavant i no hi havia més opcions, totes n'han parlat, amb les emocions i els records a flor de pell.

---

¹³ La **polimiàlgia reumàtica** constitueix un conjunt de símptomes, d'origen desconegut, que afecta persones de més de cinquanta anys, i es caracteritza per l'aparició sobtada de dolor i rigidesa en la musculatura del coll, les espatlles, els braços, les natges i les cuixes, com també per una deterioració progressiva de l'estat general, amb febre i malestar. (Enciclopèdia, 2022).

Al cas de la Tresa (2022) “he tingut moments més durs, bé, durs molts, però com que tinc un caràcter més aviat que m’agrada la festa, m’agrada sortir, soc alegre, suposo que això m’ha ajudat a tirar endavant”. Ella va ser la que se’n va encarregar de les seves filles, totes dues amb discapacitat visual, de dur-les a l’hospital, de cuidar-les, treballava mitja jornada per poder tenir conciliació familiar i així poder dedicar-se a la criança ja que no tenia el suport dels padrins, no tenia a ningú. Com diu va estar patint “**una hòstia darrere una altra**”, referint-se a la malaltia de la seva mare (esquizofrènia), a la mort primerenca del seu pare i a la salut del seu germà. Com diu la Tresa:

Ha sigut dur que primer et passi amb una filla i després torni a passar amb l’altra. Al principi ja ens va costar perquè primer no sabíem si era un tumor, i, ens van dir que era un nervi òptic. I en acabat, hòstia vam mirar de tindre un altre fill i no sabíem què fer, que si o que no, ens vam fer totes les proves, no ens van trobar res, i ens van dir que havia passat de casualitat, que era una cosa espontània, que algun motiu potser hi havia, però com que no havien trobat cap motiu explicatiu, ni res a les genètiques, van dir que tocava com tocava. I va, i ens torna a tocar la loteria, nosaltres ho vam fer una mica pensant en l’altra filla, que si una hi veu bé, tindrà ajuda de l’altra i resultar que la Júlia encara hi veu menys que la Sonia. Això sí que ha sigut **el més dur de la meua vida**. (Tresa, 2022).

A banda d’aquests moments durs la Tresa fa esment de la paraula **depressió**, ho diu com si fos una cosa similar a sentir-se depressiva, però que no era així, només s’assemblava. La sensació que en alguns moments transmet amb el seu relat és que accepta que en moments determinats de la vida la salut emocional ha estat més aviat difícil i carregada de tristor, però que no s’ho podia permetre. Ja que com a persona amb un caràcter alegre i valent, defallir-se no entra en la seva manera de ser. Un dels moments complicats va ser quan va es va mudar de Barcelona a Alentorn, tal com explica la Tresa:

Al principi em va costar molt, **tenia com depressions**, sobretot el primer hivern perquè amb la boira... cosa que ara no n’hi ha tantes, però aleshores tot era trist. Miraves per la finestra i no hi havia ningú i clar jo estava acostumada a Barcelona. Era ben diferent de quan només pujava els estius i els caps de setmana, això és una cosa i l’altra és quedar-te a viure aquí. A més jo ja treballava a Barcelona, llavors vaig agafar l’atur i vaig pujar aquí i clar al principi no tenia feina, no feia res (Tresa, 2022).

Per altra banda, la Remei, també va haver de ser la que va tirar endavant la família, amb vint-i-quatre anys, just després de la mort de la seva mare, com diu la Remei (2022) “es va morir quan jo tenia vint-i-quatre anys, és a dir, que en fa molts que ja no la tinc, i amb el

meu pare no tenia una relació molt fluida”. Per això va deixar d’estudiar i va anar a treballar d’auxiliar d’infermeria en una clínica d’oftalmòlegs.

Al cas de la Carme, en el transcurs de les seves narracions fa esment de la **gestió del dol**, de com va patir per la mort dels seus pares. Com diu la Carme (2022), “però després quan va agafar l’Alzheimer tot va canviar, va ser molt dur, horrorós. Ara fa quatre anys que s’ha mort, va morir amb vuitanta-cinc anys, però ho va tindre des dels setanta anys i va ser dur”. Podem veure com el fet de ser cuidadores dels membres de la família comporta una sobrecàrrega emocional, i de com la gestió de les malalties i que la dependència de l’altre i la responsabilitat recaigui principalment en una persona produeixin moments durs i difícils de gestionar. Fins i tot, la Carme explica com no té superat el dol:

Inclús un dia vaig anar amb una xerrada del dol, i em va anar molt bé, però superar un dol és molt difícil, per una persona acabarà en un any, i per una altra, no acabarà mai, com a mi, que encara no el tinc superat (Carme, 2022).

De manera que el fet de ser cuidadores de familiars malalts comporta dificultats per la mateixa cura, com diu l’OMS:

El rol de cuidadores de les dones, les quals tenen un paper més destacat en la **salut dels seus entorns familiars** (a l’hora d’administrar medicaments, remeis casolans...) fa que de vegades algunes dones tinguin dificultats en la cura de la seva pròpia salut (OMS, 2018).

Pel que fa a l’Antonieta explica com hi ha temporades que se sent **més sensible**, però mostra un caràcter fort, considera que és una persona sensible però que quan ja ha passat el moment, ja està, com diu l’Antonieta (2022), “soc sensible en determinats temes, però un cop passat, ja està. No passa res, no, no soc allò d’ai, ai... potser tampoc perquè no he tingut res, perquè la mort dels meus pares és llei de vida”.

Així doncs, tal com diuen Rigol et al. (2018), aquestes narracions, mostren com la salut mental i emocional de la dona amb relació a la dels homes presenta **desigualtat i diferència**. És a dir, pel que fa a les desigualtats fa referència a les oportunitats de vulnerabilitat, a la càrrega del malalt. I en segon terme, són les diferències biològiques les quals són construïdes socialment, són les que marquen la diferència en els rols i les activitats, els patrons i les expectatives culturals i d’identitat subjectiva.

En darrer terme i en relació amb el benestar social, dir que les quatre participants narren que tenen les necessitats bàsiques cobertes i que gaudeixen de les possibilitats adients de desenvolupament personal i no són subjectes a discriminació social.

5.3.2 *La pandèmia Covid-19*

En general ho **van viure bé**, no van notar massa canvis, aquesta és la narració de tres de les participants. Expliquen que el fet de viure en un poble va influenciar positivament en no notar massa canvis quan hi havia les quarantenes, ja que a les seves cases o al tros disposen de terreny exterior, on podien sortir a caminar, a respirar aire i esbargir la ment. No obstant això, al principi de la pandèmia, sí que algunes d'elles van tenir més angoixa, perquè com diu la Tresa (2022) “vam patir una mica d'angoixa al principi” o la Remei (2022) “al principi em va agafar una mica de por, tothom es moria, però al cap d'un mes, ja va estar”.

Cal destacar que el fet de dedicar-se **laboralment al primer sector** també va ser un punt favorable, ja que la feina no la van deixar i continuaven treballant perquè en aquest sector no existeix el fet de parar. Fins i tot al cas de la Remei va augmentar la feina, no donaven l'abast. Com expressa la Remei (2022) “la veritat, la pandèmia la vaig viure bé, no vaig fer res que no em deixessin fer, però vaig treballar moltíssim”, anaven als mercats que deixaven, portaven les hortalisses a les cases de la gent, com diu ella va ser tota una aventura.

En canvi per la Carme, va ser tot el contrari, ella ho va passar molt malament, fins i tot va patir un **xoc emocional**. Va agafar fòbia al carrer, tenia una mania molt gran en netejar totes les coses de la llar, netejava el carrer amb lleixiu, no anava a comprar, feia una llista i la botiga de queviures del poble li portava el menjar, va partir molta por, fins i tot, com diu la Carme (2022) “cada dia, assenyalava al calendari un dia menys”. Al seu cas va haver de prendre medicació que no li va anar gens bé perquè es quedava immobilitzada i li van proposar anar a la quiropràctica, la qual li va anar molt bé tant físicament com emocional, com diu la Carme (2022) “va ser com una terapeuta”.

El fet de **viure en una zona rural** i dedicar-se laboralment al primer sector, va canviar els estàndards que va presentar El Ministeri de Salut, en l'informe de Salut y Genero 2022. El qual mostra com la taxa d'infecció per Covid-19 en les tres primeres onades va ser major en les dones, probablement perquè tenien una major exposició al virus, donada la seva posició a la primera línia, com treballadores essencials, persones cuidadores no professionals. Però això, al cas de les quatre participants no va passar, ja que no es dediquen a tasques professionals de persones cuidadores.

5.3.3 *Visió de la salut de la dona rural*

Com hem vist la salut mental i emocional és diferent en homes i dones, per la desigualtat i per la diferència biològica (Rigol et al., 2018). Ara bé, des d'una dimensió

intrapersonal, cadascuna d'elles coincideixen en el fet que cadascú es preocupa de la seva salut.

Un fet que m'ha cridat especialment l'atenció és que el principal problema que van destacar estava relacionat amb **la salut física** de la dona, és a dir, feien referència a temes relacionats amb ginecologia. La majoria no va pensar en la salut emocional, tot i que la Tresa, va fer esment de què:

El suport no està garantit per igual a tota la població, jo crec que hi fa molt el caràcter de cadascú, per exemple, aquí a Alentorn hi ha una dona que se li'n va una mica el cap i sempre et fa uns rotllos... que tothom quan la veu s'escapa. Això sí que sap més greu, perquè no porta cotxe tampoc i té seixanta anys, que tampoc podem dir que és vella, llavors ella podria ser un cas d'una dona que no té massa suport i què s'ha quedat sola (Teresa, 2022).

Per tant, des d'una dimensió interpersonal, podem observar com hi ha gent que es pot sentir més sola, però en aquest estudi, la seva visió és que principalment **hi fa molt el caràcter de cadascú**. O com diu l'Antonieta:

De la salut una mateixa s'ho ha de fer, anar al ginecòleg o les mamografies, d'això te n'ocupes tu, és cert que n'hi ha de més grans que els hi fa cosa... Però crec que la meva generació ja no és així, les dones més grans, les que són més pudoroses d'allò d'abans que els hi fa cosa anar al ginecòleg, potser sí que els hi costa més. Potser el suport no està garantit per igual a totes les dones, a qui no tens tantes oportunitats perquè no hi ha tanta gent com en un lloc gran, però si tu busques, suposo que sí (Antonieta, 2022).

En la seva narració veiem com destaca que el fet de viure en llocs grans o no pot **facilitar** el seguiment de la salut de la dona. De la mateixa manera que diu la Carme:

Crec que les dones quan són grans ja no van al ginecòleg perquè tenen por, llavors crec que és important fer més xerrades, donar més informació i orientació, és important que facin revisions perquè les persones no estan preparades, estan més desamparades, les noies joves sí que van a Lleida, però les grans es queden sense suport. La nostra societat quan et fas gran et deixa una mica de banda perquè, per exemple, aquí a Camarasa, hi ha gent gran que estan ben sols (Carme, 2022).

A tall de recapitulació, aquesta anàlisi mostra com la salut mental i emocional de la dona queda en un segon terme, quan és parlar de salut la seva aportació bàsicament és sobre la salut física. Posant especial atenció a la millora de controls de mamografies i de ginecologia. Així doncs, el suport emocional de la dona queda en un segon pla.

6 Conclusions

Aquesta investigació neix amb l'objectiu d'explorar la percepció de salut i benestar de les dones rurals casades d'entre 55 a 65 anys de la comarca de la Noguera des d'una perspectiva dels rols de gènere. Hem utilitzat com a eina metodològica i teòrica les Produccions Narratives, com expliquen Balasch i Montenegro (2003), que implica estar disposada com a investigadora a veure transformada la pròpia posició inicial sobre el fenomen estudiat. Per tant, la visió que tenia en alguns aspectes als inicis d'aquesta investigació s'han vist transformats. Per exemple, el fet que no se sentin dones rurals treballadores, és a dir, algunes d'elles es dediquen al primer sector, però aquesta etiqueta de dona rural treballadora ho veuen com un significat de la dona d'abans, elles no se senten identificades. O per exemple, la percepció que tenen sobre la seva salut mental i emocional, és a dir, tot i estar sotmeses a les sobrecàrregues de les tasques domèstiques i de les cures familiars no manifesten malestar, per tant, m'ha transformat la visió de què aquest fet no el percebin com una connotació negativa per la seva salut mental i emocional. Aquests aspectes transformadors enriqueixen el meu saber d'un coneixement situat, d'unes dones determinades i d'un lloc concret, sense generalitzar i sent subjectiva, de manera que les conclusions d'aquesta investigació són les següents:

En referència al primer objectiu específic, les quatre participants coincideixen en el fet que el que més els agrada de viure en un poble petit i rural és la tranquil·litat, la calma, la proximitat amb les persones de l'entorn i el silenci. Ara bé, manifesten un problema a l'hora de fer-se gran al poble, ja que si no disposes de vehicle propi o tens mobilitat reduïda no pots tenir assegurats els serveis bàsics. De la mateixa manera que ho declara Monreal (González, 2022), ens trobem davant d'un **canvi estructural poblacional**.

Pel que fa al segon objectiu específic, l'anàlisi demostra que **estan influenciades pels rols de gènere** (femení i masculí) i com aquests influeixen en la seva salut d'una forma directa. Totes elles narren com en el seu dia a dia es fan càrrec de les tasques de la llar, de la maternitat, de com cuiden o s'han fet càrrec d'altres membres familiars, siguin pares o mares o sogres, de la dificultat de la conciliació laboral i familiar. Algunes d'elles relacionen els rols de gènere amb les dones grans rurals, les dones que saben fer de tot, les que són submises o les que viuen en les cases que hi predomina un sistema patriarcal. Però tot i que veuen que hi ha hagut una evolució en els últims anys, aquestes dones participants també estan sotmeses a les tasques i funcions dels rols de gènere femení, penso que en certa manera igual que la majoria de les dones d'aquest món, ja que durant tota la nostra vida, a través dels agents

socialitzadors, interioritzem en cada etapa aquests rols de gènere femení com a nena, adolescent, jove, adulta i gran.

Amb relació al tercer objectiu específic, la percepció de l'estat de salut i benestar psicològic i emocional de les participants és que passi el que passi i encara que hi hagi situacions difícils, cal continuar endavant sense qüestionar-se, **no es permeten la rendició ni el descans**. Totes quatre se senten felices, però quan han profunditzat en temes emocionals, s'han emocionat. Ara bé, a l'hora de parlar sobre la salut de la dona, la seva aportació ha estat únicament dels aspectes de salut física, parlant de com es podrien millorar els controls de mamografies o de ginecologia, però han fet poc esment de la necessitat de suport emocional, dels possibles processos depressius o ansiosos, és a dir, no han parlat de la salut mental i emocional. Sí que dues participants han manifestat la problemàtica de la solitud, però d'una forma indirecta i superficial.

En conclusió, observem que tot i l'evolució en vers la perspectiva de gènere, és a dir, amb el moviment feminista, les propostes, programes i organismes que vetllen per la promoció a l'igualtat i el feminisme, encara ens queda un llarg recorregut perquè els rols de gènere i els estereotips es vagin desmuntant. Aquest moviment s'ha d'enfortir des dels fonaments de les persones, o sigui, des del naixement, a través de l'educació i la conscienciació, i així, transformar les connotacions de les construccions purament socials les quals es duen a terme a través dels agents socialitzadors. Per tant, l'educació social potser un agent socialitzador potent per la transformació de la societat.

7 Limitacions i futures investigacions

Sobre les limitacions de la present investigació, es fa evident que no parlem de resultats generalitzables. Per una banda, aquesta recerca ha presentat la percepció de la salut i del benestar psicològic i emocional de quatre dones d'entre 55 i 65 anys de la comarca de la Noguera. Ara bé, després de desenvolupar aquesta investigació ens hem adonat que **la salut i el benestar de la dona queden en un segon terme**. És a dir, la sobrecàrrega de les tasques de la llar i la cura dels familiars estan interioritzades i normalitzades. I desconeixem si això afecta la salut mental o si ho estan somatitzant, de manera que considero important profunditzar en aquesta qüestió.

Per altra banda, la meua posició en la investigació i des de dins del marc epistemològic plantejat entès com a generador de coneixement situat (Haraway, 1988), considero rellevant reconèixer que tant el contingut generat com l'anàlisi estan intervinguts per la meua identitat de dona, dona que viu en l'àmbit rural d'un municipi de menys de 1000 habitants, que no té ni fills ni filles i que no es dedica laboralment al primer sector, motius pels quals el treball ha estat possible però alhora limitat. Per això suggereixo la **incorporació d'altres investigadores**, d'altres mirades, les quals des del seu punt de vista, des del seu contingut, podrien generar un coneixement situat més enriquidor per a la investigació.

A més a més, de dur a terme aquesta recerca des d'una altra mirada, considerem enriquidor ampliar el nombre de dones participants i la localització de les zones rurals. És a dir, extrapolar-ho a la resta de comarques de les comunitats autònomes, en concret les comarques que són d'àmbit rural. Per exemple, iniciar per les més pròximes, com el Pallars Jussà o Pallars Sobirà, i tot seguit comparar-ho amb la resta de províncies, a Tarragona les comarques de la Terra Alta i Ribera d'Ebre, i, a les comarques de Girona a la Cerdanya o l'Alt Empordà, entre altres.

Per tant, a l'hora de realitzar aquestes futures investigacions, es podria fer participar a través de les produccions narratives als diferents membres de la llar de la dona, com ara als seus conjugues, els i les sogres, els pares o les mares i les filles i els fills. I, així, el punt de vista i la percepció sobre el fenomen estudiat generaria un coneixement situat diferent, ja que cadascuna d'aquestes persones tenen un rol de gènere establert diferent. Per tant, es podria analitzar, comparar i constatar l'**evolució de la perspectiva de gènere entre les diferents generacions**, per exemple, la visió de la padrina, de la mare i de la filla.

Finalment, proposo que aquesta recerca pugui ser una referència per a futures investigacions sobre la salut i el benestar psicològic i emocional de les dones rurals des d'una perspectiva dels rols de gènere. Per exemple una línia d'investigació que es podria explorar és

per què algunes dones tot i tenir sobrecàrrega de tasques familiars i domèstiques no arriben a patir depressions? O, el fet de viure en una zona rural ha provocat una millor recuperació emocional postpandèmia covid-19?

Com anomena Fraser (2004): La "recerca" és una "lectura" del món.

Referències

- Alcañiz, M. (2015). *Género con clase: la conciliación desigual de la vida laboral y familiar*. Universitat de Jaume I. Castellón.
- Angelis, C. (2014). *La Noguera: Una economía agrària que mira al cel*.
https://emprenem.ara.cat/emprenem/noguera-economia-agraria-mira-cel_1_2156410.html
- Aranaxa, L. (2018). *La mujer rural en el contexto actual*. Fundación Universitaria Juan de Castellanos. Colombia.
- Bacigalupe, A. (2022). *Mujeres y pandemia por COVID-19: evidencias en torno a su invisibilidad política, mediática y científica*. Ministerio de Sanidad. Informe Salud y Género (pp.13-36).
- Balash, M., & Montenegro, M. (2003). Una propuesta metodológica desde la epistemología de los conocimientos situados: Las producciones narrativas. Encuentros. *Psicología Social*, 1(3), 44-48.
- Basora, T. (2021). *Dona i Salut*. Floc, Lo. (236), 26-29
<https://raco.cat/index.php/LoFloc/article/view/401739>
- Bonatti, A., Cadoná, E., Casarin, R., Demarco, M., & Edson, W. (2021). *Transversalidades: Género, saúde e educação*. URI.
- Borrego, J., & Valiente, C. (Coordinadors). (2018). *Mujer, Cerebro, Salud*. FEMUR.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Brun, M., Castillo, L., Domínguez, I., & Valdehita, N. (2021). *La mujer Rural, una figura invisible*. Periodismo Universitario en Internet.
<https://variacionxxi.com/2021/07/16/mujer-rural-figura-visibilidad/>
- Cabero, M. (2011). *El bienestar emocional*. UOC. Vull Saber.
https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=raBzZPOqFxC&oi=fnd&pg=PA3&dq=bienestar+emocional&ots=9S_4fN7cKp&sig=bOJu6Qvjtea3DOUOMWVIOJIEBVY#v=onepage&q=bienestar%20emocional&f=false
- Castro, R. (2016). *Violencia de género*.
<https://debatefeminista.cieg.unam.mx/include/pdf/23violencia-de-genero.pdf>
- Chamberlain, K. (2012). Do you really need a methodology? *QmiP Bulletin*, 13, 59-63.
- Chuna, I. (2016). *El treball de final de grau i de màster: Redacció, defensa i publicació*. Barcelona: FUOC.

- Comunitat Autònoma de Catalunya. *Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes (Espanya)*. <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=698967>
- Consell Comarcal la Noguera. (2022). *Pla de reactivació socioeconòmica de la Noguera*. <https://www.ccnoguera.cat/reactivacio-socioeconomica/pla-de-reactivacio-socioeconomica-de-la-noguera-1>
- Consell Comarcal la Noguera. (s.d.). Serveis Socials de la Noguera. <https://www.ccnoguera.cat/serveis-socials>
- Consell comarcal la Noguera. (2019). II Pla de polítiques de les dones. Institut Català de les Dones. https://www.ccnoguera.cat/recursos-1/ii-pla-de-politiques-de-dones-de-la-noguera_pro.pdf
- Delgado, D. (2021, Mar 7). *El papel de las mujeres a lo largo de la historia*. Muy Historia. <https://www.muyhistoria.es/contemporanea/articulo/el-papel-de-las-mujeres-a-lo-largo-de-la-historia-941614859049>
- de Pablo, M. (2022). *Heterosexualitats resignificades: Explorant el desig de dones heterosexuals joves cap a homes obertament bisexuals*. Treball de fi de grau. Universitat de Barcelona. Secció Psicologia Social.
- Díaz, A. (2016). *Noves Masculinitats*. Treball Final de Grau. Universitat Ramon Llull. Facultat d'educació social i treball social Pere Tarrés.
- Díaz, J., Restrepo, K., & Pérez, M. (2022). *El nido vacío: una mirada desde la trayectoria vital de las familias urbanas y rurales*. Trabajo de Final de Grado. Facultad de Ciencias Sociales y Humanas. Trabajo Social. Universidad de Antioquia. Colombia.
- Donato, D., Pardo, M., & San Martín, A. (2020). La producción narrativa en el encuentro con la otredad. *Educación 2021*. Universitat de València, 465-479.
- Dones rurals. (2021). *Dones de Lleida*. Generalitat de Catalunya. Institut Català de les Dones.
- Enciclopèdia. (2022). *Polimialgia reumàtica*. Diccionari de la llengua Catalana. <https://www.enciclopedia.cat/enciclopedia-de-medicina-i-salut/polimialgia-reumatica-i-arteritis-de-la-temporal>
- Fraser, H. (2004). Doing Narrative Research: Analyzing Personal Stories Line by Line. *Qualitative Social Work*, 3(2), 179-201.
- Federación de Asociaciones de Mujeres Rurales. (FADEMUR). <https://fademur.es/fademur/>
- Federación de Mujeres y Familias del Ámbito Rural AMFAR. (s.f.). <https://mujerrural.com/>
- Federación Española de la Mujer Rural (FEMUR). (s.f.). <https://femur.es/>

- García, N., & Montenegro, M. (2014). Re/pensar las producciones narrativas como propuesta metodológica feminista: Experiencias de investigación en torno al amor romántico. *Athenea Digital. Revista de Pensamiento e Investigación Social*, 14(4), 63-88.
- García, J., Saéz, J., Venceslao, M., & Delgado, M. (2013). *Sociologia de l'exclusió social*. Les polítiques socials. FUOC.
- González, B. (2022). Envejecer de forma activa y saludable en el mundo rural, ¿utopía u oportunidad real? Catalunya: UOC.
<https://www.uoc.edu/portal/es/news/actualitat/2022/258-envejecimiento-activo-saludable-mundo-rural.html>
- González, J. (s.f.) Hipócrates: ¿El padre de la medicina?. *Memoriza.com*
<https://www.memoriza.com/humanismo/hipocrates-el-padre-de-la-medicina/>
- Haraway, D. (1991). "Manifiesto para ciborgs: ciencia, tecnología y feminismo socialista a finales del siglo XX", en *Ciencia, cyborgs y mujeres. La reinención de la naturaleza*, Madrid: Cátedra.
- Haraway, D. (1988). Situated knowledges: The science question in feminism and the privilege of the partial perspective. *Feminist Studies*, 14(3), 575-599.
- Henare, J., Ruiz, I., & Sordo, L. (2020, Maig). *Salud mental en España y diferencia por sexo y por comunidades autónomas*. SCIELO (Scientific Electronic Library Online).
<https://www.scielosp.org/article/gs/2020.v34n2/114-119/#>
- Hose, J. (2022, Oct 3). *Envellir de manera activa i saludable en el món rural, utopia o oportunitat real?* Social.cat <https://www.social.cat/noticia/17640/envellir-de-manera-activa-i-saludable-en-el-mon-rural-utopia-o-oportunitat-real>
- Idescat. (2019). *Superfícies i pendants*. Comarques i Aran, i àmbits.
<https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15181>
- Idescat. (2020). *Superfície agrícola utilitzada*. Per tipus. Comarques i Aran. Àmbits i Províncies. <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15402&lng=es>
- Idescat. (2021). *Balaguer* (Noguera) <https://www.idescat.cat/emex/?id=250404>
- Idescat. (2021). *Comarques i Aran, àmbits i províncies*.
<https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15224>
- Institut Català de les Dones. (2018). *Estereotips de gènere*.
<https://dones.gencat.cat/ca/ambits/mitjans-comunicacio/recomanacions-publicitat-igualitaria/estereotips-de-genere-/>
- Instituto Nacional de Estadística [INE]. 2020. *Proyecciones de Población 2020-2070*.
https://www.ine.es/prensa/pp_2020_2070.pdf

- Llei n. 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes. Portal Jurídic de Catalunya. DOGC núm. 6919, 23/07/2015
<https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6919/1886403.pdf>
- Miles, M., & Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis*. SAGE Publications.
- Murciano, M. J. (2020). *Estudio Mujer rural*. El futuro se escribe en femenino II. REDR, RRN i Ministerio de agricultura, pesca y alimentación.
- Noguera: *Guia de comarcas*. (s.f.). [Article identificatiu sobre Catalunya]
<https://www.catalunya.com/noguera-2-2-23?language=es>
- Organización Mundial de la Salud [OMS]. (2018). *Centro de prensa, Notas descriptivas, Detalle: Salud de la Mujer*. <https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/women-s-health>
- Organización Mundial de la Salud [OMS]. (2022). *Centro de prensa. Notas descriptivas. Detalle: Salud mental: fortalecer nuestra respuesta*. <https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>
- Organización Mundial de la Salud [OMS]. (2022). *Plan de Acción Integral sobre Salud Mental 2013-2030*.
- Observatorio de la Salud de la Mujer [OMS]. (s.f.). <https://www.observatoriosaludmujeres.es/>
- Oyague, L., & Mateos, R. (2019, Set 1). *Perfil del paciente ambulatorio en tratamiento con asiolíticos y/o antidepresivos*. Ediciones Universidad de Salamanca. FarmaJournal 4.
https://gredos.usal.es/bitstream/handle/10366/141714/Perfil_del_Paciente_Ambulatorio_en_Trata.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Pinedo, C. (2022, Mar 7). Síndrome del nido vacío: cómo gestionar las emociones cuando los hijos se van de casa. *Mamas&Papás*. El País. <https://elpais.com/mamas-papas/familia/2022-03-07/sindrome-del-nido-vacio-como-gestionar-las-emociones-cuando-los-hijos-se-van-de-casa.html>
- Pradas, C. (2018, Mar 20). Diferencia entre estereotipos y rol de género. *Psicología On-line*. <https://www.psicologia-online.com/diferencia-entre-estereotipos-y-rol-de-genero-3577.html>
- Puleo, A. (2017, Sep). La Política Sexual de Kate Millet. *Mujeres en Red. El Periódico Feminista*. <https://www.mujeresenred.net/spip.php?article2288>
- Red Española de Desarrollo Rural [REDR]. (2020). <http://www.redr.es/es/portal.do>
- Red Rural Nacional [RRN]. (2020). <https://www.redruralnacional.es/>
- Real Academia Española [RAE]. (2014). Bienestar. En *Diccionario de la lengua española*. Recuperat el 21/10/2022, de <https://dle.rae.es/bienestar>

- Real Academia Española [RAE]. (s.f.). Rural. En Diccionario de la lengua española.
Recuperat el 4/11/2022, de <https://dle.rae.es/rural?m=form>
- Real Academia Española [RAE]. (s.f.). Conciliación. En Diccionario de la lengua española.
Recuperat el 10/12/2022, de <https://dle.rae.es/conciliaci%C3%B3n?m=form>
- Rigol, A., Rodríguez, D., & Maestre. (2018). *Salut Mental i Gènere. Les desigualtats a la salut mental entre homes i dones*. Facultat de Medicina i Ciències de la Salut. Universitat de Barcelona.
- Sancho, J. (2016). *Com escriure i presentar el millor treball acadèmic*. EUMO.
- Seligman, M. E. P. (2003). *La auténtica felicidad*. Barcelona, España: Vergara.
- Soy mujer rural (s.f.). [Blog col·laboratiu].
<https://www.soymujerrural.com/category/enfermedades-en-el-medio-rural/>
- Termcat. Centre de terminologia. (2022). *Diccionari d'educació [en línia]*. Barcelona.
<https://www.termcat.cat/es/cercaterm/fitxa/MTUxNTExOQ%3D%3D>
- Terradillos, M. (2022, Mar 8). *8-M El papel de la mujer en el Paleolítico*. Universidad Isabel I. <https://www.ui1.es/blog-ui1/8-m-el-papel-de-la-mujer-en-el-paleolitico>
- Vega, J. (2021). *La rebeldía de cruzar fronteras: La construcción narrativa de la identidad de mujeres lesbianas y bisexuales latinoamericanas en Barcelona*. Treball Final de Màster. Universitat de Barcelona.
- Vicente-Cruz, E. (2019). *Representaciones sociales del bullying homofóbico en adolescentes de Brasil*. Tesi Doctoral. Departament de psicologia social i psicologia quantitativa. Universitat de Barcelona.

Annexos

Annex I: Guió de l'entrevista semiestructurada

Primer que tot voldria agrair-te la teva disposició X per participar en aquesta recerca. M'agradaria parlar amb tu sobre la teva narrativa en vers a la salut i el benestar des d'una perspectiva dels rols de gènere.

Per tal de poder procedir amb la textualització, necessitaria gravar la sessió, em dones el teu consentiment per gravar aquesta sessió. A més a més, necessito que m'autoritzi aquest full de declaració de consentiment informat.

Moltes gràcies.

Abans de començar tens algun dubte? Em vols comentar alguna cosa?

Comencem:

1. Identificació:

- Nom:
- Edat:
- Municipi:
- Estat Civil:
- Professió:
- Fills/Filles:

2. Entorn social i cultural

- Com és el teu dia a dia?
- Quines són les teves necessitats relacionades amb el teu dia a dia? És a dir, t'has de desplaçar per anar a fer la compra? O per anar al metge o la farmàcia?
- Com és el transport públic del teu poble? En fas ús?
- Quines activitats ofereix el vostre poble? (esport, oci, sortides culturals, xerrades i conferències, tallers *mindfulness*, gestió d'emocions, tallers per la salut de la dona, etc.)?
- Formes part d'alguna associació o entitat? En el cas que sí, que és el que més t'agrada de participar-hi?
- Com és la teva relació amb els i les veïnes del teu poble?
- Com ets sents vivint al poble? Estàs contenta i orgullosa de viure-hi? Què és el que més t'agrada? (menys?)
- Quina és la teva visió dels pobles rurals? Que en penses? En vers a les possibilitats d'habitatge, d'activitats socials, de soroll, civisme, ofertes laborals, etc.?
- Com han canviat les necessitats de les persones dels pobles rurals?
- Si poguéssim dissenyar un poble perfecte, com seria?

3. Com influència el rol de gènere en la teva salut

- Com és la teva relació amb la teva família? (propera, distant)
  - Amb la parella.
  - Fills/ Filles
  - Altres membres
- Com va ser la teva maternitat? I des de l'emancipació dels seus fills o filles li ha canviat molt la vida? (síndrome niu buit)
- Que en penses de la maternitat en una zona rural? Avantatges/Inconvenients. (Llar d'infants, menjador, oci infantil...)
- Quina és la teva formació i l'experiència laboral? És el que sempre havies desitjat?
- Com veus la postura de la dona al món rural? (Rol de dona cuidadora, infants, ancians, persones dependents, malalts)
- Quins canvis creus que hi ha hagut en vers el rol de les dones des de la teva generació a les dels teus fills o filles? Que en penses?

4. Salut i benestar psicològic i emocional

- Com diries que és la teva salut en general?
- I emocionalment, com se sent?
- Què és el més important per vostè? (Salut familiars, Relacions, Diners, etc.)
- Com vas viure la pandèmia Covid-19?
- Com vius la situació actual? La guerra, la post pandèmia...?
- *Necessitats i carències de les dones rurals.* Des del teu punt de vista, que necessiten les dones rurals de la teva edat?
- En el teu entorn com creus que es cuida la salut de la dona? (Informació, programes, suport dels diferents professionals de la medicina (metge/metgessa, infermer/a, treballador/a social), veïnat, entitats del poble, FEMUR, Mujer Rural, etc.)
- *¹⁴Consum d'ansiolítics o antidepressius.
- El suport està garantit per totes les dones de la població? En quins casos creus que és més difícil?
- Vols parlar una mica de la teva joventut? (projectes i reptes de la vida)
- Tens hobbies? Quins són? Com t'organitzes per gaudir-los/fer-los?
- Per acabar, com es veu en la jubilació? Al Poble? Ciutat més gran?

---

¹⁴ Només si en parlar l'entrevistada, és a dir, quins beneficis/millores li aporten o com ho veu prendre's aquesta medicació?

Annex II: Producció narrativa i l'entrevista de la Remei

Producció Narrativa de la Remei:

PRIMER BLOC:

Un poble on s'està bé, però hi falten coses.

El nostre poble és petit, som uns 600 habitants o així, jo vaig néixer a Camarasa, que abans el poble era més gran que Gerb i ara és al revés. Llavors quan em vaig casar, cap allí als 23 o 24 anys vaig venir a viure a Gerb, amb aquestes cases adossades que són les primeres que es van fer, recordo que tota aquesta esplanada eren presseguers i de mica en mica es van anar construint aquestes fases de set cases diferents, les quals les va construir un amic nostre i per això la vam comprar. Vaig venir a viure aquí, perquè el meu home ja era fill d'aquí, fill de pagesos, tot i que ell llavors estudiava empresarials, però finalment ho va deixar i es va dedicar a portar lo nostre.

El problema del nostre poble és que per qualsevol cosa ens hem de desplaçar a Balaguer, jo tinc la gran sort de tenir congeladors, de tal manera que compro i ho guardo, després pel que fa a la verdura no necessito cap botiga, ja que nosaltres ens la conreem. Ara bé, si vull comprar el diari, una barra de pa o qualsevol altra cosa que no sigui verdura, m'he de desplaçar i això és un rotllo. Mira si és un rotllo que finalment m'he comprat un pis a Balaguer, i així quan sigui gran o no tingui ganes de conduir més, aniré a viure allí.

La conducció i el transport públic és una altra qüestió dels pobles petits, aquí a Gerb, és un rotllo. Jo tinc el cotxe, però si pel que sigui l'he tingut gairebé una setmana al garatge, ja pensava a fotre el camp d'aquest poble, perquè sense el cotxe...no fem res, i això que estem a 3 quilòmetres de Balaguer i estem molt bé, però sense cotxe no pots fer res. És un desastre la xarxa, no tenim res. Sí que tenim un dia a la setmana el metge i el bar, que també està bé, però és que per un simple diari o per una barra de pa un ja ha d'anar a Balaguer. Això sí, quan tens el cotxe no ens en donem compte, però quan no el tingui... no crec pas que em faci vella aquí.

Viuria bé a tot arreu.

Per tant, per mi un poble perfecte ho seria si hi hagués alguna coseta més, com per exemple, més botigues o inclús una acadèmia d'anglès, perquè la meva filla no hagués de dependre tant de mi per desplaçar-se. O també penso que quan jo tingui setanta i escaig d'anys me n'aniré a viure a Balaguer, me n'aniré perquè així podré fer més activitats. Per exemple, podré anar al cine, que m'agrada molt, i ara em fa mandra, perquè fa fred i és de nit, tot i que amb una amiga que és com jo, ens animem i llavors una per altra hi anem. Però

també em podria apuntar a alguna acadèmia d'angles o com la universitat, o a classes de ball, perquè m'agrada molt ballar, en resum, alguna oferta, alguna possibilitat de poder gaudir de l'oci, que crec que fa falta a tots els pobles petits, igual que a mi, a tothom.

Per altra part, encara que t'hagis de desplaçar, també vull dir que al poble si vius bé, jo viuria bé a tot arreu, no podria dir que és el que m'aporta viure en un poble. Jo he viscut a Camarasa, vaig estudiar empresarials a Barcelona i després vaig viure a Lleida, vull dir, he viscut bé a tot arreu. Però lo més negatiu de viure en un poble, és que quan necessites alguna cosa has d'anar a Balaguer per tot, per tot. Ara bé, tenim la gran sort de què és un poble actiu, jo mateixa estic a l'ajuntament de regidora, i tenim una associació de dones, l'AMPA de l'escola, que també és una AMPA activa, per exemple, organitzen bicicletes. O des de l'ajuntament amb col·laboració de l'associació de dones fem moltes coses, fem el dinar del càncer, fem la marató, la veritat, és que fem moltes coses. Per tant crec que és un poble molt dinàmic.

Participativa, però amb moments de calma.

Em considero que soc una persona que participo amb el poble, recordo que quan el meu fill anava a l'escola, jo formava part de l'AMPA, i vam crear un grup de mares que avui dia encara som amigues i fem sopars juntes, va ser una època molt bona, ens ho passàvem molt bé. Fèiem, moltes coses pel poble, com els dinars de *cassoli* i d'altres activitats, ara també està bé perquè ho fa el grup de mames que hi ha. Puc dir que soc una dona activa, participo en les coses del poble, tenim bona relació amb el veïnat i realment som un bon equip, els que ho som.

No tinc problemes en relacionar-me amb els veïns, a vegades m'obliga a anar al bar i si m'he d'asseure amb una taula amb d'altra gent, doncs m'assec i així xerro una estoneta amb tothom. A l'estiu, aquí a les cases, tenim una piscina comunitària, ara ja fa dos anys que n'hi surto, perquè els meus fills ja no ho necessiten, i a vegades em diuen que surti a fer una cervesa, però jo ja estic bé a casa meva, estic descansant. També m'agrada molt estar a casa meva, sobretot els dies que he fet mercat, perquè estic molt cansada i m'agrada arribar a casa i estar en silenci, llegir una mica o escoltar música, necessito aquest break després d'haver estat amb xerrameca pel mercat. Estic molt bé a casa meva.

SEGON BLOC:

La plana i la família.

El meu dia a dia consisteix a aixecar-me, fer els entrepans, preparar-ho tot per ells, per quan marxen, és a dir, pel meu marit, el Dani i els meus dos fills, per una banda, el Jordi de vint-i-dos anys i, per altra banda, la Marina de setze anys. Després, endreço les quatre coses de la casa, preparo el dinar i me'n vaig una estona a la plana, que és el tros. Allí faig el que em sembla, per exemple arreglo les caixes del que ha sobrat del mercat del dia anterior o preparo lo de l'endemà, a vegades escombro. Nosaltres som horticultors, fem agricultura ecològica, tenim uns hivernacles i una agrobotiga, la qual als estius ens hi ve molta gent, sobretot del càmping, del club Segre, també baixa gent de Camarasa, etc. I ara a l'hivern hi venen quan hi soc jo. Venen els dimarts i els divendres a la tarda, perquè és quan jo preparo els mercats de dimecres i els de dissabte, organitzo les caixes i ho deixo tot enllestit pel següent dia que tenim mercat. A més a més, ara també faig reparteixo la verdura, ho porto a algunes poblacions, com Gerb, Camarasa o Sant Llorenç.

A les tardes duc a la meva filla a Balaguer a les activitats d'anglès, a la rítmica, al gimnàs... Llavors, el dimarts a la tarda preparo el mercat de dimecres i el matí de dimecres faig el mercat de Balaguer, aquella tarda la tinc lliure. Dijous també faig el mateix, me'n torno al tros i torno a endreçar el que ha sobrat del mercat, ho organitzo tot i ho fico a les neveres. Divendres torno a la plana per preparar el mercat del dissabte al matí a Balaguer, i a la tarda estic per casa. I per acabar la setmana, el diumenge vaig al mercat de Torrefarrera, i a la tarda si puc, faig el que m'agrada, descansar i mirar la televisió, per mi, poder fer això és un luxe.

Normalment, aquestes tasques són les meves, tot i això, no vol dir que si algun dia hi ha el meu fill o fa ell, però com que estudia, ho faig quasi sempre jo. Després m'he de cuidar de tota la casa, la roba i sobretot la nena, ella em porta molta feina, perquè l'he d'acompanyar a fer activitats cada dia a Balaguer i això se'm fa pesat.

Aquest és el meu dia a dia d'aquests últims dos anys, ja que abans no treballava per casa com ara, era auxiliar de sanitària i durant trenta-tres anys vaig treballar amb els doctors Roca i Nadal, que eren dos oftalmòlegs. Treballava a l'aliança, però quan ells es van jubilar ara fa dos anys, vaig pensar que pujar cada dia a Lleida se'm feia molt pesat, i vaig decidir plegar, tot i que tenia unes condicions molt bones. Estic contenta amb la decisió que vaig prendre. Sempre vaig estar molt a gust amb els doctors, perquè tenia una bona jornada, em permetia tindre conciliació familiar, ja que jo marxava a les set del matí i a les dues o tres del migdia ja era a casa. També podia combinar-me la jornada del dimarts, treballava tot el dia per tindre lliure el dimecres i així poder anar a mercat de Balaguer, perquè tot i treballar d'auxiliar d'infermeria, també treballava als mercats del dimecres i del dissabte.

Sort de la meva tieta.

La meva família és molt curta, la meva mare es va morir quan jo tenia vint-i-quatre anys, és a dir, que en fa molts que ja no la tinc, i amb el meu pare no tenia una relació molt fluida, quan la meva mare estava molt malament ja teníem una relació freda i també es va morir. Llavors vaig tenir la bonica sort de tenir una tieta que és la que ens va fer de mare, però ara fa uns anys que es va morir. Tinc un germà, amb el qual m'hi porto molt bé, ell viu a Balaguer, i podem estar un mes que no sabem res l'un de l'altre, i llavors en dos o tres caps de setmana, se'ns presenta el dissabte o diumenge a la tarda aquí a casa, també tinc una cunyada i un nebot.

Quan va néixer el meu fill Jordi, vam anar a viure a Lleida a casa de la tieta, i els seus 3 primers vam començar que érem la meva germana i jo, i ara ja som un grup de vuit dones, fa anys vam estar allí, fins que el Jordi va començar a fer P3. Com que tenia la feina allí el que fèiem era ens combinàvem, els dilluns, dimarts i dimecres nos quedàvem a Lleida, i la meva tieta i portava el Jordi a la guarderia, i els dimecres a la nit, dijous i divendres pujàvem a Gerb i el tenia la padrina d'aquí, així ens organitzàvem.

Cuidadora de tothom.

Pel que fa a la família del meu marit també hi tinc una bona relació, molt bona, són els que viuen més aquí, són cinc germans, però la que està més aquí soc jo. Llavors me'n carrego de portar-los al metge, o al dentista, o com ara, que el padrí ha d'anar a fer-se els peus, doncs jo els duc. Aquesta tasca de dóna'ls-hi un cop de mà, tot i que ma sogra és molt vàlida, ja té setanta-vuit anys, i el padrí ja és més gran, en té 85 o 86 anys. Després hem tingut una tieta soltera que és, la tieta del meu home, que també l'ajudàvem. La meva de Lleida, també era soltera i en els seus últims anys, va viure aquí amb mi, perquè feia diàlisi. I la tieta del Dani, vivia aquí en una casa pairal que tenim, la cuidàvem perquè vivia sola, jo hi anava cada matí o cada nit, ens ho combinàvem amb mà sogre i quan es va trencar el fèmur, la vam ficar en una residència. Ara bé, quan jo vaig plegar de treballar, la vaig treure de la residència i me la vaig tornar a portar cap aquí dalt, la vam ficar allà a casa seva amb unes cuidadores i fins que es va morir. Llavors sí, soc cuidadora de tothom, però m'agrada. A vegades sí que m'enfado i dic aneu a la merda tots, però és el meu tarannà...

La maternitat conjuntament amb el meu marit.

El Jordi és un nen biològic, com he dit, els 3 primers anys el nen es va adaptar a mi, i me'n vaig anar cap a Lleida i llavors fèiem allò de tres dies allí i dos dies aquí, ens ho combinàvem molt bé. Després, el Jordi va anar a l'escola, i ens organitzàvem amb el meu marit o amb la seva mare, la padrina paterna del Jordi. A les set del matí jo marxava, però el meu home llavors s'aixecava, li donava l'esmorzar, el vestia, i a l'hivern com que els pagesos no cal que corrin, el portava a estudi. I si no, el portava a casa la padrina, llavors la padrina el portava a estudi fins que va fer P3 i P4. Llavors a P5 vam intentar fer menjador, primer era la ruïna absoluta, i perquè funcionés el meu fill feia de suport dos dies a la setmana. No ho necessitàvem, però perquè comencin a rodar les coses ens hem de sacrificar, fins que a primer de primària ja es quedava cada dia.

Llavors quan el Jordi tenia sis anys vam anar a buscar a la Marina Lu, ella és de la Xina. Com que la meva tieta ja sabia mort, i el Jordi anava aquí a l'escola, i com que la meva tieta ja no vivia a Lleida, no hi podíem anar. Llavors la Marina se'n va anar a les monges a Balaguer, perquè aquí no hi havia llar d'infants, i quan havia de fer P3 va tornar cap aquí, a Gerb. I ens organitzàvem igual que amb el Jordi. La veritat, que el Dani de la canalla se n'ha encarregat als matins, hi ha les nits, perquè jo a les nits intentava arreglar la casa i llavors ell venia i els dutxava, els hi ficava el pijama, ens combinàvem bé.

Pel que fa a l'emancipació, estic molt bé, l'any passat vam estar sols tot l'any, perquè el Jordi estudiava ecològic a Amposta i després se'n va anar a Finlàndia, i la Marina va estar tot l'any als Estats Units, vam estar la mar de bé. Crec que com que saps que han de tornar, hi ha totes hores entren i surten, doncs estàs bé. A més al meu fill ja li dic, que si l'any que ve ha de vindre cap aquí, perquè ja acaba d'estudiar, li buscarem un apartament i que faci, podrà vindre a dinar i a sopar, però jo això del niu buit ho trobo una ximpleria, un s'ha d'adaptar. Jo penso que han de fer la seva vida i això és casa seva i sempre que ho necessitin i serà, ara tindré'ls aquí fins als quaranta anys, com a què no.

La dona del món rural, dones que s'han quedat a casa.

A diferència de la meua vida, com amb la criança per exemple, no veig que els altres pagesos i tinguin tanta dedicació com té el meu home amb els nens. No li veig, potser moltes no han sortit de casa, és diferent, potser també perquè no he tingut mare que m'ajudés a llavors això també hi fa molt, tot i que ma sogra també m'ha ajudat. Llavors jo m'he vist esclavitzada i sempre he anat amb l'aigua al coll, ara és quan començo a respirar. En canvi, molts pagesos d'aquí Gerb, que és el que jo veig, encara viuen a les cases amb la sogra i el sogre, viuen al damunt, i tenen ajuda, al contrari que al meu home, no l'ha ajudat mai ningú,

perquè el pagès no era el meu sogre, sinó que les nostres terres les ha heretat d'un tiet, a més aquell tiet també ens el vam *empapar* nosaltres.

Llavors jo no he arribat amb una casa de pagesos, com n'hi ha aquí que hi ha la padrina i el padrí que viuen al pis de dalt i tenen ajuda. Jo el que veig és que no me'n sento tan pagesa com tota aquesta gent que des del primer dia ha anat al tros a collir peres, jo no he anat a collir res. Sí que treballava al mercat i tenia tres jornades, la de Lleida, la de casa i el mercat, però no ha sigut fins ara que m'he incorporat al 100%.

Després no considero que hi hagi molta dona incorporada al món rural. Sí que tenim una amiga, però la resta del que jo veig, són tots nois. El que més conec són dones que s'han quedat a casa, sense treballar al tros i vivint bastant bé. Colliran quatre pomes i quatre peres o préssecs a l'estiu i prou. Clar aquestes no són pageses, han estat tota la vida en una casa, s'han cuidat dels de casa, però ha sigut la dona del pagès, el seu home, el seu fill, els seus sogres, tots són pagesos, però elles, al tros no hi han anat mai. Ara s'ha de dir, que algunes ho cuiden tot, això sí i d'altres que conec no fan massa cosa, perquè no les veig enlloc.

Submissió, patriarcat, independència econòmica.

Crec que avui dia encara hi ha dones submises, primer perquè econòmicament no són autosuficients. Per exemple, a mi això no em passarà, perquè me'n cuido molt de pagar la meva seguretat social. Això sí, encara que jo mig treballa o mig no, he cotitzat des dels divuit anys i cotitzaré fins que a mi em convingui per cobrar el màxim, això sí. Perquè clar, jo havia cotitzat a dalt de tot fins als 56 als 58 dos anys, de l'atur també em van cotitzar fins a dalt de tot, que és el que jo cotitzava la consulta. Però si ara començava a pagar l'autònoma amb aquesta base de cotització, hauria baixat a la meitat, i després de pagar tota la vida no volia que em donessin una merda. Per això, ara mai incrementat la meva cotització i fins que m'interesso potser quan tingui seixanta-tres anys, diré prou. Però per saber fer tot això una s'ha d'espavilar, tu has de buscar tu, ningú t'ho diu.

Llavors això ens donà una independència econòmica. No haver de dir em vull comprar unes botes i valen 100 euros, em dones diners? No, jo si me les vull comprar, me les compro. A diferència de nosaltres, aquesta generació anterior no ho tenen, perquè no cobren aquestes dones. Després també hi ha dones que un cop s'ha mort l'home, elles han ressorgit. La independència econòmica és fonamental, perquè si arribes a una casa hi ha establert un patriarcat, amb un sogre... mani qui mani quan t'arriba el teu torn ja ets vella... Per això, els hi dic als meus que no han de dependre mai de ningú, de ningú. Jo no he hagut de fer, mai he hagut d'estirar la mà i això m'ha donat una llibertat i una autonomia.

TERCER BLOC:

Complicada, però tot ho he anat solucionant.

La meua salut física no ha sigut mai molt bona, però he fet sempre de tot hi ha totes hores, vull dir que a mi no m'ha privat mai de res. Jo he tingut 5 o 6 cirurgies menors, però les he tingut, em van treure la vesícula, després vaig tindre un problema ginecològic, més tard em van haver de treure uns pòlips perquè em vaig quedar sense veu, també vaig tindre un avortament, posteriorment vaig tindre un embaràs força dolent, em van haver d'operar dues vegades durant l'embaràs... complicat, però ho he anat solucionant tot. Malgrat això, des dels trenta-cinc anys que pateixo polimiàlgia, és una inflamació de tot el teixit que envolta el teixit de dins, i ho anem controlant. Hi ha dies que estic més bé i d'altres que més malament. Em provoca dolor i moltes vegades cansament i esgotament, però com que estic a casa, quan puc descanso.

Emocionalment, dir que amb lo de la meua mare ho vaig passar molt malament, és un buit que sempre he tingut molt gros. I el de la meua tieta també, mira que fa anys, però és dolorós, sobretot no voldria que els meus fills ho haguessin de passar. Per mi la família és important, amb els meus fills i tinc molt bona relació i ara, ben aviat ja volaran. Tot i això, encara anem de vacances els quatre junts, als meus fills els hi agrada vindre amb nosaltres, sempre triem un país o una capital de l'estranger hi anem junts. Sincerament, soc feliç si veig que tenim salut i estem bé de feina i els fills estan bé, no demano res més.

La covid-19 a nosaltres ens va anar bé.

Reconec, que la Covid-19 va ser un desastre, jo crec que ens van mostrar i fer-nos tragar el que han volgut, hi ha gent que ho ha passat molt malament, però a nosaltres ens va anar bé. Sí que és veritat que al principi em va agafar una mica de por, tothom es moria. Quan arribàvem del mercat, ens duxtàvem i obríem les finestres per ventilar, però al cap d'un mes, ja no ho fèiem. El més greu va ser a les residències, nosaltres teníem la tieta allí, i això no ens agradava gens. Li telefonàvem, per videotrucada i no ens agradava, abans cada dia l'anàvem a veure i estàvem amb ella, això sí que va ser trist, però en pic van obrir la vam portar cap aquí a casa seva, amb dues cuidadores i jo el *comodí*.

Però la veritat la pandèmia vaig viure bé, no vaig fer res que no em deixessin fer, però vaig treballar moltíssim. Ens van deixar fer el mercat a Balaguer, que és un dels únics llocs que no es va tancar i llavors, tots els dimarts a la tarda, com sempre, ho preparàvem, perquè

com que ens ho produïm i ens ho venem nosaltres, no necessitàvem anar a comprar enlloc. Els dimarts a la tarda ho preparàvem i el dimecres anàvem al mercat a Balaguer. A més, vaig fer un grup de difusió de WhatsApp i vaig intentar recopilar tots els clients que me'n recordava i llavors els dimarts a la tarda repartíem per Balaguer, semblava que féssim contraban. No hi havia ningú, ho preparàvem i anàvem a les cases, picàvem els ascensors, quan baixaven els ficaven les capsetes i ho tornàvem, semblava una pel·lícula. No tenia contacte amb ningú, la gent jove em feia un Bizum i les padrines em tornaven la caixeta amb els diners. Va ser una cosa... i llavors un s'ho va dir l'altre i no vam parar de repartir, repeteixo, a la gent li va anar molt malament, però a nosaltres molt bé.

Els meus fills estaven aquí a casa, no hi havia estudi, a més el Jordi es va trencar la cama la primera nit que ens van tancar i no podia fer res, i son pare i jo vam treballar molt. Però al final li vam haver de dir a la Marina que ens vingués ajudar al mercat perquè no donàvem l'abast. Quan ens van dir que deixaven fer mercat del dissabte, fèiem el mateix que els dimecres. Però també repartíem perquè hi havia gent que no volia vindre a mercat. Al mercat només érem nosaltres i un gitano, estàvem sols, ningú més, es feien cues llarguíssimes.

La jubilació amb previsió.

Clarament la veig a Balaguer. Ja m'he comprat un pis. Soc previsor, en soc molt, molt, molt. Em costa pensar que em faci vella aquí. Potser alternaré, als estius a Gerb i després a Balaguer. No ho sé, però jo ara no necessito res i estic molt bé, però si algun dia no puc conduir, o tinc una cama trencada que faré aquí?, amb la falta de recursos no és possible viure-hi. I crec que el meu marit per molt de poble que sigui també vindrà, penso que has de pensar amb la mentalitat de quant et fas gran. De manera que a la llarga serem més a Balaguer, hi ha molta gent d'aquí de Gerb que té pisos a Balaguer i quan es fan grans marxen. Nosaltres segurament serem igual.

Transcripció Entrevista Remei.**21.11.2022.****00:00:01 Entrevistadora**

Primer que tot voldria agrair-te la teva disposició per participar en aquesta recerca, m'agradaria parlar amb tu sobre la teva narrativa envers La Salut i el benestar, des d'una perspectiva dels rols de gènere per tal de procedir a la textualització, necessitaria gravar la sessió.

Em dones, el teu consentiment per gravar aquesta sessió?

00:00:22 Entrevistada

Sí.

00:00:25 Entrevistadora

D'acord, necessito que em firmis aquest full d'autorització.

Abans de començar tens algun dubte o en vols comentar alguna cosa?

00:00:28 Entrevistada

No

00:00:30 Entrevistadora

Com et dius?

00:00:28 Entrevistada

Em dic Remei

00:00:25 Entrevistadora

Quina edat tens?

00:00:28 Entrevistada

Cinquanta-vuit anys

00:00:34 Entrevistadora

El municipi?

00:00:36 Entrevistada

Gerb

00:00:42 Entrevistadora

Estat civil?

00:00:44 Entrevistada

Casada

00:00:46 Entrevistadora

Professió

00:00:48 Entrevistada

Bé jo he sigut auxiliar sanitària i ara, pues sóc bueno la dona d'un pagès.

00:00:50 **Entrevistadora**

Molt bé i fills/filles?

00:00:52 **Entrevistada**

Tinc un fill i una filla.

00:00:55 **Entrevistadora**

Quina edat tenen?

00:00:56 **Entrevistada**

El Jordi 22, la Marina 16.

PRIMER BLOC:

00:01:00 **Entrevistadora**

Primer de tot una pregunta molt àmplia, com és el teu dia a?

00:01:04 **Entrevistada**

Dia bé, pues el meu dia a dia és aixecar-me fer els entrepans, preparar tot per ells per quan marxem després envolta per aquí a casa fàcil dir, preparo el dinar, me'n vaig una estona al tros i faig per allí el que em sembla, per exemple arreglar les caixes, lo que ha sobrat dels mercats o col·loco a les neveres, passo l'escombra, ho recullo tot per allí i els dilluns ja no faig res més. A les tardes baixo la meva filla a Balaguer a les activitats en anglès, a la rítmica, al gimnàs... dimecres al dematí, el dimarts a la tarda preparo el mercat de dimecres, dimecres al matí faig el mercat, a la tarda lliure. Dijous també faig lo mateix, me'n torno allà a la plana ai faig el mateix, tot lo que ha sobrat del mercat, pues lo mateix organitzar o ficar a la nevera, treure les caixes. Divendres torno a la plana per prepara el mercat per dissabte al matí que faig el mercat i a la tarda per aquí a casa i el diumenge vaig a Torrefarrera al mercat i el diumenge a la tarda. I el diumenge a la tarda, si potser estic aquí a la tele hi ha mirar-la tota la tarda de luxe (riu).

00:02:16 **Entrevistadora**

Clar que sí ha descansar una mica, quan dius la plana és el tros?

00:02:23 **Entrevistada**

sí

00:02:16 **Entrevistadora**

D'acord, vosaltres sols feu la vostra horticultura i després?

00:02:23 **Entrevistada**

Si, fem agricultura ecològica. I bueno, pues estar aquí entre Gerb i Sant Llorenç tenim uns hivernacles, tenim una agra botiga, un magatzem i com una caseta lo que no hi visquem hi som moltes hores, però no i vivim.

00:02:43 **Entrevistadora**

I l'agra botiga és en aquest lloc que dius?

00:02:16 **Entrevistada**

sí,

00:02:48 **Entrevistadora**

Està obert tots els dies?

00:02:16 **Entrevistada**

Allí i ve gent, els estius hi ve més gent perquè ve molta gent del càmping, del club Segre, baixa gent de Camarasa, etc. I ara a l'hivern venen quan hi sóc jo. Els dimarts i els divendres a la tarda, perquè com que **jo preparo el mercat** de dimecres i el de dissabte, pues venen. I després ho porto algunes poblacions, com Gerb, Camarasa, Sant Llorenç, això també ho faig jo.

00:03:13 **Entrevistadora**

Molt bé. Sempre ho fas tu?

00:03:18 **Entrevistada**

si hi ha el meu fill o fa ell, però com que estudia, ho faig quasi sempre jo. Després me'n cuido **molt de tot de casa**, la roba, sobretot la nena, la nena em dona molta feina encara perquè he d'acompanyar-la a fer activitats cada dia i em toca portar-la, això també ho faig jo.

00:03:34 **Entrevistadora**

clar val perfecte

00:03:39 **Entrevistada**

I també tinc un **sogres**, que també me'n cuido bastant.

00:03:41 **Entrevistadora**

Després et pregunto sobre aquest tema. Aleshores com em dies una mica ara, quines són les teves necessitats del teu dia a dia? És a dir, t'has de desplaçar per anar a fer la compra o per anar al metge?

00:03:55 **Entrevistada**

Clar-ho **per a tot he d'anar Balaguer**, si no tingués la nena no hi aniria cada dia a Balaguer perquè pues tenim congeladors i verdura no compro mai res de res de res amb lo que tinc faig a casa. Però quan ella no hi és com l'any passat que en tot l'any va estar a Estats Units estudiant pues jo només anava a Balaguer a fer el mercat. M'organitzava, em congelava el pa,

ara hi vaig cada dia a cada moment clar, però abans no, m'ho organitzo quan he de portar la nena.

00:04:30 **Entrevistadora**

Perquè no hi ha opció de transport públic?

00:04:33 **Entrevistada**

Oh, però el transport és un rotllo. Jo tinc el cotxe, he tingut un cotxe gairebé una setmana i pensava jo com continuo molt això me compraré un pis a Balaguer i **fotre el camp d'aquest poble** perquè és que sense el cotxe...no fem re, estem a 3 quilòmetres de Balaguer i estem molt bé, però sense cotxe. **És un desastre xarxa**. No tenim res. Bueno, tenim el metge un dia a la setmana. 00:04:56 I tenim el bar, que també està bé, però és que per un diari o per una barra de pa un ha d'anar a Balaguer. Això sí, tenim lo cotxe, no mos en donem conte. Però quan joestic una setmana sense cotxe. Jo dic no sé si més si m'hi faré vella, aquí saps?

00:05:10 **Entrevistadora**

Sí, sí, perquè bueno es queda una mica de recursos d'equipaments.

00:05:19 **Entrevistada**

De res de res, al poble s'està molt bé, si viu bé, però **quan necessites algo pues has d'anar a Balaguer per tot**, per tot per. Per tot per una bombeta, per tot.

00:05:32 **Entrevistadora**

Val i aleshores enfocat amb quines activitats ofereix el vostre poble, és a dir, o associacions sí ofereix activitats d'esport.

00:05:38 **Entrevistada**

Si hi ha de tot. Això sí, eh, jo tambéestic a l'ajuntament de regidora i pues tenim una associació de dones, l'AMPA del col·legi, que també és una AMPA activa, fan *bicicletades*. Bueno, sí, hi ha coses després, des de l'ajuntament i amb l'associació de dones **fem moltes coses**, fem el dinar del càncer, fem la maratón, fem coses, eh, fem coses. Jo crec que és **un poble molt dinàmic**.

00:06:08 **Entrevistadora**

Això sí, i tant. I tant. Aleshores com a regidora i tal entenc que hi participes en algunes recepció. Entitat, no?

00:06:11 **Entrevistada**

Sí, sí, jo vaig estar a l'AMPA quan el meu fill estava la al col·legi, vaig estar-hi quatre anys i amb la meva filla m'hi vaig estar 10.

00:06:28 **Entrevistadora**

O sigui quasi sempre no perquè vas enganxar com d'un per l'altre?

00:06:29 Entrevistada

Sí, sí, vam fer un grup de mames, que moltes encara som amigues ara i anem a sopar i tal i mos ho vam passar molt bé i també fèiem moltes coses pel poble, fèiem bicicleta des, cassoli, fèiem coses saps, ara ho fa el grup de mames que hi ha, i si jo **participo a tot arreu**.

00:06:50 Entrevistadora

El teu oci és actiu podríem dir no?

00:06:52 Entrevistada

Sí,, pues anem a Sant Joan hi anem, fem totes les coses del poble, però jo no faig res més, eh? Perquè els diumenges m'obliga a anar al bar una estona, perquè estic cansada, ja que treballo divendres, dissabte i diumenge al mercat. Vull dir m'obliga anar-hi el meu home, però bueno, col laborem amb tot eh si jo ja ho tinc bé així. Estic molt bé a casa meva.

00:07:13 Entrevistadora

ja està bé, descansar és bo. Val, pel que m'expliques una mica la teva relació. O sigui, com és la teva relació amb els veïns i les veïnes del teu poble?

00:07:23 Entrevistada

Molt bé. Jo no tinc problemes amb ningú, **som un bon equip**, els que ho som ho som. Bueno jo no estic malament a ningú, clar jo d'amistats no és que sigui molt selecte, no en sóc gens no? jo sóc amiga de tothom els meus amics són els meus amics, però jo sóc amiga de tothom si vaig al bar i m'he d'assentar amb taula que m'hi sento. No tinc problema a llavors a qui, pues les relacions amb els veïns...doncs a estiu, pues tenim una piscina comunitària. Ara fa dos anys que n'hi surto la piscina perquè els meus fills ja no ho necessiten, pues ja no necessito sortir. És que estic jo, jo estic **molt als mercats i m'esgoto** al final i necessito està quieta aquí sempre tinc llibres a tot arreu, música, **necessito estar sola**. No ho sé si ho entens.

00:08:20 Entrevistadora

Sí que ho entenc.

00:08:21 Entrevistada

A vegades em diuen, vine a la piscina a fer una cervesa, i jo ja estic bé a casa meva, descansant, perquè clar al mercat, aixeca't aviat, xarra i no em molesta perquè a mi ja m'agrada, però quan arribo a casa arribo cansada.

00:08:42 Entrevistadora

després vols el silenci? I no t'he preguntat quants habitants hi ha a Gerb.

00:08:44 Entrevistadora

Exacte. No sé sobre un 600 650.

00:08:53 Entrevistadora

Oh pensava que eren menys.

00:08:55 **Entrevistada**

Mira jo quan vaig baixar a viure aquí fa 23 anys o 24 jo soc de Camarasa, aquí eren 320 o 340. Però llavors aquestes cases és lo primer que es va construir, aquestes primeres cases i després ja veus s'ha doblat, s'ha doblat.

00:09:14 **Entrevistadora**

Déu n'hi do. O sigui tu vas vindre a viure aquí perquè el teu marit era d'aquí?

00:09:18 **Entrevistada**

Perquè el meu home ja era fill de pagesos, tot i que llavors ell estudiava empresarials. Ja mos anava pel cap de que pogués fer una mica de pagès de fer continuar fent empresarials i de pagès. Llavors van començar a construir... això va ser el primer, van començar això les va fer aquest primer va fer aquí n'hi ha 21, són 7, 7 i 7. Primer van fer aquestes 7. (referint-se a les cases). I les va fer un amic nostre. Això era tot presseguers, i vam dir perquè no ens em comprem una? saps allò que tampoc és indiferent anar cap aquí o cap allà, i vam dir pues comprem-la. Llavors el Dani va deixar lo altre perquè no li agradava i vam començar a porta lo nostre.

00:10:10 **Entrevistadora**

Perquè el teu marit és d'aquí?

00:10:12 **Entrevistada**

D'aquí ell és el d'aquí

00:10:15 **Entrevistadora**

Val, tu també tens Camarasa aquí a la vora, al cap i a la fi també vas sortir d'un poble petit cap aquí.

00:10:19 **Entrevistada**

Ara no sé si és al revés aquest és més gran i Camarasa s'ha quedat més petit. Clar, jo vaig sortir d'un poble que havia de tot, però jo com que treballava a Lleida no trobava a faltar res, [perquè cada dia a Lleida](#) llavors ho trobes a faltar ara quan hi vius.

00:10:37 **Entrevistadora**

IA Lleida de què treballaves?

00:10:38 **Entrevistada**

D'auxiliar de sanitària uns 33 anys. Vaig treballar amb 3 oftalmòleg i bé un es va jubilar, l'altre va marxar, eren un matrimoni i el germà de eren 3 oftalmòleg. Dos germans, germà i germana i l'home de la germana. L'home de la germana va marxar, se van divorciar i va marxar, llavors van quedar els dos doctors Roca Nadal i jo em vaig quedar amb ells, jo i una

altra noia i l'altra noia va començar a treballar quan jo vaig tindre el Jordi. I bueno, llavors és va jubilar la doctora i ara fa dos anys que es va jubilar el doctor i llavors ja podia anar a treballar a l'aliança, podia anar a treballar perquè me donaven feina. Llavors vaig pensar que faig, tinc 56 anys a Lleida cada dia amunt i avall, tot i que tenia un horari molt bo perquè m'ho van arreglar les condicions totes, molt bones. Pues vaig pensar jo, **ara no tinc ganes de té cap més jefe**, me quedo casa , i penso que no m'he equivocat. És molt diferent la meua feina a la que feia abans.

00:11:49 **Entrevistadora**

molt bé, déu n'hi do, eh, perquè entenc que aleshores treballaves d'auxiliar i això de casa?

00:11:59 **Entrevistada**

Sí, **ho feia tot**, la clínica, casa, mercat, l'únic que no anava al mercat de Torrefarrera, el diumenge no hi anava.

00:12:05 **Entrevistadora**

Però la resta sí organitzaves..?

00:12:07 **Entrevistada**

Sí, perquè el dimecres jo treballava als matins, però el dimecres m'ho canviava amb la meua companya i treballava el dimarts matí i tarda, perquè llavors el dimecres ella em treballava a mi el matí i jo podia fer el mercat d'aquí. També teníem uns quants anys menys.

00:12:21 **Entrevistadora**

Eh bé, però fins fa dos anys vull dir, déu n'hi do i amb això, i la criança...

00:12:24 **Entrevistada**

Sí, sí, sí, sí, els nens més petits.

00:12:30 **Entrevistadora**

Tenien més dependència de tu?

00:12:32 **Entrevistada**

Si, però jo tenia lo bo que a les dos i mitja ja era a casa. Tenia una jornada molt bona. A mi em van arreglar perquè em quedés ser perquè no plegues tenia molt bé les condicions. Ho teníem molt bé. I llavors clar jo les dos i mitja 3 era a casa, però a les 7:00 del matí ja marxava.

00:12:52 **Entrevistadora**

Sí, sí, val, perfecte. Bueno, ja m'has comentat una mica, però com et sents vivint aquí al poble?

00:12:57 **Entrevistada**

Ah molt bé. Si **jo estaria contenta a tot arreu**.

00:13:03 Entrevistadora

Molt bona actitud, eh? I el que més t'agrada de viure en un poble?

No ho sé jo crec que viuria igual de bé a Balaguer, eh? No te sabia dir què és lo que m'aporta viure bé amb un poble. Jo he viscut a Camarasa, vaig estudiar empresarials a Barcelona, quan vaig tindre el Jordi, nosaltres vam viure a Lleida que teníem una tieta que tenia un pis i los 3 primers anys fins que el Jordi va començar per 3 vaig viure a Lleida perquè em vaig portar el nen cap a Lleida i llavors el Dani baixava. Fèiem dilluns, dimarts i dimecres mos quedàvem a Lleida, el tenia la meua tieta la guarderia i llavors pujàvem el dimecres a la nit i dijous i divendres lo tenia la padrina d'aquí no saps, vull dir he viscut a Lleida i **jo he bé viscut de tot arreu**.

00:14:00 Entrevistadora

Molt bé, ets molt adaptable, però si poguéssim dissenyar un poble perfecte com seria per tu?

00:14:05 Entrevistada

Ara Gerb em va bé, m'agradaria que hagués una miqueta botigueta. Que hi hagués alguna cosa, per exemple, una acadèmia d'anglès que estigués bé per no tindre que dependre tant la meua filla... Però bueno, me queda un any que és traurà el carnet, perquè el Jordi en té 22 i ja no depèn de mi. Vull dir que amb aquest moment ara jo també penso que quan jo tingui **setanta i pico** d'anys **me'n aniré a viure a Balaguer** me'n aniré. Jo si visqués a Balaguer los dilluns me n'aniria al cine, **m'agrada molt el cine**. Me fa mandra, me fa fred al dilluns, tinc una amiga com jo, llavors una per altra, anem bueno va vinga anem.

00:14:52 Entrevistadora

I us animeu?

00:14:53 Entrevistada

Si hi anem. Però si jo visqués jo hi aniria cada dilluns o cada diumenge a la tarda troba a faltar aquestes coses, saps? petites coses que jo no sé el que fan a Balaguer. Però si hi fos, m'entraria, per exemple, a la *pallavacara* fan això. Clar trobo a faltar una mica....el no sé fer alguna cosa més, anglès, potser també s'hi hagués algo me volia apuntar a lo del ja Universitat per gent gran, tot i que jo ja he fet la carrera, però ho vaig mirar i tot són tan *abuelos* clar. Això vius en un lloc més gran hi ha de tot per tothom.

00:15:36 Entrevistadora

Clar no et sents identificada. No, no t'hi sentiries a gust, no.

00:15:40 Entrevistada

No, clar viure amb aquestes *puestos* tan petits, que Balaguer és petit també per **nosaltres no hi ha recursos per fer res, saps?** A mi m'agradaria no sé, m'agrada molt ballar, m'agrada molt bueno pues on vas, has d'anar a Lleida. Mos falta, però a mi i per a tothom, eh?

00:16:17 **Entrevistadora**

Si a Montgai passa el mateix també?

00:16:20 **Entrevistada**

Sí, sí, tots, hi ha Camarasa, a tots els pobles i clar quan més gran és lo poble, però bueno, aquí, per exemple, l'AMPA, ens dona per fer, fa Hip-hop, jo l'any passat hi vaig anar, però em va agafar mal de genoll. Vull dir, hi ha cosetes, però no és allò que tu dius, m'agradaria més varietat. Aquí no hi és.

SEGON BLOC:

00:16:47 **Entrevistadora**

Val molt bé. Ara entrem una mica més, pues com és la teva relació amb la teva família?

00:16:54 **Entrevistada**

Bueno, mira la meva família és molt curta. Jo la meva mare es va morir quan jo tenia 24 anys, és a dir, que en fa trenta no sé quants que ja no la tinc i amb el meu pare no era molt molt fluïda perquè la meva mare estava molt malament i ja no era molt freda, també es va morir. Llavors jo tenia una tieta que és la que mos va fer de mare que també es va morir. Tinc un germà bé, molt bé amb el germà, viu a Balaguer igual passem un mes que no sabem res d'ell i llavors en dos o 3 caps de setmana, se'n presenta el dissabte o diumenge a la tarda, bé, la cunyada, bé, tinc un nebot. I amb la família del meu marit molt bé, són els que viuen més aquí...

00:17:37 **Entrevistadora**

Això que m'has comentat dels sogres? els has tingut que dóna suport?

00:17:43 **Entrevistada**

Bueno amb ells encara no gaire, són 5 germans el meu home, una viu a fora i bueno, **la que està més aquí sóc**. I llavors els he de portar al metge, s'han de baixar. Bueno, pues lo que et diem ara tinc hora al dentista cap al dentista. Ara el padrí ha d'anar a fer-se los peus doncs cap avall. Bueno, pues això ma sogre, és molt vàlida té 78 anys, però molt bé i la l'avi en té 85, 86 i comença a... hem tingut una tieta soltera que és, la tieta del meu home, però també era soltera. La meva de Lleida, també era soltera i la meva de Lleida també els últims **anys va viure aquí amb mi perquè feia diàlisi**. Bueno... i la tieta del Dani pues vivia aquí en una casa pairal que tenim allí. Es va trencar... els fins als 93 anys va viure soleta, jo **hi anava cada matí**

o cada nit ma sogre mos ho combinàvem bé, és va trencar el fèmur, i la van ficar en una residència i quan jo vaig plegar de treballar la vaig treure de la residència i me la vaig tornar a portar cap aquí dalt vam, la vam ficar allà a casa seua amb unes cuidadores i jo, fins que és va morir.

00:19:01 **Entrevistadora**

o sigui cuidadora dels fills, cuidadora de les tietes cuidadora...?

00:19:07 **Entrevistada**

De tothom, **de tothom!!** bé m'agrada, eh? Jo ho faig perquè.... a vegades m'enfado dic aneu a la merda tots ja, però és el tarannà...

00:19:26 **Entrevistadora**

Si, abans m'explicaves...com va ser la teva maternitat?

00:19:40 **Entrevistada**

Jo en tinc un de cada, el meu el Jordi és un nen biològic, els 3 primers anys el nen se va adaptar a mi me'n vaig anar cap a Lleida i lo que et dic estàvem 3 dies allí i pujàvem dos dies, ens ho combinàvem molt bé. Després, el Jordi va anar a l'escola, i després van institut.

00:19:52 **Entrevistadora**

A l'escola hi havia, per exemple, servei de menjador o tu que marxaves a les 7:00 del matí, qui és quedava al nen fins l'hora d'anar a escola?

00:19:58 **Entrevistada**

La padrina, llavors jo marxava a les 7 però el meu **home** llavors s'aixecaven, li donava l'esmorzar el vestia, a l'hivern com que els pagesos tampoc no cal que corrin el portava a estudi. I si no el portava a casa la padrina, llavors la padrina el portava a estudi això fins que va fer P3 i P4. Llavors a P 5 vam intentar fer **menjador**, primer era la ruïna absoluta, llavors el meu fill feia de suport dos dies a la setmana. Clar, no ho necessitava, però perquè comencin a rodar les coses nos hem de sacrificar i llavors ja va començar a anar dos dies al menjador, vam començar després quan ja....s'ho passava molt bé al menjador perquè els nens perquè jugaven a futbol. Llavors ja em sembla que a partir de primer es va quedar sempre al menjador. Llavors quan el Jordi tenia 6 anys vam anar a buscar a la Marina Lu.

00:20:54 **Entrevistadora**

Val.

00:21:11 **Entrevistada**

És aquesta, (va a buscar una foto seva)

00:21:12 **Entrevistadora**

Que guapa, d'on és?

00:21:15 Entrevistada

És de la Xina, llavors quan el Jordi tenia 6 anys vam anar a buscar amb aquesta senyoreta. I ella va bueno, llavors clar jo a la meva tieta ja sabia mort, el Jordi anava aquí, a Lleida ja no hi podíem anar perquè el pis aquell clar que si no hi ha ma tieta allí no hi podia anar. Llavors ella se'n va anar a les monges a fer, p1 i p2. hi ha p3 cap aquí. Puig p dos i per 3.

00:21:38 Entrevistadora

Llavors la portaves tu?

00:21:43 Entrevistada

Lo mateix, el meu home, el Dani se'n de *la canalla se n'ha encarregat als matins hi ha les nits*, perquè jo a les nits pues intentava arreglar per aquí i llavors ell venia els hi ficava el pijama els dutxava. Bueno ara ja no ara com que ja són grans (riu), però normalment ho feia ell, sí, mos ho em combinat bé.

00:22:07 Entrevistadora

Val, llavors la teva formació i experiència laboral, ja m'ho has explicat. Però és el que tu sempre havies desitjat quant estudiaves empresarials, per exemple?

00:22:16 Entrevistada

No, no, no, no a veure és que jo la vida m'ha anat portant per molts derroters. Jo vaig estudiar, vaig fer aquet primer i segon grau d'administratiu, després me'n vaig anar a Barcelona i la meva mare és va ficar malalta, eh? Clar, jo no sé si tenia 21, 22 anys, clar vaig fer empresarials, que no el vaig acabar, me van quedar dos assignatures, no, jo no tinc la carrera acabada, però l'he volgut acabar. Em *vaig enrabiari*, i no l'he volgut acabar. Llavors quan se va morir la meva mare, pues no se, és va morir el juliol clar, jo havia d'acabar aquelles dues assignatures de la manera que fos, però clar, llavors ma germà, mon pare fatal, tenia un germà amb 6 anys menys que fas? A on vas? deixes al teu germà sol aquí....clar llavors ma tieta encara era a Madrid que visqui a Madrid.

00:23:08 Entrevistada

Llavors va sortir un anunci al diari que necessitava una auxiliar sanitària a Lleida i jo vaig dir, bueno. Pues me presento...imagina't feta una merda, perquè la vaig cuidar jo, que de mon pare no en volia saber re. La quimio, la radio tot m'ho vaig passar tot jo. Pues dic va saps que m'hi presento feta *una merda i mitja*, i va i surto i va ser tota la vida. I he *sigut molt feliç*, llavors allí me vaig treure el nivell b i c de català. Llavors, jo no tinc el títol d'auxiliar, llavors hi va haver un moment que els doctors van dir és que ara mos obligaran Remei, pues bueno, va me'l trec, llavors quan jo me vaig apuntar a una acadèmia i els dos dies que anava a l'acadèmia pues ja no pujava, el Dani se cuidava del Jordi i jo em quedava, bé.

00:24:04 **Entrevistadora**

Realment amb els fills tant com tu com el teu marit i heu estat els dos?

00:24:02 **Entrevistada**

Sí, sí, amb l'educació i amb tot molt bé.

00:24:12 **Entrevistadora**

Llavors com veus la postura de la dona al món rural, és a dir, el rol de cuidadora amb els infants ancians o persones dependents?

00:24:22 **Entrevistada**

Bueno, jo actualment per tot los que jo veig que són una mica pagesos i **tanta dedicació com té el meu home** amb els nens no li veig. No li veig potser perquè també jo he de les que conec una mica moltes **no han sortit de casa**. Saps llavors clar és molt diferent. Jo també no he tingut mare que m'ajudés a llavors això també hi fa molt, tot i que ma sogra també m'ha ajudat moltíssim clar. Tot això fa. Pues que jo mai vist esclavitzada i sempre he anat amb l'aigua al coll, **ara és quan començo a respirar** molts pagesos d'aquí Gerb, que és lo que jo veig, encara viuen a les cases que la sogra el sogre, és al damunt, en canvi, al meu home no l'ha ajudat mai ningú perquè el pagès no era el meu sogre, sinó que les nostres terres les ha heretat d'un tiet. Saps que te dic que teníem una tieta aquí soltera, pues el tiet solter era l'amo de les terres i el Dani se'l van com mitja afillar. Però un solter, pues aquell tiet dia també mos el *vam empapar nosaltres*.

00:25:32 **Entrevistada**

Llavors clar, jo a mi... m'han ajudat, pues quan han pogut, però jo no he arribat amb una casa de pagesos com n'hi ha aquí que hi ha la padrina i el padrí que viuen al pis de dalt no?

Llavors clar, jo lo que veig és que jo no me'n sento tant pagesa com tota aquesta gent que es del primer dia ha anat al tros a collir peres jo no he anat a collir res.

00:26:01 **Entrevistadora**

Però d'altra banda treballaves al mercat?

00:26:05 **Entrevistada**

Sí, sí, sí, correcte.

00:26:05 **Entrevistadora**

No collies per tenies com dos jornades.

00:26:08 **Entrevistada**

No dos, no, **tres jornades!**

00:26:09 **Entrevistadora**

Tres això que vam parlar (riem)

00:26:12 **Entrevistada**

Sí, clar jo, ja m'he incorporat a mitges, ara no, ara al 100%, però ho he fet sempre.

00:26:21 **Entrevistadora**

Clar, val i entenc que ara amb la Marina encara no, però tu creus que t'ha canviat molt la vida quan els teus fills emancipen? Saps allò que diuen del síndrome del niu buit i tal?

00:26:32 **Entrevistada**

Ah no jo **estic molt bé**. L'any passat vam estar sols tot l'any, perquè el Jordi estudia ecològic a Amposta. I després va anar a Finlàndia i aquesta (la Marina) tot l'any a Estats Units, ah no hem estat molt. Bé a veure. Com que sé, com que saps que han de tornar hi ha totes hores entren i surten... i jo el meu fill ja li dic l'any que ve si has de vindre cap aquí que ja acabes d'estudiar ja et buscarem un apartament i caminito, ja pots vindre aquí jo **et faré** els dinars i els sopars, no jo això del nit vuit **ho trobo una tonteria**, cada casa a de fer la seva vida, casa nostra és casa nostra i és casa seva per sempre..

00:27:14 **Entrevistadora**

Totalment, però hi ha dones que se senten més deseparades, allò de que ara què faig amb la meva vida? Saps?

00:27:21 **Entrevistada**

No un **s'ha d'adaptar**. Jo penso que han de fer la seva vida i això és casa seva i sempre que tot el que necessitin, ara tindrè els aquí fins als 40 anys com a que no, eh.

TERCER BLOC:

00:27:33 **Entrevistadora**

Val, ja per l'últim bloc, més encarat cap a la salut, com diries que és la teva salut en general?

00:27:42 **Entrevistada**

Bueno la meva **salut no ha sigut molt bona mai**, però **he fet sempre de tot hi ha totes hores**, vull dir que a mi no m'ha privat mai de res. Jo he tingut 5 o 6 cirurgies menors però les he tingut, em van treure la vesícula, després vaig tindre un problema ginecològic, després vam tindre que treure uns pòlips perquè em vaig quedar sense veu, vaig tindre un avortament, després vaig tindre un embaràs força dolent. Me van tindre que operar dues vegades durant l'embaràs.... bueno o **he anat solucionant tot**. No al final encara vaig tenir que tindre una cesària i des dels 35 anys que pateixo **polimiàlgia** que és una inflamació de tot el teixit que envolta tot el teixit de dins, bé ho anem controlant. Hi ha dies queestic més bé i dies que més malament. Però bé, jo vaig fen...

00:28:301 **Entrevistadora**

Però et provoca molt dolor?

00:28:33 **Entrevistada**

Exacte, dolor... (Em pregunta si tinc fred?)

00:28:41 **Entrevistadora**

No estic genial.

00:28:42 **Entrevistada**

Dolor i moltes vegades cansament, esgotament, però com que estic a casa quan no puc descansar saps.

00:28:52 **Entrevistadora**

I tens alguna medicació o alguna cosa per això?

00:28:53 **Entrevistada**

Sí, bé, feia la medicació....(em xiuxiuejar que m'ho explicarà al acabar la gravació)

00:28:57 **Entrevistadora**

Val després m'ho expliques bé. I emocionalment, com estàs?

00:28:57 **Entrevistada**

Bueno jo lo de la meva mare ho vaig passar molt malament, és un buit que sempre he tingut molt gros. Bueno el de la meva tieta també, (s'emociona i plora) mira que fa anys ja però...uff, és un dolor...i sobretot no voldria que els meus fills ho haguessin de passar.

00:29:31 **Entrevistadora**

Per tu el més important que és envers la família? la salut, les relacions, els diners?

00:29:42 **Entrevistada**

Pues jo tal qual ara, sense que canviés gaire cosa més, els meus fills. El Jordi ja volta bastant sol, és un nen que econòmicament, pues ell va fent les seves coses. És àrbitre i treballar amb nosaltres, sembla que li agrada de treballar amb son pare, quan els veus no els veus malament. I aquesta (Marina) ja veurem, aquesta vol marxar, vol estudiar, vol marxar a l'estranger, ara fa primer de batxillerat. Aquesta ens queda una mica, però ja ens veus a casa nostra no tenim cap luxe. Fem vacances una o dues vegades a l'any perquè treballem moltíssim. Mira ara anem la primera setmana marxem a florence, a Venècia.

00:30:38 **Entrevistadora**

Els quatre? Sempre la feu tots quatre junts?

00:30:43 **Entrevistada**

Sempre, si tots quatre, les grosses sempre amb nosaltres, una vegada a l'any marxem a l'estranger on sigui, abans de petar la pandèmia érem a Egipte, que mos va anar així... bueno

pues jo aquest any trien allò... aquest any volem anar a París, pues un altre cap a florència, doncs florència, un cap d'any vam anar a Berlín cap a Berlín i **marxem els quatre** perquè els nostres fills, la gent diuen que no, però aquests volen vindre, i ara hem estat 7 dies a Andalusia per la festa major de Balaguer, vam agafar dos o tres dies d'aquests de mercat, perquè no hi havia mercat i vam marxar els quatre, jo és el que necessito, llavors si sense agovios eh.

00:31:38 **Entrevistadora**

Que Be.

00:31:40 **Entrevistada**

M'adapto la situació i no, i si tenim salut, i tenim feina i amb aquests dos els veus bé ja està (somriem les dues).

00:31:48 **Entrevistadora**

En referent al Covid-19 com vas viure la pandèmia?

00:31:55 **Entrevistada**

Bueno jo la vaig **viure bé**. Jo vaig treballar moltíssim. Eh evidentment els meus fills aquí a casa, el Jordi i llavors estudiava a Lleida, la Marina de l'institut tancats aquí. Però a nosaltres ens van deixar fer el mercat a Balaguer, que és un dels únics llocs que no es va tancar i llavors, pues això, tots els dimarts a la tarda ho preparàvem, perquè com que mos ho produïm i mos ho venem nosaltres no necessitàvem anar a compra enlloc. Els dimarts a la tarda preparàvem, llavors si fèiem a Balaguer...No, llavors el dimecres al matí no anàvem a Balaguer...

00:32:40 **Entrevistada**

Primer em va agafar una mica de por clar, tothom se moria i llavors vaig fer un grup de difusió de WhatsApp, vaig intentar recopilar tots els clients que me'n recordava i els que vaig fer un grup de difusió i el dimarts a la tarda repartíem per Balaguer, semblava que féssim contraban. No hi havia ningú, clar preparàvem i anàvem a les cases, picàvem els ascensors, molts baixaven els ascensors, ficaven les capsetes i ho tornàvem, (riu) ara sembla una pel·lícula d'aquelles que dius, eh? Ficàvem les caixetes i la gent no? Jo no tenia contacte amb ningú, la gent jove em feia un bizum i les padrines em tornaven la caixeta amb els dits. Una cosa... llavors clar un s'ho va dir l'altre que aquests de Gerb, hi ha treballar, a nosaltres en va anar..., a la gent li va anar molt malament, **però a nosaltres molt bé**.

00:33:45 **Entrevistada**

El Jordi és va trencar la cama la primera nit que mos van tancar i clar aquí amb la cama trencada no podia fer res i son pare i jo vam treballar, i els divendres, quan van dir que

deixaven fer mercat pues fèiem el mateix que els dimecres. Però també repartíem perquè havia gent que no volia vindre a mercat clar i tornarem a fer el mateix. Tornàvem anar a les cases i xerràvem, molt bo, eh?

00:34:16 Entrevistada

Jo llavors em trucaven per si ho podia portar a una veïna d'una amiga, vam ampliar i llavors no donàvem a l'abast (somriu) i la nena li vam dir has de vindre tu Marina, posat mascareta i vine. Llavors al mercat només érem nosaltres i un gitano, estàvem sols, ningú més, és feien cues llargues per comprar. Arribaven a baix al pont, perquè clar, entre un i l'altre havien de deixar espai.

00:35:05 Entrevistadora

Clar, ara potser no ho veiem, però en aquell moment era molt arriscat?

00:35:13 Entrevistada

Si, ho era, i por eh, jo amb doble mascareta i els guants, quan arribava a baix ens canviàvem la roba, però només el primer més. Però ja dic nosaltres vam treballar molt i jo no em vaig quedar cap dia a casa. Bueno, si los dies que no anava al mercat, em quedava aquí.

00:35:32 Entrevistadora

I envers amb la situació actual, tot el tema de la guerra i la post pandèmia. Tu creus que t'ha afectat a tu emocionalment?

00:35:45 Entrevistada

No, gens, (riu), ja et dic la Covid-19 va anar molt malament, eh. Ho reconec, va ser un desastre, lo que jo crec que lo que **mos han volgut fer passar i mostrar**, i fer-nos tragar, hi ha gent que ho ha passat molt malament, però a nosaltres ens va anar bé.

00:36:01 Entrevistadora

Sí, bueno a veure, és que només faltaria és la veritat.

00:36:04 Entrevistada

És la veritat? A veure, jo no he fet res que a mi no em van deixar fer-ho, pues bueno, lo que sí és veritat que arribaven i ens duxtàvem després fèiem (em senyala la gravadora per parlar després) i nosaltres veiem les nostres històries i bueno bé i els nens quan arribaven posàvem la roba al cubo i ens duxtàvem, obríem les finestres per ventilar, però al cap d'un mes...tanta comèdia..

00:36:30 Entrevistadora

Ara, tens rius?

00:36:32 Entrevistada

Sí, llavors en aquell moment teníem molta por de morir, perquè llavors havia de morir tothom, eh? I nosaltres teníem la tieta allí, a la residència, i això veiem que no ens agradava. La telefonàvem, per videollamada, i no ens agradava. Llavors vam dir que quan obrissin en la portaríem cap a aquí. Potser s'havia de fer el que vam fer, però ja gent que ho ha passat molt malament.

00:37:14 **Entrevistadora**

El tema residències... i després que són els pares, padrins...

00:37:21 **Entrevistada**

Clar, nosaltres anàvem a veure cada dia la tieta, eh? Quan era residència abans de petar tot això o hi anava el meu sogre o anar amb la meva sogre i jo, quan baixava a la Marina a anglès, pues durant aquella hora me l'anava a veure, teníem una dona que la treia una hora cada dia a la setmana. A veure, de fer això a parlar amb ella que estava tancada a l'habitació i quan telefonen perquè la puguis veure.... fatal, i això fa mal, eh? Llavors vam dir quan vam poder cap a casa. La vam ficar a casa seva, vam ficar dues cuidadores i *jo el comodí*.

00:38:16 **Entrevistadora**

Molt bé. Llavors aquesta m'ho has explicat una mica abans, però vull dir les necessitats i carències de les dones rurals, què creus que necessiten les dones de la teva edat?

00:38:28 **Entrevistada**

Jo necessita qui diu necessita, no necessitem res, ara actualment *jo crec que res*, perquè tu te'n vas a treballar, tens les teves feines, jo això de les dones pageses, el món rural...No, *no m'hi sento identificada* massa saps. Però jo tampoc, com t'ho diria....no trobo a faltar res...jo...

00:38:58 **Entrevistadora**

Potser lo de l'oci que m'has dit una mica més?

00:39:00 **Entrevistada**

Això sí, això sí, *sí o alguna reunió* o alguna cosa té, però potser hi ha coses i no ho sabem o no rebem informació. Jo, per exemple, a vegades havíem fet alguna conferència al Pàmies, això sí, que hi feien algun tema que m'agrada, però molts *no hi puc anar* perquè ho fan dissabte i diumenge. Bueno, el meu home, sí que va cursos, però jo a cursos de com s'ha de llaura i tal... jo *no en tinc ganes d'aprendre*, que n'aprengui el meu fill. Joestic en un moment que penso que *tinc ganes d'anar retirant-me*, donant pas a les noves generacions, joestic, però jo massa coses d'aprendre i de ficar-me amb el món així, jo no en tinc ganes, no en tinc ganes.

00:39:58 **Entrevistadora**

Perquè tu creus que envers aquestes dones pageses que dius que són més diferents tu, creus que hi ha hagut molt canvi de la teva generació a l'actualitat?

00:40:07 **Entrevistada**

No jo crec que no, jo conec amb una noia que sí que porta un tractor i es pagesa, però totes les altres. Jo penso *que són bastant de mantequilla*, eh? Jo no veig cap dona al món rural encara actualment no hi ha molta dona incorporada. Tenim una amiga, que si que està més incorporada, però jo lo que veig són tots nois.

00:41:23 **Entrevistada**

Lo que més conec són dones que s'han quedat a casa sense treballar al tros, eh. Si a casa

00:41:32 **Entrevistadora**

Clar 100% cuidadores vols dir?

00:41:33 **Entrevistada**

O, vivint bastant bé (riu) perquè ni tinc dos a Linyola, pues aquesta quan s'ha d'anar acollir quatre pomes i va i quatre peres i prou. Aquí ja n'hi havia un altre que al final es van acabar separant, pues igual a l'estiu treballava dos mesos a collir el préssec. No l'havies vist mai clar... Una altra que ella fa d'aparelladora, la padrina, porta els nens a estudi, cuidar els nens del Jaume perquè la ella la Rosa, se'n va a treballar. Clar no són pageses clar i la mare d'aquest ha estat tota la vida en aquesta casa i no ha fet de pagesa. Ha sigut la dona del pagès, el seu fill, també es pagès i els seus sogres eren pagesos, però ella, al tros no hi ha anat mai. Ara ho ha cuidat tot, això sí.

00:43:32 **Entrevistada**

És que jo no, n'hi veig d'incorporades, eh.

00:43:40 **Entrevistadora**

Pot ser hi ha molt ressò que s'incorporen però a l'hora de la veritat no és així.

00:43:43 **Entrevistadora**

Aquí no, n'hi un altre pagès que es va casar amb una de Balaguer i aquesta no ha fotut un brot a la seva vida, aquesta també s'ha col·locat amb la casa dels pares, s'han fet un pis de damunt, saps, jo aquestes que s'han col·locat aquí, a casa dels pagesos, aquestes no foten res. No les veig enlloc.

00:44:22 **Entrevistadora**

Val aleshores tu creus que en el teu entorn com creus que és cuida la salut de la dona? És a dir, si teniu informació, suport dels metges i infermers.

00:44:32 **Entrevistada**

Bé normal, jo penso que si no estàs malalt, no te'n fan falta gaires. Aquí **com a tot arreu**, hem de fer les mamografies. Bueno, això com si fos a la ciutat, lo de la sanitat, tret de que no tenim metge cada dia, es porta bé.

00:44:54 **Entrevistadora**

Us sentiü recolzades?.

00:44:57 **Entrevistada**

Si, si, jo nomes hi vaig a fer-los revisions que em toca. Jo no sóc empenyadora d'anar al metge, però. Jo em sembla que sí.

00:45:07 **Entrevistadora**

Val, el suport està garantit per totes les dones de la població, és a dir, totes les dones tenen aquest recolzament?

00:45:19 **Entrevistada**

Al món actual? No, **només tenim el recolzament les que mos sabem espavilar** i les que mos sabem buscar la vida, però si tant clofolles te passen la mà per damunt i ja està, eh? Això sí, que és veritat amb aquesta, jo li dic a la meva filla **més que llesta s'ha de ser espavilada**. Tu (En referencia a la seva filla) has de fer com jo sempre la meva teoria és fer com que no hi ets. Però està al cas de tot. Si hi ha una cosa que les de batalla, batalla-la ,sinó tot normal. Ara si s'ha de batallar? No, jo penso que hi ha coses que si no se'ls aixeca la veu te passen per davant.

00:46:02 **Entrevistada**

Ma sogra, és una dona que sí, és una dona gran, submissa, el meu sogre ara està molt tranquil perquè s'ha fet vell, però també era d'aquests, aquí mano jo. I saps que estos de 5 fills tota la pena del món, tota la vida que encara ara que no li cal encara la té. Això sí, **que són dones de d'abans que** havíem de fer així (en vers a parar la ma per obtindre diners) perquè els hi donessin la setmanada, no, pues ma sogra jo de vagades, com la llei de la dependència, per la seva sogra, no....

00:46:43 **Entrevistadora**

Tu creus que encara a dia d'avui hi ha moltes dones amb aquesta submissions?

00:46:50 **Entrevistada**

Jo crec que sí. **Jo crec que sí**, primer perquè **econòmicament** ja avui potser no els hi cal jo te parlo de casa meva. A mi això no em passarà hi ha tu tampoc perquè jo lo que me'n cuido molt és de pagar la meva seguretat social. Això sí, encara que jo mig treballa o mig no, jo he cotitzat des dels 18 anys i cotitzaré fins que a mi em convingui per cobrar el màxim, això sí.

00:47:19 **Entrevistada**

No jo no clar ja ara tenia un problema, jo havia cotitzat a dalt de tot fins als 56 als 58 dos anys del paro també em van cotitzar fins a dalt de tot, que és lo que jo cotitzava la consulta. Però si jo ara començava a pagar diguem autònoma amb aquesta base de cotització em baixava a la meitat no i no tota la vida pagant perquè després em donin una merda, no. Ara mai incrementat la meva cotització i fins que m'interesso potser el 63 ja jo diré prou. Clar, tot però tot això t'has d'espavilar, tu has de buscar tu, ningú t'ho diu.

00:47:58 **Entrevistada**

Llavors clar això ens donava una independència que ja molt adona ara. No tindre que dir me vull comprar unes botes i val 100 euros o si me les vull comprar me les compro, pues això aquesta gent ha aquesta generació anterior, no, perquè no cobren aquestes dones i han estat...i després la meva sogra és aquest cas, eh? I després n'hi ha dos o 3 casades amb pagesos que s'han mort i des de que s'ha mort l'home, elles han ressorgit. Aquesta és una altra.

00:48:34 **Entrevistadora**

Clar, la dependència econòmica és fonamental,

00:48:36 **Entrevistada**

Correcte, o arribar amb una casa i amb patriarcat hi ha una sogre i mani qui mani llavors a tu quan t'arriba el teu mando ja ets vella, aquí n'hi ha dos o tres. També o deus veure al teu poble.

00:49:15 **Entrevistadora**

Bueno actualment depèn de com en certa manera encara passa a la meva generació avui.

00:49:21 **Entrevistada**

Clar, per això els hi dic aquí no dependre mai de ningú de ningú. Jo no he tingut mai de ningú clar, m'han ajudat i no sé què, però jo econòmicament no he tingut que estirar mai la mà

00:49:35 **Entrevistadora**

Bé, ja m'has explicat una mica això de la teva joventut. Els projectes i reptes de la vida que al cap hi ha després de la mort de la teva mare....

00:49:42 **Entrevistada**

Si bé em va canviar la vida, però cap a bé, eh? A veure potser el meu camí hagués sigut un altre però això es el que m'ha tocat viure i sóc molt feliç. Lo millor que podia haver fet era treballar amb el doctor Roca, perquè som súper amics i mos trobem i dinem i els seus fills també. Quan van estudiar a Cracòvia i vam anar, vull dir, jo me'ls he estimat molt i encara i ara que tenen fills ens veiem, però tenim una molt bona relació

00:50:22 **Entrevistadora**

I aquesta també ho hem parlat abans, per acabar com veus la teva jubilació al poble o amb una ciutat més gran a Balaguer?

00:50:29 **Entrevistada**

Jo la veig a Balaguer. Ja m'he comprat un pis. Soc **previsora** sí jo en sóc molt molt molt. Em costa pensar que em faci vella aquí. Potser alternaré, als estius a Gerb i després a Balaguer. No ho sé, però jo ara no necessito res i estic molt bé, però si algun dia **no puc conduir**. I si i si i si me passo un any amb una cama trencada i no puc conduir que fotre jo aquí.

00:51:10 **Entrevistadora**

Clar principalment ho heu si el motiu principal és la distància, vull dir que des de no tindre tots els recursos.

00:51:14 **Entrevistada**

Clar, ara em puc moure i agafar el cotxe, mira ara diumenge anem al Liceu amb la filla, fan una òpera i anem, marxem de Balaguer amb un autocar que es veu que ho fan de la biblioteca que jo **no ho sabia**, ho fan cada any, ara ja ho sé i bueno pues mos hem apuntat. Ara imagina't jo si visc a Balaguer i tinc una cama trencada vaig a l'autocar i m'assento, i me'n vaig al Liceu i si estic aquí, que, com ho faria, això és el que em preocupa, aquesta independència, perquè si no hi vaig es perquè no vull, no perquè no puc agafar el cotxe. Pues això no sé si em veig aquí de vella, saps?

00:52:13 **Entrevistadora**

I creus que el teu marit també t'acompanyarà cap a Balaguer? Té la mateixa visió?

00:52:16 **Entrevistada**

Jo crec que sí. Ells és del poble del poble, però jo penso que has de pensar amb mentalitat de quant et fas gran.

00:52:30 **Entrevistadora**

Sí, sí, clar.

00:52:31 **Entrevistada**

Entens, llavors jo penso que a la llarga serem més de Balaguer, hi ha molta gent d'aquí de Gerb que té pisos a Balaguer i quan se fan grans marxen, eh.

00:52:43 **Entrevistadora**

Clar, val Remei pues mil milions de Gràcies.

00:52:46 **Entrevistada**

Pues de res!

Annex III: Producció narrativa i l'entrevista de la Carme

Producció Narrativa de la Carme:

M'estimo Camarasa:

Camarasa, aquest és el meu poble des de fa seixanta-cinc anys, igual que els meus pares i els meus padrins, tots som autòctons de Camarasa. Em sento molt orgullosa de viure aquí, m'agrada el meu poble i me'l miro molt. Per exemple, si veig les baranes que no estan pintades, truco a l'ajuntament o potser em poso en contacte amb els *aguasils* del poble. Llavors els hi dic, mira els bancs estant una mica malament, perquè si no m'ho miro molt dolguda i llavors amb uns dies ja ho estan pintant. O com aquest mural que han fet aquí a casa nostra, que és preciós. Doncs els primers dies, sols feia que espigar per la finestra perquè ningú li fes res i clar al final ho deixes estar perquè si no, no pots viure, però aquest estiu passat hi ha hagut molt vandalisme al poble i això fa molt mal.

Camarasa seria un poble perfecte si fos una mica més gran, i que tingués coses com abans, que hi hagués una altra vegada la botiga de queviures de la Sara, que quan va tancar ens va afectar molt, perquè hi havia de tot allí, inclús estanc, també va tancar la carnisseria pròpia, que anava molt bé, i ara sí, tenim la sort que Queviures Marta ens puja coses, com la carn, o el peix fresc, però no és suficient, i sincerament, al final, acabes anat a comprar a Balaguer. També m'agradaria que hi hagués el metge obert cada dia i no un dia a la setmana. O com la Caixa, que hi era cada dia i ara ja no, però vam fer-hi una vaga i vam aconseguir que vingués els dimecres, alguna cosa és. Tenim la gran sort que de moment tenim la farmàcia i el forn de pa que també és pastisseria. Però clar, la manca de totes aquestes necessitats afecten. A més, també seria més perfecte si vingués més gent a viure-hi, com a l'estiu, a mi m'encanta, perquè a l'estiu molta gent ve a Camarasa. És el que jo he vist de petita i m'agrada, la gent diuen que marxin i jo no pas, que vinguin, que llavors el poble té més vida, com els bars, perquè si no encara tancaran.

Els pobles rurals estan molt bé, però hi manquen moltes coses, com la falta d'establiments o el transport, com li diem nosaltres, el cotxe de línia, ara hi ha a disposició d'un taxi que per un euro i mig et porta a Balaguer, és algun acord entre la Generalitat i el Consell Comarcal. Necessites el carnet de conduir i el vehicle propi per poder desplaçar-te. Ara, un fet ideal que tenen els pobles rurals és quan els nens i nenes són petits poden jugar tranquil·lament al carrer, no cal mirar-los tota l'estona, en canvi, a la capital, és impensable. I després una altra cosa, quan són petits t'estalvies molts diners. Però quan han d'anar a estudiar, llavors és on tens la garrotada, has de llogar pisos. Primer a Lleida, en

acabat cap a Barcelona, i després cap a l'estranger. Al moment que les meves filles estudiaven a Lleida hagués estat bé comprar un pis, però no hi vam pensar en aquell moment.

També dir que als pobles rurals és difícil troba ofertes laborals, és una de les mancances més importants, aquí fa anys es va fer una fàbrica, que hi van anar unes quantes a treballar, però aviat van tancar. Per això, el jovent s'ha de buscar feina fora d'aquí i és una llàstima, si hi hagués Fecsa com abans, molta gent podria treballar, com va fer el meu padrí i el meu pare, quasi tots eren de Fecsa, tots teníem uns bons sous, llum gratuïta, teníem molt bones condicions, però quan es van morir tot això ja es va acabar. El poble s'hauria pogut fer gran, sí que és veritat que han vingut a viure noves persones, moltes d'elles de Barcelona, principalment pel tema de l'escalada, però si hagués possibilitat de treball, segur que el poble seria més gran. Pel que fa a les feines de la terra d'aquí, ara hi ha uns quants pagesos que són forts, tenen molta terra. Però clar, si no tenen alguna cosa més, no poden viure sols de la terra, n'hi ha molts que tenen terra i una carrera, o com nosaltres que tenim pàrquings, Fecsa i la terra, i llavors pots anar fent, però els qui tenen poca terra no poden viure de cap manera. Aquí només que es pogués fer alguna fàbrica ja estaria, ara està tot centralitzat a les grans ciutats.

SEGON BLOC

El meu dia és actiu i social:

En el meu dia a dia, em llevo i porto la meva neta a l'escola, ja que la meva filla treballar a Artesa i amb la meva consogra ens combinem els dies de la cura de la nena fins que a la tarda arribar ma filla i ja pot estar per la nena. Llavors quan la deixo a l'escola, unes quantes dones anem a caminar, vam començar que érem la meva germana i jo, i ara ja som un grup de vuit dones. A les deu quan arribo de caminar, faig les feines de la casa, el dinar i tot. Després m'encarrego de la part administrativa de la cooperativa, de la comptabilitat i llavors duc les factures a la botiga del poble, per l'oli. Els dimecres vaig a la Caixa per portar les coses de la cooperativa i els estats de corrents. A la tarda, vaig a fer Català aquí al casal de germanor, que ho realitza el meu cunyat que era professor, el casal de jubilats, ara han entrat uns jubilats més joves d'uns 65,68,70 anys com ma germana i ha millorat. La veritat és que estic molt ocupada, soc una persona molt activa, els dijous faig salsa i ioga, però si volgués també fan gimnàstica de manteniment, però ja és per les dones més grans, m'agrada participar en les diferents activitats que ofereix el poble, que realment en són unes quantes.

Els caps de setmana m'ho passo bé, perquè marxo a un pis que tinc a l'Aragó. Marxem cap allí perquè el meu marit ho és, també i té terres i ha d'anar a cuidar els olivers que en

tenim més de 300. Ell sempre ha treballat i viscut a Camarasa perquè ha fet de professor, però aquell pis el va heretar dels sogres i nosaltres ens l'hem arreglat i a mi m'agrada molt Monzó hi anem sovint, cada quinze dies o quan podem.

M'agrada participar en les activitats del poble, sempre que puc els ajudo amb tot. D'una cosa n'estic orgullosa, nosaltres, el meu marit i jo, vam ser els pioners en fer el pessebre vivint de Camarasa, durant setze anys ho vam estar fent, fins que la meva mare es va posar malalta d'Alzheimer i llavors ja ho vam deixar estar i ningú s'hi va ficar. Llavors soc sòcia i formo part de la colla gegantera, ara només hi vaig si ho fan a Camarasa, perquè si van fora no, perquè no em vull comprometre per si vull anar a l'Aragó, que hi pugui anar. També soc sòcia del futbol de Camarasa. I ara amb els jubilats no soc sòcia, perquè ma germana i el meu cunyat ja són de la junta i si ho som tots de la mateixa casa no potser. Tinc molt bona relació amb el veïnat, soc molt parladora, parlo amb tothom, amb canalla, joves, amb vells, tothom, m'agrada molt relacionar-me.

La família, el més important sens dubte:

La família, sempre hem sigut una família molt unida, casa nostra era dels padrins, quan la vam arreglar ens vam organitzar molt bé, al pis de dalt hi viu la meva germana i el meu cunyat, fins fa uns anys amb la seva filla, la meva neboda. I al nostre pis vivíem, els meus pares, les meves dues filles i el meu marit, ara ja no és així, ara només vivim l'Àngel i jo, i nosaltres dos funcionem molt bé, per exemple, molts dies a la nit frega els plats, treu la brossa o fa el llit, el que convingui.

Les meves filles són una part molt important de mi i de la meva família, tenim una relació molt propera, inclús potser massa i tot, tot el dia ens telefonem. Elles viuen a Balaguer, tot i que la meva filla gran vol vindré viure a Camarasa, però clar, volia comprar un terreny aquí baix, però llavors va tenir la mala sort de què la propietària es va morir, i llavors això es va quedar parat. Ara totes dues viuen a Balaguer però les dues venent molt sovint aquí.

La maternitat va ser molt fàcil, com que estàvem tan units, sempre tenia la meva mare o la meva sogra, la padrina, la tieta, totes les tenia sempre. Recordo que estava com el cotó fluix, per això m'afecta tant la mort dels meus pares i dels padrins, va ser molt dur. Inclús un dia vaig anar amb una xerrada del dol, i em va anar molt bé, però superar un dol és molt difícil, per una persona acabarà en un any, i per una altra, no acabarà mai, com a mi, encara no el tinc superat. Quan les nenes eren petites treballava a la cooperativa, com ara, això em va permetre combinar-me la feina, en vindre a donar-li el pit, perquè ja me la tenien canviada i a punt, ho vaig tindre fàcil i vaig estar molt acompanyada. Però una vegada em vaig endur

l'ensurt més gran de la meua vida, quasi sem mor la nena gran, perquè si hagués estat sola, sense la meua família, no me n'hagués adonat i la nena hauria tingut allò de la mort sobtada. Per sort, tenia la meua família a prop i se'n van donar conte que la nena s'ofegava i que no estava bé, sort de ma germana que ho va veure, per això penso que és important que et cuidin els fills una persona que n'hagi tingut, perquè si no l'hagués ficat a dormir i me l'hauria trobat morta. Sort de la meua germana que va agafar la nena com un conill i de cap per avall li picava a l'esquena, fins que vam trucar al metge i llavors com que hi havia metge cada dia, va baixar de seguida. Aquí em recordo que li va donar una indicció i la vam poder salvar.

Llavors vaig passar una època molt turbulenta, això que la vam salvar. Però per mi va ser una època molt dolenta perquè vaig quedar molt afectada. I sort que la vam salvar, em torno a repetir, perquè si no hi hagués hagut ma germana...no me'n faig creus del que hauria pogut passar. Vaig patir una època que quan estava malalta els volia a tots aquí, sincerament els vaig crucificar. Per superar aquest mal tràmol em van dir que me'n convindria tindre un altre, però la veritat, també patia igual. Tot i això, va ser horrorós, perquè sempre l'acompanyava a tot arreu, no la deixava sola, però a poc a poc vaig estar millor. Així que sí, em va anar bé tindre una altra filla, perquè si no a la gran li hagués amargat la vida, no l'hauria deixat anar enlloc i les he deixat anar a tot arreu. Tot gràcies al fet que ens podíem ajudar amb ma germana, ma mare i ma padrina perquè érem una generació que havíem sigut mares joves, amb vint-i-dos anys i això ens va permetre poder estar amb energia i juntes. I així hem creat aquesta relació estreta amb la meua germana, anem a caminar, de vacances o també fem excursions, com a Menorca, i marxem els quates. O a vegades marxo amb les filles, per exemple me'n vaig a Escòcia amb la petita que ara està soltera i li va tocar un viatge per a dues persones i anirem les dues juntes.

A causa d'aquesta unió tan propera de la nostra família, en el moment de l'emancipació de les filles em va afectar molt, un exemple, quan va ser el primer Cap d'Any que la meua neboda va faltar, vaig plorar tota la nit, perquè a casa nostra el Cap d'Any és sagrat, sempre el fèiem tot junts a casa. Llavors, imaginat, n'hi era la meua filla, si no la neboda, imaginat el que em va afectar al cap quan va marxar la gran, també vaig plorar i després la filla petita... Recordo que també ho vaig passar molt malament quan se'n van anar a estudiar a la universitat a Lleida, em va quedar molt buit, molt, molt, molt. I quan em semblava em presentava a Lleida, sobretot quan va passar l'assassinat d'aquella noia, que anava a la classe amb la filla gran, va ser horrorós, li telefonava a totes hores, a totes hores, perquè algun ensurt va tindre. Una vegada quan anava a fer ordinadors a una sala, la va seguir un tio estrany, i l'endemà, ja li vam comprar un ordinador perquè no hi hagués d'anar més.

Vaig sentir un buit molt gros, però sort que tenia els pares, i aleshores m'ocupava de cuidar-los a ells, quan la mama estava bé, feia el dinar, però després quan va agafar l'Alzheimer, tot va canviar, va ser molt dur, horrorós. Ara fa quatre anys que s'ha mort, va morir amb vuitanta-cinc anys, però ho va tindre des dels setanta anys, i va ser dur.

La dona del món rural, dones autosuficients.

Les dones del món rural des del meu punt de vista són cuidadores, molt cuidadores i autosuficients, als pobles petits una aprèn a fer moltes coses. Per exemple, a fer sabó, saben fer la matança del porc, com la meva consogra, o saben fer confitat, fan moltes coses, fan una sèrie de coses que això a la capital és impensable. Però clar, cada vegada són menys les dones que ho saben fer, ja que les dones de la meva edat no ho sabem fer tant, per exemple, de sabó no en ser fer, puc buscar com fer-ho, però no tinc la necessitat ni les ganes de fer-ho. Per tant, hi ha hagut un canvi de les dones d'abans amb les dones actuals, per exemple, ma mare tot el que feia eren brodats, n'hi tinc molts, però jo no sé ni brodar. No ho sé, però és que no sé ni cosir!!! I no en sé perquè ma mare m'ho ha fet sempre tot, perquè jo era molt presumida i jo no pensava mai que em podria faltar, per això no vaig tenir la necessitat d'aprendre-ho. I ara, ma germana s'ha espavilat i ara ha fet un curs perquè tampoc no cosia. És una de les activitats que també fan al poble, un dia a la setmana ensenyen a cosir. Però jo no m'he apuntat. Les dones d'abans ho sabien fer tot i nosaltres ja no sabem fer res.

TERCER BLOC:

La pandèmia, un xoc emocional:

Ho vaig passar fatal, quasi moro! Tot va començar quan vaig tindre un xoc emocional, perquè es va morir l'home d'un veí d'aquí dalt, aquella noia, són... era una parella limitada i em va telefonar, i la veu que va fer no em va agradar gens, em va dir que el Peret estava estirat a terra i jo vaig córrer cap a la farmàcia perquè m'ajudessin, perquè ja sabia que alguna cosa passava. I quan van pujar a casa seva, el Peret ja estava allí, estirat a terra, i a mi allò em va impactar molt. No el vaig tocar perquè ja tenia por, jo ja deia allò és segur que és Covid-19, perquè això va passar just quan va començar a petar tot. Recordo que va ser l'últim enterro que es va fer com ara, va ser un dimarts, i aquell mateix divendres ja estava tot tancat i llavors a mi em va agafar una mania, una mania, mania, fins que vaig parlar amb la doctora i li vaig preguntar si aquell senyor que s'havia mort tenia la covid, per què clar, em vaig preguntar, llavors no el tenim la seva parella i jo?, i resulta que es va morir d'un infart.

Cada dia, assenyalava al calendari un dia menys, anava marcant amb una creu. Vaig agafar una mania molt gran i tot el dia anava amb el lleixiu, i feia coses estranyes, si un reacader em portava algun paquet netejava tota la casa, quan ell realment no havia entrat enlloc. Ho desinfectava tot, fins i tot el carrer. Llavors a causa d'aquest estrès i d'aquests nervis em va pujar la pressió a 15, i per baixar-la em van donar un medicament que una mica més em mata. Aquell medicament portava de tot, per baixar la pressió, ansiolítics, era de tot, llavors sí que de seguida em va baixar a 11, però aquell medicament em deixava fatal, no feia res, estava quieta al sofà, no em movia. Llavors cada dia em mirava la pressió, i no podia fer res amb aquell medicament, fins que finalment vaig trucar al metge i li vaig dir que no mel prendria més, perquè estava a punt d'explotar-me el cap, a més no podia caminar, estava estirada al sofà.

Finalment, vaig trucar a la farmacèutica i li deia que em trobava molt malament, perquè el metge em va dir que fes el que volgués que no li importava la meva vida. Em vaig enfadar molt i li vaig dir moltes gràcies, ja m'espavilaria. Llavors me'n vaig anar a urgències al CAP, i allí van veure que portava una intoxicació del medicament, no era normal els símptomes que tenia. Em van dir, que sort que no tenia el cor bloquejat!! Llavors vaig deixar la pastilla i em tornava a arribar la sang al cap, i a poc a poc em vaig anar recuperant. També vaig tenir la sort de què ma filla em recomanes anar a la quiropràctica, per l'esquena i allí i vaig fer quatre sessions, ella m'estirava cap aquí i cap allà, i em va anar molt bé, la primera setmana que hi vaig anar, em va dir que aquella setmana ploraria i efectivament va ser així.

A l'hora de fer la compra, vam tenir molta sort de la botiga de la Marta, potser va ser una sort de viure en un poble petit, perquè a ella li fèiem la llista de la compra i ens ho portava. Jo no sortia a cap lloc, ni a la cooperativa o feia tot des de casa, això sí, només quan tenia un moment de lucidesa, perquè amb aquell medicament tampoc podia treballar, no podia fer res, era com una mòmia. Però després de deixar la medicació, a poc a poc vaig tornar a sortir de casa, la primera vegada vaig anar a Balaguer a comprar amb el meu marit i em vaig quedar al cotxe. És que fins i tot vaig agafar fòbia al carrer, poc després ja em va anar passant i ara no tinc gens de por, però en aquell moment va ser terrible.

Finalment, ho vam agafar aquest abril, però ni ens en vam adonar. Però, al principi era tan fort que una mica més i em moro. Entre el medicament i la fòbia va ser dur, vaig necessitar suport de la metgessa i vaig anar superant el xoc emocional que tenia a poc a poc, perquè allò de la parella del Peret em va impacta molt. Així i tot, gràcies al suport de la meva família me'n vaig en sortir bé, em feien companyia, em ficaven el cap amb dos coixins perquè no l'aguantava, em feien massatges, vaig tindre sort de tindre-les. Ara si ve una altra

pandèmia, jo sí que aniré a caminar, i sortiré... perquè una mica més i em moro per la por, el que pot arribar a fer la por!

Més cura per la salut de les dones, com el ginecòleg en edat avançada.

Crec que quan les dones són grans ja no van al ginecòleg, perquè tenen por, llavors crec que és important fer més xerrades, donar més informació i orientació, és important que facin revisions. Ara per exemple amb les proves del control del colon que fan a les persones de més de cinquanta anys han trobat persones que en tenien i els hi han salvat la vida. Crec que amb el tema de la dona també podria haver-hi més suport, com en tot el tema de la menopausa, trobo que haurien de fer més xerrades perquè les persones no estan preparades, estan més desemparades, les noies joves sí que van a Lleida, però les grans es queden sense suport. La nostra societat quan ets gran fan, et deixa una mica de banda, perquè per exemple, aquí a Camarasa hi ha gent gran que estan ben sols. Així que pensant-ho bé, proposaré al meu cunyat que és el president dels jubilats de Camarasa que facin xerrades sobre això, igual com van fer amb les de dol.

Quan era jove...

La meva formació va ser d'administrativa a l'acadèmia Serra de Balaguer, i quan vaig acabar abans de treballar aquí a la cooperativa, vaig estar treballant a una gestoria de Balaguer. Una vegada em van oferir anar a treballar a un banc a Sitges, que podia entrar perfectament perquè estava qualificada. Però a la mama i el papa en aquell moment em van dir que no. Em van protegir molt els meus pares, em deien que per allí podria tindre un disgust molt gran. Si hagués anat potser m'hauria canviat la meva vida, potser ho hauria canviat, hauria anat a veure món. Però ells sense mala intenció em van dir que no, però no em puc queixar que he tingut molt bona vida. I per això, jo en les meves filles sí que les he deixat fer el que volien, volien anar cap allí doncs cap allí, cap allà doncs cap allà.

M'hauria agradat veure una mica de món, però sincerament no em puc queixar, a més vaig tenir les nenes, la meva mare i els dos pares estaven aquí amb mi. Vivíem aquí al pis tots sis i sempre ens havíem organitzat molt bé, i per això les nenes estan arrelades amb els padrins, perquè sempre vivien junts. Llavors la mama feia unes coses i jo unes altres, per exemple, jo netejava i decorava la casa, perquè m'agrada molt. Ara, llàstima que la meva mare no va néixer amb més diners perquè era una dona molt treballadora, hagués sigut una bona empresària. Igual que hi ha dones que han volgut estar a casa, ma mare quan era jove se

n'anava a treballar, des de les cinc del matí a les nou de la nit, guanyava més diners que mon pare i el diumenge també hi anava perquè pagaven el doble, era molt, molt treballadora.

No hi vull pensar, sobre la marxa faré.

Sent sincera, em fa por envellir, no vull pensar tant, suposo que estaré a Camarasa, però no hi vull pensar perquè no ho sé com estaré, et fas gran i tens dificultats per caminar, per parlar, o si perdo el cap, com la meva mare, això em fa molt respecte, perdre la independència. L'altre dia van fer una cosa de la residència i no vaig poder ser-hi, vaig haver de marxar

El meu futur serà sobre la marxa, no vull pensar tant com per la pandèmia vaig fer. Aquesta vegada em van dir d'anar amb una psicòloga, però ara per ara no em convé, perquè la noia dels massatges ja em feia teràpia, parlàvem molt i em va anar molt bé. Però si em convingués hi aniria, perquè em poso molt nerviosa, així que sobre la marxa faré el que vegi. Un problema important que diem és que aquesta casa és enorme, i que farem nosaltres dos sols, com pujarem les escales... això sí, ja tenim mirat l'ascensor, perquè si no, no pot ser. A saber on anirem, potser anem a Monzó, que allí tenim ascensor i surto i xarro amb tothom, ja m'he fet amigues. És una cosa que quan arribi ja faré sobre la marxa.

Transcripció Entrevista Carme.**22.11.2022.****00:00:15 Entrevistadora**

Abans de començar, tens algun dubte o em vols comentar alguna cosa?

Veuràs que jo també estaré bastant en silenci, perquè això després es transcriu a través d'una aplicació. No ho faré jo. Val, I llavors si jo parlo també se talla i no funciona.

00:00:30 Entrevistadora

Bé, primer que tota la identificació. Com et dius?

00:00:28 Entrevistada

Em dic Mari Carme

00:00:25 Entrevistadora

Quina edat tens?

00:00:28 Entrevistada

Seixanta-cinc anys

00:00:34 Entrevistadora

El municipi?

00:00:36 Entrevistada

Camarasa

00:00:42 Entrevistadora

Estat civil?

00:00:44 Entrevistada

Casada

00:00:46 Entrevistadora

Professió

00:00:48 Entrevistada

Posa administrativa

00:00:50 Entrevistadora

Molt bé i fills/filles?

00:00:52 Entrevistada

Dos nenes

PRIMER BLOC:

00:00:55 **Entrevistadora**

Perfecte, referent al primer bloc, com és el teu dia a dia?

00:00:59 **Entrevistada**

El meu dia a dia? Doncs mira, m'alço i llavors haig de portar la nena a l'escola perquè ma filla és professora. Allà les hores la deixo a l'escola i anem unes quantes a caminar. A les 10 tornem llavors **faig les feines de la casa**, el dinar i tot. I llavors, com que porto la part administrativa de la cooperativa i una altra comptabilitat, sempre he d'anar a la botiga, a portar factures a portar de l'oli que em paguen factures. I cada dimecres vaig a la Caixa per portar les coses de la cooperativa i els estats de corrents.

00:01:30 **Entrevistadora**

D'acord.

00:01:31 **Entrevistada**

Després el dimecres a la tarda vaig a fer Català aquí a Camarasa. Ho fan, al casal de germanor, de jubilats, que ara han entrat uns jubilats més joves d'uns 65,68,70 anys com ma germana i llavors **estic ocupadíssima**, el dijous faig Salsa i Ioga.

00:01:48 **Entrevistadora**

Així tot aquí al poble? Per posar-me en context quants habitants hi ha Camarasa?

00:01:49 **Entrevistada**

Ara sobre uns 500 habitants, no n'hi ha més. Ha vingut molta gent de fora, però molts. Per exemple, una parella que l'altre dia dic ja esteu empadronats, diu, no mos empadronem quan acabin de vendre dos pisos que tenen a Viladecans i llavors s'empadronaran. Però hi ha molta gent que no se d'on ha sortit.

00:02:13 **Entrevistadora**

Bueno pot ser de de Balaguer o així.

00:02:15 **Entrevistada**

No, no, de Barcelona.

00:02:19 **Entrevistadora**

Ah, per l'escalada?

00:02:26 **Entrevistada**

Si és per l'**escalada** de Balaguer, aquí hi viu el de les Roquetes, que té el restaurant i després té cases, aquestes de qui baix a l'entrar (assenyalar amb el dit), però els altres han vingut de Barcelona.

00:02:36 **Entrevistadora**

Llavors quan dius que porta la nena a l'escola, qui és?

00:02:36 Entrevistada

La **meva néta** perquè com a ma filla treballa a Artesa, ens ho combinem així, un dia és queda aquí i uns altres amb ma consogra que viu en una masia. Per exemple, dos aquí i tres dies allí. I llavors ja fins a la tarda, que ve ella i se l'endur a Balaguer a fer musica, etc. Llavors la porten a Balaguer a fer musica, tot i que aquí també fan coses.

00:02:55 Entrevistadora

Val ara m'aniràs dient, com és el teu dia a dia del cap de setmana?

00:02:59 Entrevistada

El cap de setmana **m'ho passo bé** perquè el cap de setmana marxo a un pis que tinc a l'Aragó. Marxo cap a l'Aragó perquè el meu marit és d'allí, el que passa que sempre ha fet de professor aquí a Catalunya. Però aquell pis el va heretar dels sogres i nosaltres ens l'hem arreglat i a mi m'agrada molt Monsó hi anem sovint, cada quinze dies o quan podem.

00:03:20 Entrevistadora

Molt bé. Llavors, quines són les teves necessitats relacionades amb el teu dia a dia? És a dir, t'has de desplaçar per anar a comprar o per anar a la farmàcia?

00:03:29 Entrevistada

A veure aquí tenim la gran sort que tenim farmàcia, de moment. La carnisseria va tancar. El racó de la Sara també, i això mos afecta molt, perquè hi havia estanc i tenia de tot a aquella noia. I ara queda Queviures Marta. Què fem sincerament? Jo compro a Balaguer, però compro molt aquí, igual que la farmàcia, perquè si no mos ho tancaràn tot, eh?. Llavors pues aquesta noia (referent a la Marta de Queviures) també es queda molt oli de la cooperativa. Ara ja tinc una llista i després a la tarda ja hi aniré a comprar. Bueno, tenim lo metge que abans hi era cada dia, però ara no, com a Montgai, oi? Això s'ha espatllat. També hem perdut la Caixa, però vam fer-hi una vaga i ara en ve cada dimecres, alguna cosa vam aconseguir.

00:04:21 Entrevistadora

Clar, i panaderia?

00:04:23 Entrevistada

Clar, també hi ha la panaderia i la pastisseria. També encara hi ha paletes que no paren mai, perquè no ho sé com un poble tan petit se fan moltes obres. Aquí al sortir també hi ha el noi dels xoriços el Jove Vinyes i després em sembla que hi ha algú de matalassos. Ah si, també hi ha el de la mel que encara funciona. No estem malament, però la carnisseria anava molt bé, però la Marta també fa de carnissera, vas tu allí, i fas comanda, com ara vull un pollastre, ella aleshores t'ho apuntar i l'endemà ho tens, ho agafar de Cal Marxant de Balaguer.

00:05:06 **Entrevistadora**

Molt bé, i el tema del peix?

00:05:07 **Entrevistada**

Amb el tema del peix, també, et porta peix fresc, perquè fins ara no ho teníem llavors la gent gran no podia...

00:05:17 **Entrevistadora**

I en referent al transport públic com a tal no passa cada dia per no.

00:05:18 **Entrevistada**

I ara no sé si hi ha algun cotxe de línia, em sembla que sí, que hi ha algun cotxe de línia, o algun taxi que per un euro i mig té baixa a Balaguer, que això deu ser algo entre la Generalitat o el Consell Comarcal.

00:05:49 **Entrevistadora**

Perquè el cotxe de línies o el transport públic com a tal no passa cada dia?

00:05:35 **Entrevistada**

Em sembla que no, em sembla que agafen lo de la canalla, el que baixa cada dia als estudiants i llavors ho poden fer-ho. Però no ho sé si en baixa algun de Tremp, eh?

00:05:49 **Entrevistadora**

Val, és a dir que amb un poble com Camarasa, si una persona no disposa de carnet de conduir i el cotxe ho té difícil per poder desplaçar-se?

00:05:55 **Entrevistada**

Si ho té difícil, l'altre dia ho dèiem amb el Maria, que és una que també s'ha quedat a viure aquí i que ella no té carnet i van amb taxi?

00:06:04 **Entrevistadora**

I tu tens carnet?

00:06:05 **Entrevistada**

Si el que passa es que m'han d'operar de la vista i no puc conduir ara. Però clar porto esperant massa, i amb tot lo de la pandèmia o vam deixar i això no potser.

00:06:34 **Entrevistadora**

D'acord aleshores, quines activitats ofereix el vostre poble? És a dir, activitats, esport, oci...? Ja m'ho estàs comentat una mica....però que ofereix Camarasa.

00:06:41 **Entrevistada**

Crec que un cop cada 15 dies, fan gimnàstica especial per les dones més grans, de vuitanta i pico d'anys. Hi ha una noia que es diu Irina que també viu aquí i que fa dansa, a Camarasa i a Balaguer. Aquesta noia dona classes de gimnàstica, manteniment i ioga. I per una altra part

hi ha la Lina que és sueca i és encantadora, aquesta és a la que hi vaig jo. Llavors ella fa ioga els dilluns i els dijous al vespres, nit. Perquè quan acabem de salsa fem ioga., i així donem vida a totes dues.

00:07:33 **Entrevistadora**

Molt bé. Llavors ja m'has comentat que fas català..

00:07:38 **Entrevistada**

Si, perquè com que m'ha cunyat ho fa, que tots són professors a la família i ara fa poc es va retirar, com el meu marit.

00:07:53 **Entrevistadora**

Molt bé, sí. A nivell de d'activitats, formes part d'alguna associació?

00:08:02 **Entrevistada**

No, això si **els ajudo amb tot el que puc**. Nosaltres (Carme i el marit) vam ser els pioners en fer el pessebre vivint de Camarasa. Durant 16 anys ho vam estar fent, fins que la mares es va posar malalta d'Alzheimer i llavors ja ho vam deixar i ningú s'hi va ficar.

00:08:19 **Entrevistada**

Llavors sóc de la colla gegantera i sòcia també, per aquí a Camarasa si que faig però si van fora no perquè no em vull comprometre perquè si vull anar a l'Aragó que pugui anat. També soc sòcia del futbol de Camarasa. I ara aquí dels jubilats no sóc sòcia, perquè ma germana i el cunyat ja són de la junta i tots de la mateixa casa no potser.

00:08:45 **Entrevistadora**

Val, com és la teva relació amb els i les veïnes del poble?

00:08:51 **Entrevistada**

Jo estupenda, **sóc molt parladora**, parlar amb tothom, amb canalla, jove, amb vells, tothom. Jo m'agrada molt relaciona'm.

00:08:58 **Entrevistadora**

Sou moltes dones de la vostra edat que us relacioneu? És a dir, feu pinya?

00:09:05 **Entrevistada**

Si, no estem enfadades en cap, cada dia anem més a caminar, vam començar ma germana i jo i ara som una collada de por. A tres quarts de nou hi anem, perquè llavors ja deixem a la canalla a l'escola, perquè la Carme també té una neta. Tenim néts. La Toni també té néts.

00:09:26 **Entrevistadora**

Quantes dones sou a caminar?

00:09:28 **Entrevistada**

Ara potser...8, i al matí n'hi ha unes altres però aquestes hi van a les 6:00 del matí i jo a les 6:00 no tinc ganes. Elles es fiquen allò reflectant i les sento baixar, llavors dic mira la Dolors que ja va a caminar.

00:09:48 **Entrevistadora**

Molt bé.

00:09:52 **Entrevistada**

Mira, jo me'l miro molt el poble.

00:09:58 **Entrevistadora**

Com vols dir que te'l mires meu?

00:10:00 **Entrevistada**

Per exemple, si veig les baranes que no estan pintades, truco a l'ajuntament o potser em fico en contacte amb la Míriam *l'aguasil* del poble. Llavors els hi dic, mira els bancs estant una mica malament, perquè sinó m'ho miro molt dolgut.

00:10:19 **Entrevistadora**

Aquesta resposta va una mica relacionada amb: Com et sents vivint al poble? Estàs orgullosa, contenta de viure-hi?

00:10:24 **Entrevistada**

Si i tant.

00:10:32 **Entrevistadora**

Perquè ets natal de Camarasa?

00:10:34 **Entrevistada**

Si i mon pare i ma mare també, els padrins també. Som autòctons de Camarasa (riem)

00:10:46 **Entrevistada**

Veus amb aquest mural que han fet (senyalar per la finestra el mural de la paret) és preciós. Doncs clar, els primers dies sols feia que espiar per la finestra perquè ningú li fes res i clar al final deixa-ho estar, perquè aquest estiu han fet molt malt eh!

00:10:54 **Entrevistadora**

Vandalisme?

00:10:55 **Entrevistada**

Molt vandalisme, com lo del baix al riu, que han fet allò per les caravanes i no en fan bon ús.

00:11:13 **Entrevistada**

Van dir en un *ebando* que ara han frenat, s'hi ficaven els Mossos.

00:11:23 **Entrevistadora**

Bé, quina és la teva visió dels pobles rurals, en dir poble rural em refereixo a pobles de pagesos, pobles petits... què en penses tu?

00:11:35 **Entrevistada**

Poble **petit s'hi està molt bé, però en manca moltes coses**. És això, quan la canalla, són petits, aquí estan molt bé perquè poden jugar tranquil·lament al carrer, sense mira'ls. Ara a la capital és impensable. I després una altra cosa que quan son petits t'estalvies molts diners. Però quan han d'anar a estudia, llavors es on tens la garrotada, has de llogar pisos. Primer a Lleida, després cap a Barcelona, i cap a l'estranger.

00:12:16 **Entrevistadora**

I la dificultat econòmica?

00:12:18 **Entrevistada**

Home és clar. Perquè és això vam ser *tontos*, perquè quan van estar a Lleida el que tindríem d'haver fet és comprar un pis i llogar lo, perquè el que pagàvem dels dos aquí se'n pagar-la hipoteca i llavors ets més jove i no hi penses tant. Clar, vaig ser **mare amb vint i dos anys** una mare molt jove, però ara penso que ja esta fet.

00:12:37 **Entrevistadora**

Referent al nivell de possibilitats d'habitatge? Ofertes laborals...?

00:12:40 **Entrevistada**

Aquí no n'hi ha. és va fer una vegada una fàbrica i que hi van anar unes quantes, però aviat van tancar. És que no n'hi ha, eh? Per això, clar, el jovent s'ha de buscar feina fora aquí. Llàstima que la central està tancada, com antigament hi havia la Fecsa. I és clar, el meu padrí de Fecsa i quasi tots eren de FECSA.

00:12:59 **Entrevistada**

Per això que algú jovent s'ha de buscar feina a fora. Aquí llàstima, perquè antigament hi havia FECSA, clar, el meu pare ho era, quasi tots eren, amb un sou elevadíssim, la llum gratuïta, clar. I ara tot això se termino, en morir els pares tururut. I es clar, si sol que hagués continuat la Fecsa, això s'hagués fet enorme al poble. Cases per vendre n'hi ha moltíssimes.

00:13:25 **Entrevistadora**

Clar, però no hi ha oferta labora.

00:13:26 **Entrevistada**

Oferta laboral no.

00:13:29 **Entrevistada**

Venen persones de fora, com la que fa de mestra, o la Lina, o la Gabriela que viu aquí baix al riu, etc. (M'explica persones nouvingudes al poble)

00:14:20 Entrevistadora

Com creus que han canviat les necessitats de les persones dels pobles rurals? el treball al camp, les unitats familiars...

00:14:32 Entrevistada

Ara hi ha uns quants pagesos que són forts, tenen molta terra. Però clar si no tenen **alguna cosa més** no es pot viure sols de la terra, n'hi ha molts que tenen terra però una carrera també, o com nosaltres que tenim un pàrquing, Fecsa i la terra i llavors pots anar fent, però els qui tenen poca terra no és pot viure de cap manera. Aquí només que es pugues **fer alguna fabrica ja estaria**, ara està tot centralitzat a les grans ciutats.

00:15:13 Entrevistadora

Si pogués dissenyar un poble perfecte, com seria?

00:15:22 Entrevistada

Per mi un poble perfecte...(rumiar) potser m'agradaria.... en fi, **una mica més gran**, sí. Doncs que hi tornés a haver el que hi havia, la Sara de Queviures, la carnisseria pròpia, encara que la Marta puja coses no es suficient, el metge que fos com abans, cada dia i no un dia a la setmana. Vull dir totes **aquestes necessitats**.

00:15:46 Entrevistada

I qui vingués més gent, com a l'estiu, a mi m'encanta perquè l'estiu molta gent ve a Camarasa. El que jo he vist de petit a mi m'encanta. La gent diuen que marxin i jo no pas, que vinguin, que llavors també els bars tenen més vida i els hi va més bé.

00:16:01 Entrevistada

A més que no els he anomenat els bars, perquè clar, si no és que si no tancaràn també. Cal Pepito van tancar, i ara hi ha el Casiano i en Pere. Ara han fet unes habitacions dalt de la casa que s'han reinventat, el xiquet del Casiano ha fet unes habitacions dalt del bar i així a l'hivern van tirant amb les persones que venen a escalar.

SEGON BLOC:**00:16:48 Entrevistadora**

Canviem de bloc, com és la teva relació amb la teva família, amb la teva parella. És a dir, com us organitzeu...

00:16:55 Entrevistada

Molt bé, **funcionen molt bé la veritat**, si per exemple. Molts dies, pues, per exemple, a la nit agafa i ell frega els plats. La brossa la llençar moltes vegades i també fa el llit, el que convingui.

00:17:18 **Entrevistadora**

I amb les teves filles com és la relació?

00:17:20 **Entrevistada**

Doncs **molt propera**, fins i tot massa i tot, tot el dia ens telefonem.

00:17:29 **Entrevistadora**

Els dos viuen aquí a Camarasa?

00:17:32 **Entrevistada**

No les dos viuen a Balaguer, però la Núria vol viure a Camarasa, però clar, volia comprar un terreny aquí baix, però llavors va tindre la mala sort de que la propietària es va morir, i llavors això es va abolir. S'ha quedat el net i clar. Jo ja li he dit a la Núria per telèfon ja no et dirà res, el net s'ho vendrà quan vulgui.

00:17:47 **Entrevistada**

Llavors tenen una casa a Balaguer perquè l'Andreu (gendre de la Carme) ja tenia una casa a Balaguer al Pedrís, una masia. Però tenim la casa, l'han reformat, que es guapíssima, hi estan, però cada dia és aquí a Camarasa. Viuen amb un piset a Balaguer. Però **pugen les dues molt sovint**.

00:18:40 **Entrevistadora**

Com va ser la maternitat? Com la vas viure tu aquí al poble? Va ser fàcil? Vas tindre ajuda externa?

00:19:00 **Entrevistada**

Molt fàcil. Les vaig tenir molt joves tenia 23 anys, vull dir, però ho tenia la mare i la mare del meu home, la padrina, la tieta, totes les tenia sempre. Estava com el cotó fluix, per **això m'afecta tant la mort dels meus pares** i dels padrins, va ser molt dur. Vaig anar amb una xerrada del dol que em va anar molt bé.

00:19:17 **Entrevistadora:**

Xerrades?

00:19:24 **Entrevistada**

Si, si, perquè els altres, pobres, eren molt grans i que vols que fessin? I va estar molt bé, però bueno, costa això del dol per una persona s'acabarà en un any, per una altre no s'acabarà mai. Depèn de com és la persona i ja està. I ja em va agradar aquella noia, però **no el tenim superat la mort** i s'ha acabat. Ara diuen que des de petits s'ha de parlar de la mort, i jo no vull, son molt petits, això que ho facin els seus pares, jo no els hi vull dir.

00:19:46 **Entrevistadora**

Treballaves quan tenies les nenes petites?

00:19:48 Entrevistada

Sí, sí, jo treballava aquí a la cooperativa. Primer vaig treballar amb una gestoria a Balaguer. I després, pues allò ho vaig deixar. Llavors li va sortir aquí com que era del poble, pues vaig agafar això. Llavors clar li podia vindre a donar-li el pit, pujava i baixava i clar. La padrina i la mama m'esperaven amb la xiqueta canviada i així, jo **ho vaig tindre fàcil**. Però estava molt arrapada així, la veritat.

00:20:18 Entrevistada

Ara una vegada la nena gran me va donar un espant, que sempre dic que si hagués estat sola, s'hagués mort.

00:20:23 Entrevistada

Saps allò la mort súbdita.

00:20:28 Entrevistadora

Si clar,

00:20:30 Entrevistada

Tu no estàs preparada, va baixar el metge i ens va dir que era un constipat. Però clar ella era una nena que popava molt i no ho feia. Llavors la nena s'estava ofegant i va baixar ma germana, perquè ma germana té dos anys i mig més que jo i clar, ja tenia una xiqueta, i ja sabia, sinó què hagués passat... (tota nerviosa) l'hauria ficat a dormir i m'hagués trobat la nena morta.

00:20:52 Entrevistada

I llavors ma germana, va agafa la nena i igual que un conill de cap per avall i picava a l'esquena la vam baixar i vam trucar al metge i llavors com que hi havia metge cada dia, va baixar de seguida. Aquí em recordo que li va donar una indicció i la vam poder salvar. Llavors va ser una època molt turbulenta, això que la vam salvar. Però per **mi va ser una època molt dolenta** perquè vaig quedar molt afectada. I sort que la vam salvar. Ara, si no hi hagués hagut ma germana... (amoïnada). Però això, que quan tens un crio sempre tel té que cuidar algú que ha tingut fills. Perquè llavors, l'experiència és clau. Llavors, quan estava malalta els volia a tots aquí. **Els vaig crucificar**. Llavors em van dir que me'n convindria tindre un altre, però també **patia igual**. Tot i això, allò de la gran va ser horrorós, sempre l'acompanyava **no la deixava sola**... i poc a poc vaig estar millor.

00:22:07 Entrevistada

A mi em va anar haver tindre un altra perquè la Núria li hagués amargat la vida, no l'hauria deixat anar enlloc i les hi he deixat anar a tot arreu. Clar, ens podíem ajudar amb ma

germana, ma mare i ma padrina perquè érem una gernació que **havíem sigut mares joves**, amb 22 anys.

00:22:27 **Entrevistadora**

La teva germana encara viu aquí?

00:22:29 **Entrevistada**

Si al pis de dalt.

00:22:30 **Entrevistadora**

I fem coses juntes, anem a caminar, de vacances o també fem excursions, com a Menorca, i marxem els quatre.

00:22:42 **Entrevistadora**

Molt bé. I amb les filles?

00:22:53 **Entrevistada**

Ara marxo amb la nena perquè esta soltera i li va tocar un premi per a dues persones, i cap a Escòcia anirem. Com que ella sap angles, i ella parlarà, que parlin (somriu), vaig encantada.

00:23:12 **Entrevistadora**

Que bé, clar que sí. Llavors com vas viure l'emancipació dels teus de les teves filles?

00:23:20 **Entrevistada**

A mi **em va afectar**, per exemple, lo primer cap d'any que la meva neboda va faltar, **vaig plorar** tota la nit, perquè aquí el cap d'any és sagrat tot junts a casa. Imaginat, no era la meva filla sinó la neboda. Després clar es porten 3 anys i va marxar la Núria. També vaig plorar i després la filla petita...

00:23:42 **Entrevistada**

Després quan van marxar a Lleida, em va **quedar molt buit**, molt molt molt. I quan em semblava em presentava a Lleida. Ara ho vaig passar malament quan van assassinar aquella noia al pàrquing, anava a la classe amb la meva filla gran, ho recordes?

00:24:03 **Entrevistadora**

Sí, ho recordo perfectament.

00:24:03 **Entrevistada**

I la **telefonava a totes hores**, a totes hores, perquè algun ensurt sí que va tindre. Perquè ella anava a fer ordenadors a una sala, i llavors la petita una vegada la va seguir un tio, i l'endemà ja li vam comprar un ordinador perquè no hi hagués d'anar més.

00:24:20 **Entrevistada**

Jo vaig sentir un **buit molt gros**, sort que tenia els pares. I clar llavors m'ocupava de **cuidar-los a ells**.

00:24:44 Entrevistada

Llavors la mama quan estava bé, feia el dinar, però després quan va agafar l'Alzheimer...és horrorós, eh? Ja fa anys, fa. Ara fa quatre anys que s'ha mort. Va morir amb 85, però ho va tindre des dels 70.

00:25:36 Entrevistadora

Deu n'hi do, bé l'àngel és la teva parella, no?

00:25:38 Entrevistada

Si, ell era professor també, ara fa sis anys que es va retirar i ara porta les olives.

00:25:47 Entrevistada

La terra de llaura la porta el gendre i aleshores els olivers ell. I tot això també a Monzón que tenim 300 olives. Clar hi ha d'anar i a mi m'agrada molt la terra, eh m'encanta.

00:26:01 Entrevistadora

Té sents de la terra?

00:26:02 Entrevistada

Sí, sí, sí, inclús. Aquí cada dia em telefona una manya i em diu per les olives, i jo si que parlo malament el castellà però parlem. Allí em diuen la Catalana. Però joestic molt bé allí, no tinc cap problema.

00:26:28 Entrevistada

Aquí a Camarasa ho teníem ve amb Fecsa, perquè clar llavors teníem això, la terra i les olives i fèiem bé.

00:26:44 Entrevistadora

Bé, m'has explicat una mica d'experiència laboral, on vas estudiar la teva formació d'administrativa?

00:27:44 Entrevistada

Jo vaig estudiar a l'acadèmia Serra de Balaguer.

00:28:17 Entrevistadora

En pic vas acabar d'estudiar, vas començar a treballar?

00:28:14 Entrevistada

Sí, en una gestoria i molt bé.

00:28:45 Entrevistadora

Val i com veus la postura de la dona al món rural? És a dir, com veus les dones pageses? Bueno, pageses, les dones de poble si són molt cuidadores dels infants, ancians...?

00:28:27 Entrevistada

Sí, són molt **molt cuidadores**, és clar, molt cuidadores i després als pobles petits **una aprèn a fer moltes coses**. Per exemple, a fer sabó, saben fer la matança del porc com la meva consogra. O saben fer, confitat, fan coses, fan una sèrie de coses que això la capital és impensable.

00:29:00 **Entrevistadora**

Però aquestes dones són una mica grans?

00:29:02 **Entrevistada**

Bueno clar cada vegada més, perquè per exemple jo de sabó no en ser fer. Sí que ho puc buscar per aquí (referint-se al mòbil, internet) però no en tinc ganes de fer-ho.

00:29:16 **Entrevistadora**

Clar llavors veus que hi ha hagut aquest canvi? de les dones més gran a les actuals o com a la teva filla?

00:29:21 **Entrevistada**

Per dir alguna cosa, per exemple, ma mare tot era brodats, n'hi tinc molts, perquè jo no sé ni brodar. No ho sé, però és que no sé ni cosir!!! Que m'ha passat a mi? com que m'ho ha fet sempre ma mare, perquè jo era molt presumida i jo no pensava mai que em podria faltar, doncs **no ho vaig aprendre**. I ara, ma germana s'ha espavilat i ara ha fet un curs perquè tampoc no cosia. Però jo tinc la maquina de cosí però no la se fer, però la vull conservar, però no tinc ganes de fer-la anar. I ara, per cert, no t'ho perdís, que un dia a la setmana ensenyen a cosir. Però jo no m'he apuntat. La Mercè si que hi va, però ella té 74 o 75 anys, ella sap fer de tot licor del raïm, *mandongo*, ara ensenyar a fer punta i mitja.....

00:30:29 **Entrevistadora**

Així veus que hi hagut un gran canvi en les dones, eren molt més autosuficients?

00:30:36 **Entrevistada**

Sí, **tot això ara ja no és fa**, no sabem fer res.

TERCER BLOC:

00:30:47 **Entrevistadora**

Val anem a per l'últim bloc, en general com diries que es la teva salut física?

00:30:53 **Entrevistada**

Jo no em puc queixar, ara ho vaig passar malament per la pandèmia, eh? Va ser horrorós.

00:30:59 **Entrevistadora**

Com vas viure la pandèmia?

00:31:06 **Entrevistada**

Vull dir que em va passar molt gros, resulta que jo vaig tindre **un xoc emocional**. Perquè es va morir l'home d'uns veí d'aquí dalt, aquella noia son... és una parella limitada i aquesta noia.

00:31:26 **Entrevistadora**

Amb limitada a que et refereixes?

00:31:27 **Entrevistada**

Em vull referir a una mica curt.

00:31:29 **Entrevistadora**

Discapacitat? un retràs?

00:31:33 **Entrevistada**

Si, deixem-ho així limitat. Va telefonar, i la veu que va fer no em va agradar, va dir que el Peret estava estirat a terra i jo vaig córrer cap a la farmàcia perquè m'ajudessin perquè sabia que algo passava. I quan van pujar el Peret ja estava allí estirat a terra. A mi allò em va impactar molt.

00:32:06 **Entrevistada**

Ja no el vaig tocar perquè ja tenia por, jo deia allò es Covid segur, perquè això va passar just quan va començar a petar tot.

00:32:13 **Entrevistada**

Just va ser l'últim enterro que es va fer com ara, va ser un dimarts, i el divendres ja estava tot tancat i llavors a mi em **va agafar una mania**, mania, mania, fins que vaig parlar amb la doctora i dic jo si aquest senyor que s'ha mort tenia el covid, perquè jo o l'Anna no el tenim?

00:32:32 **Entrevistada**

Però es veu que va morir d'un infart. Però jo cada dia, **assenyalava al calendari un dia menys**, anava marcant amb una creu. Vaig agafar una mania i tot el dia anava amb el lleixiu, i feia coses estranyes, si un *reacader* em portava algo netejava tota la casa, quan no havia entrat enlloc. Ho desinfectava tot, fins i tot el carrer. Llavors clar, que va passar? Em va pujar la pressió a 15. I em van donar un medicament que una mica més me mate.

00:33:18 **Entrevistadora**

Per baixar la pressió o un medicament d'ansiolítics?

00:33:20 **Entrevistada**

No ho sé, allò devia de portar de tot... llavors de seguida vaig baixar a 11 clar. Llavors jo ja no feia res, estava quieta al sofà, no em movia. Llavors cada dia em mirava la pressió, i aquest **medicament em deixava fatal**. Vaig trucar al metge i li vaig dir que no mel prendria més, perquè estava a punt d'explotar-me el cap i a més no podia camina, estava tirada al sofà.

00:34:04 Entrevistada

Vaig trucar a la farmacèutica i li dia que em trobava molt malament, perquè el metge em va dir que fes el que vulgues que no li importava la meua vida. Em vaig enfadar i li vaig dir moltes gracies ja m'espavilaré. Llavors me'n vaig anar al CAP a urgències. Llavors van veure que portava una intoxicació del medicament, no era normal els símptomes que tenia. Em van dir sort que no tens el cor bloquejat!!

00:34:36 Entrevistada

Per això tenia la pressió al cap, llavors al deixa la pastilles em tornava arribar la sang.

00:35:14 Entrevistadora

Aquest medicament que era?

00:35:17 Entrevistada

No ho vaig llegir, m'ho guardo tot allí, vaig començar amb 10mg després 5 i després 2 i mig.

00:36:00 Entrevistada

A més a més, també em va sortir aquest èczema a la cara, de portar tant la mascareta, no se si em marxarà però veus i tinc una calor permanent.

00:36:24 Entrevistadora

Llavors durant el temps de pandèmia, com t'organitzes per anar a comprar?

00:36:27 Entrevistada

Comprar no va ser un problema. **No volia sortir al carrer** llavors la Marta d'aquí dalt li fèiem llista i ella ens ho portava. No sortia a cap lloc, ni a la cooperativa o feia tot des de casa. Però fins que no em vaig nota millor del medicament no ho vaig fer.

00:36:55 Entrevistada

Com quan tenia un moment de lucidesa però al cap d'un *rato*, ja no estava, sentia que això no podia ser. Vaig estar un mes i pico prenen aquesta medicació, fins que vaig dir prou. Pensar que ni plorava, no podia anar al lavabo, em trobava fatal. **Era com una mòmia**, llavors ma filla em va recomanar anar a la quiropràctica, per l'esquena i tal, i vaig fer quatre sessions, ella m'estirava cap aquí i cap allà i em va anar molt bé, em va dir que aquella setmana ploraria i efectivament va ser així.

00:38:32 Entrevistada

Llavors a poc a poca vaig tornar a sortir de casa, la primera vegada vaig anar a Balaguer a compra amb el meu marit i em vaig quedar al cotxe. Es que vaig **agafar fòbia al carrer**, poc després ja em va anar passant i ara no tinc gens de por, però en aquell moment va ser terrible.

00:38:46 Entrevistada

Finalment ho vam agafar aquest abril, però n'hi mos en vam donar compte. Però clar, al principi era tan fort que una mica més i em moro. Entre el medicament i la fòbia va ser dur, vaig necessitar suport de la metgessa i rebaixant la medicació vaig anar superant el xoc emocional que tenia, perquè lo de la parella del Peret em va impacta molt.

00:39:24 **Entrevistadora**

La gestió de la mort? Potser et removia la mort dels seus pares...?

00:39:28 **Entrevistada**

Si, si, ho vaig passar fatal, fatal, fatal, ni podia agafar el telèfon, eh? Ella em trucava cada dia i li dia que no ho fes, perquè no podia parlar per telèfon...era terrible

00:40:14 **Entrevistadora**

Vas tenir el recolzament de la teva família?

00:40:17 **Entrevistada**

Si, la meva filla petita estava aquí i m'ajudava, em feia massatges a l'esquena, perquè tenia tremolins, em feien companyia...em ficaven el cap amb dos coixins perquè no l'aguantava...

00:41:17 **Entrevistada**

Mira ara si ve una altra pandèmia jo si que aniré a caminar, i sortiré. Perquè llavors teníem dos gossos i no els podia treure. Ara amb ma germana una en trauria un i l'altra l'altre.

Perquè una mica més i me **moro per la por**. El que arribar a fer la por!

00:41:44 **Entrevistadora**

Clar, les emocions es somatitzen en el nostre cos.

00:41:49 **Entrevistada**

Sí, ara bé, jo estava a punt d'anar a un psicòleg, però llavors va dir allò ma filla, i em va anar molt bé.

00:42:14 **Entrevistadora**

Llavors en el teu entorn. Com creus que es cuida la salut de la dona? És a dir, com per exemple fan xerrades per parlar sobre la dona o el suport que necessiten o des del metge?

00:42:25 **Entrevistada**

D'això, **n'hauríem de fer més**, eh? Potser sí trobo que falta una mica. Mira ara que ho dius, com que me cunyat és el president, li diré, que s'hauria de fer d'això.

00:42:35 **Entrevistadora**

Què creus que s'hauria de fer més?

00:42:37 **Entrevistada**

Pues (pensar) per, per exemple, moltes dones grans, no van al ginecòleg perquè tenen por, eh. No hi van eh.

00:42:46 **Entrevistadora**

D'acord, és a dir, una tema més de ginecòleg, menopausa...

00:42:49 **Entrevistada**

Una mica de tot, perquè mira amb això del control del colon que fan a les persones de 50 anys han trobat persones que en tenien i els hi han salvat la via. Sí, sí, crec **que hauria d'haver més suport**.

00:43:09 **Entrevistadora**

És a dir, informació, orientació.

00:43:11 **Entrevistada**

Informació sí, perquè amb això de la menopausa trobo que haurien de fer més xerrades perquè les persones no estan preparades, com aquestes del dol que van fer.

00:43:50 **Entrevistadora**

Llavors tu creus que el suport està garantit per totes les dones de la població? Hi ha algunes dones que tenen més dificultat a poder accedir-hi?

00:44:02 **Entrevistada**

Suport...no bé, les que són més joves van cap a Lleida, però les més grans no fan res.

00:44:10 **Entrevistadora**

Creus que estem com desemparades?

00:44:12 **Entrevistada**

Una mica trobo que sí, perquè **la societat quan ets gran fan, et deixa una mica de banda**, eh sí, perquè per exemple, veig aquí gent gran que estan ben sols.

00:44:57 **Entrevistadora**

Podem relacionar aquesta pregunta a com veus la jubilació? Aquí a Camarasa?

00:44:58 **Entrevistada**

Suposo, no ho sé, vols que et digui la veritat, no vull pensar tant, em **fa por envellir**.

00:45:10 **Entrevistada**

Però molt, però no perquè et fas gran i tens dificultats de de caminar, de parlar, és per si perdo el cap, això em fa molt respecte...

00:45:19 **Entrevistadora**

Vols dir la independència?

00:45:24 **Entrevistada**

L'altre dia vam fer una cosa de residència i no vaig poder ser-hi, vaig marxar.

00:45:30 **Entrevistadora**

Llavors el teu futur serà sobre la marxa, entenc?

00:45:42 Entrevistada

Sobre la marxa, no vull pensar tant com amb el covid. Aquesta vegada em van dir d'anar amb una psicòloga però la noia dels massatges ja em feia teràpia, parlàvem molt i em vana anar motle. Però si **em convingués hi aniria**.

00:46:22 Entrevistada

Es que jo em poso molt nerviosa, així que sobre la marxa faré el que vegi.

00:46:45 Entrevistada

Mira l'altre dia, una dona pobreta que va vindre aquí es va trencar la cama. I sort que va venir el seu fill de Barcelona perquè sinó que hagués passat, tota sola a casa, a la nit.

00:47:56 Entrevistada

I un altra problema que diem es que aquesta casa es enorme, que farem nosaltres dos sols, i **com pujarem les escales**...això si ja tenim mira l'ascensor perquè si no, no pot ser.

00:48:16 Entrevistada

Com allí a Monzón que també tenim ascensor i allí surto i xarro amb tothom, ja me fet amigues.

00:49:56 Entrevistadora

Així ets una persona que sempre estàs amb relacions, no estàs sola?

00:49:59 Entrevistada

Sí, sí, jo **sempre surto**, és a dir, me'n vaig a les botigues que ja em coneixen, me'n vaig a la botiga que hi ha la Susana i xarro i m'estic bé així.

00:50:13 Entrevistadora

Molt bé i ja per últim no sé si em vols parlar una mica de la teva joventut, és a dir, quan erets jove creus que vas complir els projectes o reptes de vida que esperaves. O sigui, la vida t'ha seguit com el camí que tu creies de joveneta?

00:50:23 Entrevistada

Sí, però, quan vaig acabar d'estudiar a l'acadèmia Serra em van oferir anar a treballar a un banc, a Sitges que podia entrar perfectament perquè estava qualificada. Però la mama i el papa en aquell moment **em van dir que no**. **Em van protegir** molts els meus pares. Em deien que per allí em podrien violar. Clar això potser ho hagués canviat, hagués anat a veure mon.

00:51:06 Entrevistadora

Potser van voler que estiguessis a prop d'ells, no?

00:51:09 Entrevistada

Sí, sí, sí, però no ho van fer amb mala intenció. No ho van fer, però sempre ho diem amb ma germana, però bueno, no em puc queixar que **he tingut bona vida**, eh?

00:51:17 Entrevistada

I per això a les meves filles i els he deixat fer, que volien a anar cap allí doncs cap allí...

00:51:23 Entrevistadora

T'hagués agradat anar a veure una mica de món?

00:51:25 Entrevistada

Sí, sí, clar, però bueno, no em puc queixar la veritat, eh! Vaig tenir les nenes, la meva mare i els dos pares estaven aquí amb mi. Vivíem aquí al pis tots sis, els meus pares, la meva parella i les nenes. Sempre ens havíem organitzat molt bé, si jo volia fer obres ho feia, perquè cadascú tenia el seu sou.

00:52:13 Entrevistadora

El seu sou val?

00:52:15 Entrevistada

Si, si, cadascú tenia el seus diners. I per això les nenes estan arrelades amb els padrins, perquè sempre vivien junts. Llavors la mama feia unes coes i jo unes altres, com netejar i decorar la casa que m'agrada molt. Ara llàstima que no va néixer amb més diners (referint-se a la seva mare) perquè era una dona molt treballadora, hagués sigut una bona empresària. Igual que hi ha dones que han volgut estar a casa, ma mare quan era jove se'n anava a treballar des de les cinc del matí a les nou de la nit, guanyava més que mon pare. El diumenge hi anava perquè pagaven el doble, era molt molt treballadora.

00:53:48 Entrevistadora

Bueno ara estàs millor després d'haver passat el covid-19?

00:53:52 Entrevistada

Oh sí es que el covid eh...(s'emociona) no t'ho pots arribar a imaginar com ho vaig passar. Ho vaig passar tant malament, el pa l'anava a buscar el meu marit, jo no sortia per res. No ho entenc una cosa de no voler sortir al carrer...

00:55:41 Entrevistadora

Bé, a vegades no som conscients de la vulnerabilitat de la ment, de com en un moment per altra ens canvia...

00:55:48 Entrevistada

Però molt terrible, eh? Quan ja vaig anar a comprar, al principi de tot, perquè quan van dir que havien de tanca jo ja sabia que passaria una de grossa, eh. Fixa't, el dia de l'enterro del Peret, ja no vaig voler estimar-me amb ningú, ja vaig dir que tenia por del que vindria.

00:56:29 **Entrevistadora**

Doncs si Carme, va ser molt dur, la veritat. Bé moltes gràcies per dedicar-me el teu temps i per respondrem a les preguntes.

00:56:31 **Entrevistada**

De res maca.

Annex IV: Producció narrativa i l'entrevista de la Tresa

Producció Narrativa de la Tresa

Alentorn es va convertir en la llar de la meva família.

Jo vaig néixer a Barcelona, però sempre pujava Alentorn, perquè tant els meus padrins materns com els paterns són d'aquí, del poble. Els meus pares se'n van anar a viure a Barcelona, llavors jo pujava als estius, quan plegàvem del col·legi o algun pont, o els caps de setmana, en definitiva, de petita sempre anava pujant. Després, quan ja era més jove i vaig tindre el carnet de conduir, també anava pujant, fins que em vaig fer de la colla d'aquí d'Artesa, el poble del costat de l'Alentorn, i llavors anava sortint amb ells, fins que em vaig enamorar, em vaig casar, i ja em vaig quedar a viure aquí.

Al principi em va costar molt, tenia com depressions, sobretot, el primer hivern, perquè amb la boira... cosa que ara no n'hi ha tantes, però aleshores tot era trist, miraves per la finestra i no hi havia ningú, i clar jo estava acostumada a Barcelona. Era ben diferent de quan només pujava els estius i els caps de setmana, això és una cosa i l'altra és quedar-te a viure aquí. A més, jo ja treballava a Barcelona, llavors vaig agafar l'atur i vaig pujar aquí, i clar al principi no tenia feina, no feia res. Al cap de dos anys vaig tindre la Sonia i llavors ja treballava per una senyora, feia bates dels col·legis, també feia fusteria, coses de fusta per les llars d'infants i treballs de marqueteria. Al principi va ser més dur, però ara no me'n tornaria a Barcelona, estic molt a gust.

El que més aprecio de viure en un poble petit, és el de sentir-se pròxim, ja no és sols aquí, per exemple, a mi m'agrada anar a comprar i que em diguin pel meu nom, sí que després tothom ho sap tot, és el que no t'agrada dels pobles, però si no ho saben pel poble a vegades és perquè ho explico jo mateixa. Però amb el que em refereixo, és que a mi m'agrada que et coneguin pel nom, allò del que quan entres i coneixes a la gent que t'està despatxant, el parlar amb tothom, aquestes coses. El que vull dir, és que és més familiar, més pròxim, m'agrada això i que no cal quedar amb ningú, si tinc ganes de sortir de casa, me'n vaig al bar i ja sé que cada dia hi ha algú de la colla. Amb tots m'hi faig, vull dir, més que menys t'hi fas, llavors organitzem coses, com el Cap d'Any, o d'altres festes, el que vinc a dir és que sempre tens gent. A part d'altres amics que tinc, com els que pugen els cap de setmana que també ens veiem, però jo aquí amb la colla, sempre tinc una distracció. També tinc gent amb qui comparteixo anar a caminar cada matí, i si no agafo el cotxe, per si em ve de gust, me'n vaig a Lleida o Balaguer també ho puc fer. De moment ho puc fer. Ja veurem quan no ho pugui fer.

Un poble familiar i tranquil.

Alentorn és un poble molt petit, bé realment és un poble agregat d'Artesa de Segre, és com si fos un barri d'Artesa, som entre 130 i 140 habitants, però a l'estiu i els caps de setmana pujar més gent, de la mateixa manera que pujava jo quan era petita, a estiuejar, o els ponts, ho fa molta gent. El hàndicap més gran de viure en un poble petit és la mancança d'establiments, actualment només tenim un bar, però anys enrere havíem tingut una botiga, una botiga i bar, però s'ha quedat amb un bar, que només fa servei de bar. Per tant, per tot has d'anar a Artesa, per tot, per anar a comprar pa, per anar a la farmàcia, per anar al metge, tot i que abans sí que n'hi havia, però ara només ve una vegada a l'any a ficar les vacunes a la gent gran. Realment no em cal baixa cada dia de la setmana a Artesa, també dir, que tenim la sort de què són 5 minuts amb cotxe i és un moment anar-hi. I si no el meu marit, el Josep Maria, que treballa a Artesa, si fa falta alguna cosa, quan surt de treballar ja la puja ell, però jo acostumo a baixar els dimarts, i els dimecres vaig a Balaguer o Artesa a comprar. Ara bé, si convé dijous, i divendres torno a baixar.

Antigament, hi havia escola, però actualment cada dia l'autocar passar a buscar els nens i nenes, d'ençà que comencen el col·legi fins a l'institut. En canvi, les persones que no van a estudi, no tenen transport públic, sí que hi ha el taxi o s'organitzen per anar amb algú del poble. Però ja no queda massa gent gran, entre els que s'han mort o han marxat... ja són pocs, i els que estan aquí o bé condueixen o bé tenen algú de la família a prop que els hi puja el menjar. Ara, també hi ha l'opció de què t'ho portin des d'una botiga d'Artesa, si truques, et duu la compra a casa. Per exemple, per la pandèmia, la cooperativa de Guissona, sí que els hi pujava.

Per això, el poble de l'Alentorn sí que era un poble envellit, però cada vegada en queden menys. Podria dir que és un poble envellit si entenem per gent gran els que tenen setanta anys, d'aquest encara en queden, però de més grans, ja no tants. Això sí, s'ha de dir que som un poble que si algú no té a ningú, se l'ajuda. Per exemple, per la pandèmia, ens donàvem un cop de mà, si un baixava a comprar a Artesa, fèiem grups i llavors ens organitzàvem i ho compràvem, i així no havia de baixar tanta gent. O si algú va agafar la Covid-19, també, era que vols que et compri i li portàvem, o com un dia que vam fer més dinar i els hi vam portar als del costat que estaven amb quarantena, amb coses així el poble és més pròxim, més familiar. Nosaltres ens organitzem i ens ajudem, sempre et preocupes en més o menys mesura de preguntar.

Veïnat actiu i pròpia organització.

Al meu poble la gran major part de les coses ho fem entre nosaltres. Hi ha una colla... bé el que passar aquí a Alentorn, és que hi ha molta gent jove, amb gent jove em refereixo a persones de 40, 40 i pico d'anys, amb canalla, i llavors hi ha molt, molt ambient de gent jove. Al principi, quan vaig vindre a viure aquí totes aquestes persones tenien vint-i-dos anys i llavors no m'hi feia, però ara, la veritat, és que som una bona colla. El bar és el nostre punt de trobada, el nostre lloc de reunió, i d'allí sorgeixen propostes, per exemple, un dia fem un dinar o fem un sopar, també els dissabtes al matí hi ha una noia que fa ioga, o també podem fer una tirada de bitlles, el que vull dir és que entre nosaltres ens organitzem i fem coses. Sí, que des de la comissió de festes s'organitza la revetlla de Sant Joan o la festa major, i bé alguns sopars més tradicionals, però per la resta o fem entre la colla.

La relació dels veïns és com la de tots els pobles, tenim bona relació, però jo em faig més amb aquesta colla, amb els joves, jo vaig amb la gent de quaranta i pico d'anys, perquè la gent de la meva edat no surt, no surten les dones, i a mi m'agrada sortir i relacionar-me. Normalment, les que tenen seixanta anys ja no surten, es queden a casa, n'hi ha unes que se'n van als setanta que sí que surten, però clar ja són massa grans. De la meva edat, hi ha alguna que no surt massa i d'altres que no hi tinc massa relació, també hi ha persones que tenen 52 i 54 anys, que ens veiem pel bar o el que porta el bar, que seixanta-dos anys. Per tant, aquí surto al bar i sé que em trobaré amb algú, en canvi, a Artesa o a un poble més gran no hi aniria sola, perquè hi ha cinquanta colles diferents, però aquí és el nostre lloc de reunió, no és el bar, és diferent.

Retorn als pobles petits?

Penso que als pobles rurals els temes d'ofertes laborals i possibilitats d'habitatge cada vegada van a pitjor, tot i que aquí, Alentorn, s'han venut cases, potser un parell, però per ser un poble petit és bastant, s'han venut després de la pandèmia. Suposo que ara la gent tornar a buscar pobles, tot i que aquí s'han perdut moltes coses, com les botigues, abans hi havia de tot, i ara tot s'ha anat perdent, com l'escola i això vulguis o no afecta. Sí que és veritat que ara hi ha hagut un repunt d'augment d'habitants, perquè aquí hi ha vingut a viure molta gent jove, molts hem vingut de Barcelona, ja fa 15, 20 o 30 anys que vivim aquí. Potser la gent ve a l'Alentorn perquè tira més que d'altres pobles, perquè hi ha molt ambient. Hi ha altres pobles del voltant que no hi aniràs mai perquè hi ha quatre persones i quatre cases. I ara la gent

tornen cap aquí. Veig veient que van tornant una mica, van llogant cases, ni que sigui perquè puguin fer l'escapada al poble, perquè Barcelona, bé és estressant.

Per tant, jo crec que un poble perfecte podria ser com aquest, però que hi hagués alguna cosa més, com les botigues, cosa que és molt important. Jo, com la majoria, tenim la sort de què ens podem moure, però si un dia no em puc moure, si no tens una botiga de queviures, o que et portin els medicaments, o com el metge si no el tens, és a dir, sense aquests serveis bàsics, has de marxar del poble. Per això, la gent d'aquí quan es fa gran se'n van a viure a Artesa, que és on ho tens tot més a mà.

SEGON BLOC:

El meu dia a dia.

En aquests moments en el meu dia a dia, el que faig és: m'aixeco, esmorzo i me'n vaig a caminar una hora amb una amiga, hi anem cada dia, tant si fa fred com si no, i, si plou una mica també, ara bé, si plou molt no. Llavors, un dia a la setmana vaig a comprar a Balaguer, normalment és els dimecres, un altre dia vaig a comprar a Artesa, faig la casa, o me'n vaig a fer encàrrecs o si he d'anar al metge o el que sigui. També faig de cangur d'un nen d'aquí al poble que té quatre anys, l'únic que ara ja no el tinc tant com abans perquè ja va a l'escola, però dos anys enrere el tenia cada dia. Fins ara, també estava més ocupada, ja que tenia la filla petita a casa, llavors l'havia d'acompanyar a fer música, cant, també l'havia d'anar a buscar dos dies a l'institut, llavors ja tenia més obligació, ara des que va anar a estudiar a Barcelona, doncs aquesta obligació ja no la tinc.

Tinc dues filles, la gran té vint-i-set anys i la petita té divuit anys, ara totes dues viuen a Barcelona, al pis que era de la meva mare. La petita ha començat a estudiar a la universitat aquest setembre. De fet, estem sols des del setembre, encara no ens hem acabat d'adaptar, no ens hem acabat de veure sols, per això de moment porto bé el tema de l'emancipació de les filles. Tot i que sí que és veritat, que quan va marxar la gran em va costar, perquè... clar és que, a més, les dues tenen discapacitat visual i llavors en tindre això també costa més de deixar-les soles. La gran va costar, però bé, com que hi havia la petita, havies d'estar més per ella, però ara amb la Júlia dius, hòstia, ara sí que es nota més el buit. Perquè clar quan va marxar una, encara et quedava l'altra, però bé, jo crec que ho porto bastant bé. Els primers dies el que em feia patir més no és que no estigués aquí, sinó en el fet que es pogués espavilar amb el problema que té. Vull dir que si hi poguessin veure, jo segurament em preocuparia infinitament menys, perquè no soc de molt preocupar-me, ja s'espavilaran, també són grans,

però amb la dificultat de la vista, això sí, que em fa patir més. Tot i que es van espavilant, i com que també té la germana allà i tampoc està sola, estic més tranquil•la.

L'esquizofrènia, una convivència difícil.

Tinc molt poca família, som els quatre de casa, tampoc tinc a ma mare, bé sí que la tinc, a la residència de Cubells, abans vivia sola a Barcelona, però com que ma mare té esquizofrènia, els últims anys ja no es podia aguantar massa. Llavors si li sumes la malaltia més la demència, quasi no s'hi pot parlar de res. També tinc un germà i la seva dona, que estan a Barcelona, tenim una relació correcta, no la tenim ni dolenta ni molt bona, parlem i ens truquem i ja està. Abans la meva mare vivia al pis de Barcelona, que era al costat del pis del meu germà, i ell llavors sí que entrava i l'anava a veure, però l'esquizofrènia és una malaltia que distorsioni la realitat i li deia de tot lo del món, l'insultava i era un malviure. Fins que un dia es va trencar el braç i me la vaig emportar aquí, i era més fàcil que l'anés a veure jo, perquè el meu germà també té molts problemes de salut i vaig pensar que no hi aniria i llavors vaig decidir que vingués aquí, perquè les residències a Barcelona són més complicades i més cares i la vaig porta aquí a Cubells.

Abans l'anava a veure molt sovint, però ara a vegades són cada quinze dies, perquè no em coneix. Des de la pandèmia que ens passa això, abans de la pandèmia encara em coneixia, però després de passar tots aquests mesos sense veure'm, i amb la malaltia que té, més l'edat, que ja en són noranta-un anys, s'ha tornat tot més complicat. S'ha anat complicant perquè també té demència i no em coneix, sí que hi vaig, però és com si no hi hagués ningú, ja no hi vaig tan sovint. Abans, quan estava millor sempre la treia a fora, anàvem a caminar més, també anàvem a fer un beure al restaurant a la Llosa, estàvem a la terrassa, gaudia d'anar-hi, però és que ara vas allà i és com si no hi fos, hi vaig perquè és la meva obligació, però no s'adona de res. Després el meu pare fa molts anys que es va morir, es va morir quan jo tenia dinou anys i ell en tenia cinquanta-quatre anys. Va morir jove, i després de la seva mort, la malaltia de la meva mare encara es va descontrolar més.

Els de casa.

Amb els quatre de casa la relació és molt bona, el meu marit encara treballa, i pel que fa a les meves filles de moment no tinc gaire canvi, és que també fa un mes que va marxar o fa dos mesos, octubre i novembre, i també cada cap de setmana han anat pujant o hem baixat. El dia a dia també se'n passa igual, sí que les trobes a faltar, eh! Dius hòstia, la Júlia on és, però és una mica així, jo entenc que han de fer. A més elles aquí no tenen vida, jo sé que no tornaran mai al poble. Per molt que volguessin, no podran viure aquí, no podran, perquè no

poden conduir, per la dependència que tenen, no hi ha res aquí, no es poden moure, han de viure en un lloc on es puguin moure. Aquí sempre necessiten algú que les porti, i això és un problema. Això sí, que em sap greu per elles, perquè si fos un lloc més gran, que tampoc cal que sigui un Barcelona, però un Tàrrrega o un Balaguer o així, potser haurien trobat una feina. Però encara que trobessin una feina, necessitarien un xofer. Al poble, no hi poden viure.

De la maternitat, me'n vaig fer càrrec jo, les vaig poder cuidar, a veure, penso que d'un fill ten pots encarregar tu sola, no hi veig cap dificultat, la parella, sí que m'ha ajudat sempre, però jo ja ho podia fer. Al principi no treballava, estava amb les nenes, després sí que vaig estar fent confecció, a Montclar, feia mitja jornada quan la Sònia era petita, primer la portava a la llar d'infants i en acabat anava a fer la jornada del matí.

Vaig estar treballant en diverses coses, però mai d'administrativa que és el que vaig estudiar després de fer la secundària. Vaig treballar en una administració de loteria, però quan vaig pujar cap aquí Alentorn em vaig casar i llavors ho vaig haver de deixar. Vaig estar a l'atur dos anys i després ja vaig anar a fer les bates a Montclar. De l'únic que me'n penedeixo de la meua vida, potser és el no haver pogut treballar mai bé, clar, amb les nenes les havia d'acompanyar a Sant Joan de Déu, a fer proves, era difícil trobar una feina que em compagines tot això, amb aquest sentit he estat més lligada.

Ara bé, hem tingut la sort de poder a vegades he fet més coses jo amb elles, que nenes que sí que hi poden veure, perquè a molta canalla tota l'estona els estan vigilant i jo les he deixat fer més amb aquest sentit. Les he deixat fer més, no hi he estat tampoc molt al damunt, perquè si no, no s'haguessin espavilat. A la filla gran la vam deixar sola amb divuit anys a un pis a la universitat l'autònoma, i allà va estar amb una noia que no coneixia de res, amb la qual no es van avenir, fins que al cap d'uns mesos va haver de canviar de pis, però ella allà sola, sense veure-hi, ho va fer. La gent diu que és valent, però se n'ha fet un fart d'espavilar-se. Al cap d'un any, va anar a viure a Barcelona al pis de ma mare, llavors a ma mare com que se li anavar la pinça, la vam portar cap aquí. I ella ha estat sola molt temps, també o ha passat malament, però ara volta sola per tota Barcelona, agafar trens, agafa avions, fa el que li convé.

Ja no hi és tant el rol de dona cuidadora:

Cada vegada hi ha menys la visió d'aquesta dona rural, vull dir la gent que ara té setanta o vuitanta anys potser sí que estan més en aquest rol, però la gent que va pujant no, i la meua generació... crec que no. Per exemple, la meua parella té la mare a Artesa i la passa a veure matí i tarda, però per viure junts no, vull dir ja no fas allò de viure tots en la mateixa

casa, crec que la meva generació tothom té la seva casa. No vol dir que després en el temps si has de tindre el pare o la mare a casa, és a dir, si li convingués, sí, però conviure en pic t'has casat com abans, crec que no, que s'han trencat aquests rols. Ara, pot ser que per circumstàncies o perquè no tenen diners per anar a un altre lloc sí que viuen junts, però per norma crec que no. En el meu cas, aquesta casa és dels meus avis, dels pares de ma mare, llavors la vam arreglar abans de casar-nos i ja vam vindre a viure aquí, perquè jo tenia la casa. I per comprar un pis a Artesa, que ell era d'allí, ja que teníem la casa aquí, ja vam vindre a viure-hi, però no perquè volia estar aquí. I sincerament, sort que vam vindre a viure aquí i no a Artesa, perquè no m'agrada gens, per anar a comprar sí que va bé, però ja està. Per tant, crec que han canviat els rols de la dona, ja no són tant cuidadores com abans.

TERCER BLOC:

Moments molt durs que gràcies al meu caràcter ho porto bé.

He tingut moments més durs, bé, durs molts, però com que tinc un caràcter més aviat que m'agrada la festa, m'agrada sortir, sóc alegre, suposo que això m'ha ajudat a tirar endavant, però sí que he tingut moments molts dur. Sobretot, ha sigut dur que primer et passi amb una filla i després torni a passar amb l'altra. Al principi ja ens va costar perquè primer no sabíem si era un tumor, el fet que el nervi del fons de l'ull estigués malament, doncs primer clar, ens van dir que era un nervi òptic, és una cosa que en principi no s'ha de recuperar. Vull dir, que hi veu molt poc. I després, hòstia vam mirar de tindre un altre fill i no sabíem què fer, que si o que no, ens vam fer totes les proves, no ens van trobar res, i ens van dir que havia passat de casualitat, que era una cosa espontània, que algun motiu potser hi havia, però com que no havien trobat cap motiu explicatiu, ni res a les genètiques, van dir que tocava com tocava. I va, i ens torna a tocar la loteria, nosaltres ho vam fer una mica pensant en l'altra filla, que si una hi veu bé, tindrà ajuda de l'altra i resultar que la Júlia encara hi veu menys que la Sonia. Això sí que ha sigut el més dur de la meva vida.

No vaig necessitar ajuda psicològica en aquell moment, l'únic que vaig fer és plorar-ho i ja està. Realment que vols fer, la meva família... ma mare amb l'esquizofrènia, mon pare es va morir jove, mon germà està operat d'un trasplantament de fetge, és que és una hòstia darrere una altra. Me'n vaig anar de Barcelona, una mica per la malaltia de ma mare, allí no podia viure, i vinc aquí i em passa lo de les nenes... va ser dur. I crec que en aquell moment no s'utilitzava tant l'ajuda del terapeuta, vam tirar endavant i ja està, però per exemple, les meves filles, les dues han anat al psicòleg. Però jo no hi he anat, no sé per què, però no tinc cap cosa d'anar-hi, ho porto bé, ens ha tocat així i mira, intento portar-ho bé, perquè portar-ho

malament no serveix de res. No m'he tancat amb això, no m'he victimitzat, en pla o quina pena, evidentment és una putada i sobretot per elles; no obstant això, jo vull passar-ho bé. La vida només és una vegada, i també vull gaudir amb elles, no em puc estar lamentant tota la vida i elles tampoc. El pitjor problema és per elles, el que passa que a tu et fa patir, perquè penses si se'n sortiran o no, però la veritat és que se'n surten bastant bé.

La pandèmia, aquí no va ser tan dolenta.

Aquí Alentorn no va ser tan dolent perquè fèiem igual, sí que vam patir una mica d'angoixa al principi. Per exemple, ens trèiem les sabates a baix a l'entrada, després de comprar ho netejava tot, era una mica feixuc, però després ja no tant. També és veritat que el fet de tindre un jardí i poder sortir ja no era tan dur, anàvem allà i com que era a l'abril, maig, i ja feia més bo, doncs vulguis o no, passar-ho a l'aire lliure, no és el mateix que la gent que ho va passar tancada en un pis a Barcelona. Com per exemple la meva filla, la Sonia, llavors sortia amb un noi que era de Sabadell, perquè ara ja no hi surt, i es van tancar al pis amb ell, a Sabadell, allà amb un pis molt petit i allí sí que es va angoixar una mica. Jo ja li deia que vingués al poble, que estava empadronada aquí, i podia pujar, però li sabia greu deixar la parella sola, és el que es va voler, en canvi, la petita encara vivia a casa i estava aquí. Després, algun dia tots dos anàvem a caminar, i així fèiem alguna cosa o anàvem a tirar les brosses, i com que n'hi ha uns que viuen al costat dels containers, trèiem unes cerveses i amb distància fèiem petar la xerrada. Ens vam poder relacionar, encara ens ho vam passar bé, els primers dies no que fèiem zooms i després, amb precaució ja ens veiem pel carrer.

La salut, et sents més proper i còmode:

Aquí no hi ha metge, però en el CAP d'Artesa també et sents com una família, i coneixes a les infermeres, als metges...de manera que vull dir que tens el suport en aquest sentit, en què et sents més proper, còmode, amb això sí. També hi ha assistents socials, que per exemple, per la gent gran hi estan al cas, em sembla que els del CAP puguen cada mes a veure'ls a casa, per si els hi han de fer una anàlisi de sang, van a casa seva, que si volguessin també podrien baixar amb cotxe i no, hi van ells a les cases. Aquí Alentorn hi ha una senyora gran que puguen de tant en tant a veure com està, però hi ha poca gent gran vivint aquí, molts és perquè s'han mort, però si en queda, tenen algun familiar que els hi dona un cop de mà. O com la senyora d'aquí al carrer que té noranta anys, però, té una neboda que és la que li va comprar o la baixa al metge que també viu aquí.

Després sí que penso que el suport no està garantit per igual a tota la població, jo crec que hi fa molt el caràcter de cadascú, per exemple, aquí Alentorn hi ha una dona que se li'n va una mica el cap i sempre et fa uns rotllos... que tothom quan la veu s'escapa. Això sí que sap més greu, perquè no porta cotxe tampoc, i té seixanta anys, que tampoc podem dir que és vella, llavors ella podria ser un cas d'una dona que no té massa suport i de què s'ha quedat sola.

La jubilació depèn de diversos factors.

La meva jubilació dependrà de la salut que tinguem, de si hi som els dos o en falta un, qui sap, igual em moro la setmana que ve, el que vull dir és que ja es veurà... Als pobles petits si un pot conduir, o només que puguis anar d'aquí a Artesa, o si vols anar a Lleida, que hi vas amb un taxi, encara si pot viure, la cosa és que et puguis moure per aquí i puguis anar fent. Ara un altre tema que influeix, són les escales, pujar-les i baixar-les és un altre rotllo, perquè les habitacions són a dalt i el lavabo també, sí que n'hi ha un aquí... però potser s'hauria de ficar un ascensor, ja ho veurem, no ho sé. I un altre fet important per nosaltres és que depenen de com estiguin les nenes, potser em necessiten o potser hem d'estar allà a Barcelona, en resum, ja es veurà, sobre la marxa farem.

Transcripció Entrevista Tresa.**23.11.2022.****00:00:02 Entrevistadora**

Primer que tot voldria agrair-te la teva disposició per participar en aquesta recerca, m'agradaria parlar amb tu sobre la teva narrativa envers La Salut i el benestar, des d'una perspectiva dels rols de gènere per tal de procedir a la textualització, necessitaria gravar la sessió.

Em dones, el teu consentiment per gravar aquesta sessió?

00:00:22 Entrevistada

Sí.

00:00:25 Entrevistadora

D'acord, necessito que em firmis aquest full d'autorització.

Abans de començar tens algun dubte o en vols comentar alguna cosa?

00:00:28 Entrevistada

No

00:00:30 Entrevistadora

Com et dius?

00:00:28 Entrevistada

Tresa

00:00:25 Entrevistadora

Quina edat tens?

00:00:28 Entrevistada

Cinquanta-vuit anys

00:00:34 Entrevistadora

El municipi?

00:00:36 Entrevistada

Alentorn

00:00:42 Entrevistadora

Estat civil?

00:00:44 Entrevistada

Casada

00:00:46 Entrevistadora

Professió

00:00:48 Entrevistada

No treballo,estic a casa

00:00:50 **Entrevistadora**

Molt bé i fills/filles?

00:00:52 **Entrevistada**

Dos filles

00:00:53 **Entrevistadora**

Perfecte, ara començarem amb el primer bloc.

PRIMER BLOC:

00:00:55 **Entrevistadora**

Una pregunta general, com és el teu dia a dia?

00:00:57 **Entrevistadora**

Ara en aquest moment, cada matí m'aixeco esmorzo i vaig a **caminar** una hora.

00:00:59 **Entrevistadora**

Sola o acompanyada?

00:01:00 **Entrevistadora**

Amb una amiga, anem cada dia, tant si fa fred com si no fa fred si plou una mica també. Si plou molt no. I ja esta, fem això cada dia. Llavors, un dia a la setmana vaig a comprar a Balaguer, que és els dimecres, un altre dia vaig a Artesa a compra. Després també faig de cangur d'un nen que té quatre anys. Ara ja no el tinc tant, perquè va a l'escola, però fa dos anys enrere el tenia cada dia.

00:01:12 **Entrevistadora**

D'aquí al poble és el nen? I quantes persones hi viuen a Alentorn?

00:01:13 **Entrevistada**

Sí és del poble, durant l'any a l'hivern som entre 130 i 140, però a l'estiu som més i els caps de setmana també puja més gent jo.

00:01:29 **Entrevistadora**

Perfecte, i que més, cuidaves aquest nen...

00:01:30 **Entrevistadora**

Doncs cuido el nen, i sinó pues això **fer la casa**, anar a comprar, anar a fer encàrrecs, si he d'anar al metge o el que sigui. Fins ara estava més ocupada que tenia la filla petita a casa, llavors l'havia d'acompanyar a fer música, cant, l'havia d'acompanyar, també anar-la a buscar dos dies a l'institut. Llavors clar ja **tenia més obligació**, ara des que va anar a estudia a Barcelona, pues aquesta obligació ja no la tinc.

00:01:57 **Entrevistadora**

Clar, i l'altra quina edat tenen les nenes?

00:01:59 **Entrevistadora**

La gran en té 27 i la petita en té 18.

00:02:06 **Entrevistadora**

Val, ha marxat d'estudiar llavors la petita?

00:02:13 **Entrevistada**

Sí ha anat a Barcelona a estudia aquest setembre. De fet estem sols de setembre, encara no ens hem acabat d'adaptar, no ens hem acabat de veure sols.

00:02:22 **Entrevistadora**

Llavors, amb aquest tema de l'emancipació de les filles. Com ho portes?

00:02:32 **Entrevistada**

Veure com va marxar **la gran em va costar** perquè....clar és que, a més, les dos tenen discapacitat visual i llavors cal tindre això també costa més de deixar-la sola. La gran va costar, però bé, com que havia la petita tenia, havies d'estar més per ella i llavors clar quan va la Júlia dius, hòstia, ara si que es nota més el buit. Perquè clar quan va marxar una **encara et quedava l'altra**, però bé, jo crec **que ho porto bastant bé**. Els primers dies el que em feia patir més no és que no estigués aquí. És que es pogués espavilar amb el problema que té. Vull dir que si hi poguessin veure, jo segurament em preocuparia infinitament menys, perquè no sóc de molt preocupant, ja s'espavilaran, també són grans, però amb el programa de vista, això sí, que em fa patir més. Però bueno, es van espavilant i com també té la germana allà i tampoc està sola, pues estic més tranquil·la.

00:03:11 **Entrevistadora**

Amb un pis les dues?

00:03:12 **Entrevistadora**

Si, sí, perquè el pis era de la mare.

00:03:16 **Entrevistada**

La meva mare i jo havia viscut allà també.

00:03:19 **Entrevistadora**

Clar, perquè a veure fica'm en context, tu vas néixer a Barcelona?

00:03:22 **Entrevistadora**

Jo vaig néixer a Barcelona. Jo sempre pujava aquí perquè els meus padrins materns com paterns son d'aquí. Els meus pares se'n van anar a viure a Barcelona, llavors jo pujava aquí, als estius, quan plegàvem del col·legi, algun pont anava pujant, sempre de petita. Després ja

més de gran jo vaig tindre carnet de conduir, pues també anava pujant I després vaig començar a anar a la colla d'aquí d'Artesa del poble del costat de l'entorn, i anava amb ells fins que al final em vaig casar i em vaig quedar a viure aquí.

00:03:55 **Entrevistadora**

Va bé vinga, perfecte. Doncs, quines són les teves necessitats relacionades amb el teu dia a dia, és a dir, amb qui t'has de desplaçar per anar a fer la compra o per anar al metge o per anar a la farmàcia, o aquí al poble ja teniu establiments?

00:04:09 **Entrevistada**

Ara només tenim un bar, havíem tingut una botiga temps enrere, botiga i bar, però s'ha quedat amb un bar, amb un bar que només fa servir de bar.

00:04:21 **Entrevistadora**

Val, o sigui per anar a busca una barra de pa..

00:04:28 **Entrevistada**

Per tot has d'anar a artesà, per tot, per anar a comprar pa, per anar a la farmàcia...

00:04:33 **Entrevistadora**

Llavors acostumes anar-hi cada dia, tu cada dia t'has acaba sortint del poble?

00:04:41 **Entrevistada**

No, no cal tampoc els últims la falta baixos que d'aquí a Artesa, **tenim la sort de que són 5 minuts** amb cotxe i és un moment anar-hi. I si no també Josep Maria, la meva parella també està artesà. Vull dir que si fa falta alguna cosa, com ell treballa Artesà quan surt de treballar si cal alguna cosa ja la puja, però jo acostumo a baixar dimarts, baixo dimecres, vaig a Balaguer o Artesa a comprar. Ara bé, si convé dijous, i divendres torno a baixar.

00:05:00 **Entrevistadora**

Perquè el servei de metge un dia a la setmana en teniu?

00:05:03 **Entrevistada**

Ara ja no hi és, hi havia sigut però, només ve una vegada a l'any a ficar les vacunes.

00:05:05 **Entrevistadora**

Llavors aneu a Artesa al metge?

00:05:05 **Entrevistadora**

Si hi ha un CAP.

00:05:16 **Entrevistadora**

Llavors, en referència al transport públic, arriba aquí?

00:05:31 **Entrevistada**

Sí, sí, l'autocar per quan van al col·legi fins que van a l'institut. Per les persones que no van a estudi doncs no n'hi ha, hi ha el taxi o amb algú del poble.

00:05:36 **Entrevistadora**

I així és com s'organitza la gent de més gran del poble?

00:05:38 **Entrevistada**

Sí, amb taxi, la gent més gran. Però ja no queden massa, tampoc entre els que s'han mort i alguns que han marxat o conduïen o tenen jo què sé, **tenen algú de la família** a prop que els hi puja. O sinó també no ho sé quin *super* d'Artesa però si truques, t'ho porten a casa la comprar. Per exemple, per la pandèmia, la cooperativa de Guissona, els hi pujava el menjar.

00:06:06 **Entrevistadora**

Quines activitats ofereix el vostre poble? És a dir, hi ha alguna associació o alguna entitat que facin les activitats, com ara d'esport o d'oci?

00:06:16 **Entrevistadora**

Ens **ho fem tot nosaltres**, el veïnat. Si la colla, hi ha una colla...el que passar aquí a Alentorn, es que hi ha molta gent jove, bé amb gent jove em refereixo a persones de 40, 40 i pico d'anys amb canalla hi ha molt, molt ambient de gent jove. Llavors jo que sé, per exemple, un dia aquí al bar pues fem un dinar, fem un sopar, també els dissabtes al matí hi ha una noia que fa ioga. No sé activitats d'aquesta sí, pues un dia es fer una tirada de bitlles, vull dir, **ens organitzem entre nosaltres**, fem coses.

00:06:53 **Entrevistadora**

És a dir, no hi ha cap entitat que ho tiri endavant?

00:06:56 **Entrevistadora**

No, hi ha la comissió de festes, que està en una associació que és la que la festa major, Sant Joan, la Berbena bé alguns sopars mes tradicionals.

00:07:08 **Entrevistadora**

Llavors perquè Alentorn pertany amb algun altre Ajuntament?

00:07:12 **Entrevistadora**

Si, Artesa, és com si fos un barri d'Artesa, és un poble agregat

00:07:18 **Entrevistadora**

Llavors entenc que la relació amb els veïns és bona?

00:07:23 **Entrevistadora**

Aquí si, com tots els pobles.

00:07:26 **Entrevistadora**

Sí, però vull dir tu com a dona de 58 anys tens més dones de la teva edat, amb qui et puguis relacionar?

00:07:32 **Entrevistada**

Més joves, més grans no en vull saber res (riu). A veure amb la que vaig a caminar som de la mateixa edat, som amigues, però jo em relaciono amb ella. Però com a parelles no, però després com a parelles, jo vaig amb la gent que et dic d'aquesta de de 30 i 40 i pico d'anys perquè la gent de la meva edat no surt i jo com que m'agrada sortir...doncs no surten, a veure si que surten però les dones no! **Normalment les que tenen 60 anys ja no surten**, és queden a casa, n'hi ha unes que sen van als setanta que si que surten però clar ja son massa grans. De la meva edat, hi ha alguna que no surt a casa, d'altres que no hi tinc massa relació, clar i la altres que ja tenen 52 i 54 que mos veiem pel bar. mb els que en fan i aquest tenen 54, aquest tenim.

00:08:20 **Entrevistadora**

Clar perquè en un poble que m'has dit de 100 i pico habitants no hi deu haver massa dones?

00:08:26 **Entrevistada**

La colla es tota aquesta colla que **ens relacionem al bar**, sempre fem els dinars i fem els sopars i ja et dic som gent de 37 i 38 fins al que porta el Bar que són 62. (la truquen pel mòbil parem conversa).

00:08:41 **Entrevistada**

Em trucaven de la residència de ma mare que demà **tinc que acompanyar-la a fer una ecografia** a Lleida. I el divendres la canta, saps aquell programa que feien el d'eufòria? Doncs és va presentar al primer càsting i la passat i mira li fan un càsting divendres a la llotja a Lleida.

00:09:03 **Entrevistada**

Hem d'anar a Lleida a la llotja per això et vaig dir que al matí no m'anava bé.

00:09:14 **Entrevistadora**

Que bé, quina artista!

00:09:15 **Entrevistada**

Suposo que bé, perquè per una banda, em fa il·lusió que passi, però per un altre no...

00:09:21 **Entrevistadora**

Però perquè?

00:09:22 **Entrevistada**

Perquè si em de sortí per la tele....quina vergonya.

00:09:27 **Entrevistadora**

Llavors la teva mare està aquí a la residència de Cubells?

00:09:28 **Entrevistada**

Sí esta a Cubells, vivia a Barcelona, però ma mare té esquizofrènia, llavors els últims anys no es podia aguantar massa...

00:09:44 **Entrevistadora**

Ella estava sola a Barcelona?

00:10:01 **Entrevistada**

Tinc un germà que viu al pis del costat. I llavors ell sí que entrava, però l'esquizofrènia és una malaltia que distorsioni la realitat, li deia de tot lo del món, l'insultava i llavors era un mal viure o malviure. I quan és va trencar el braç, me la vaig emportar aquí i era més fàcil que l'anés a veure jo, perquè el meu germà també té molts problemes de salut i ta, i vaig pensar que no hi aniria i llavors la vaig portar cap aquí, perquè les residències a Barcelona són més complicades i més cares. Llavors la vaig porta aquí a Cubells

00:10:13 **Entrevistadora**

I la vas a veure sovint?

00:10:22 **Entrevistada**

Si, si, abans hi anava cada setmana, ara a vegades són 15 dies perquè ja no em coneix. Des de la pandèmia, abans de la pandèmia encara em coneixia, però després de passar tots aquests mesos sense veurem com que ja té la malaltia que té i se n'ha fet més complicat, és que té 91 anys, és gran. S'ha anat complicant perquè també té demència. Llavors no em coneix, i vaig però com si no hi hagués ningú, i vaig igual, però potser no hi vaig tan sovint. Perquè abans la treia a fora, caminava més, anàvem a fer un beure allà a la Llosa, estàvem a la terrassa, disfrutava d'anar-hi, però és que ara vas allà i és com si no hi fos. Hi vaig perquè és la meva obligació, però no se'n dona compte de res.

00:11:07 **Entrevistadora**

El teu pare dius que es va morir fa molts anys?

00:11:13 **Entrevistada**

Sí, mon pare es va morir quan jo tenia 19 anys, ell tenia 54 anys. Va morir jove. I clar llavors la meva mare amb la malaltia aquesta, pues és va anar descontrolant més.

00:11:30 **Entrevistadora**

Val, continuem, tu com et sents vivint aquí al poble? Ets sents contenta, orgullosa de viure?

00:11:32 **Entrevistada**

Quan vaig vindre em va costar molt, em va costa tenia depressions, el primer hivern, perquè clar amb boira ara no n'hi ha tantes de boires, però llavors tot era trist, miraves per la finestra

i no hi havia ningú, acostumada a Barcelona... Jo llavors només pujava els estius, i una cosa és pujar a l'estiu o un cap de setmana i l'altra l'ha de quedar-te a viure aquí. A més, com que treballava a Barcelona, llavors vaig agafar el paro vaig puja, aquí i llavors no tenia feina, no feia res.

00:12:00 **Entrevistadora**

I tenies les nenes?

00:12:02 **Entrevistada**

No, no perquè quan em vaig casar va ser quan vaig venir a viure aquí i al cap de dos anys, vaig tindre la Sonia. Llavors clar amb tota aquesta gent jove que em faig ara, llavors no m'hi feia, perquè clar ells tenien en tenien 22, i eren uns crios. Ara sí que pots fer amb gent de 40 i 50 anys. Bueno, després ja vaig tindre la Sònia i després vaig començar...bé no, abans de la tindre la Sònia treballava per una senyora, feia bates dels col·legis, i també feia fusteria, coses de fusta per les guarderies, treballs de marqueteria. Com amb aquest noi que ha vingut, anava a la seva fusteria i juntament amb la seva dona anava allà i feies coses que et busques per fer algo. Ho feia a casa o a la fusteria.

00:13:08 **Entrevistadora**

Per tant, al principi va ser dur, però ara estàs contenta de viure aquí?

00:13:10 **Entrevistada**

Sí, sí, jo no me'n tornaria a Barcelona.

00:13:14 **Entrevistadora**

Que és lo que més aprecies de viure en un poble petit?

00:13:24 **Entrevistada**

Bueno, ja no és aquí, per exemple, a mi m'agrada anar a compra i que em diguin pel meu nom, sí que dius tothom ho sap tot, es el que no t'agrada dels pobles, però si no ho saben pel poble a vegades ho explico jo. Però vull dir, a mi m'agrada que et coneguin pel nom, que saps allò que entris i coneixes la gent que t'està despatxant, no? Vull dir, no ho sé, és més familiar, més pròxim, m'agrada pues això la tranquil·litat, no cal quedar amb ningú, si tinc ganes de sortir de casa, me'n vaig al bar i se cada dia hi ha algú de la colla. Amb tots m'hi faig, vull dir, més que menys t'hi fas, llavors organitzem coses, com el cap d'any, no sé el què vull dir amb això és que sempre tens gent. A part de que tinc d'altres amics, com la Marta i aquests que pugem els cap de setmana que també ens veiem, però jo aquí sempre ja tinc una distracció i això també el fet de tindre gent m'agrada poder anar a caminar cada matí clar i això i agafar el cotxe i si tinc ganes d'anar a Lleida, me'n vaig a Lleida o Balaguer també ho puc fer. De moment ho puc fer. Clar quan no ho pugui fer ja veurem.

00:14:23 Entrevistadora

Clar, molt bé llavors quina és la teva visió dels pobles rurals? És a dir, què en penses? En general, les possibilitats d'habitatge o les ofertes de laborals, quina és la teva visió?

00:14:36 Entrevistada

Ofertes laborals malament i d'habitatges també, cada vegada pitjor, tot i que aquí Alentorn l'entorn s'han venut bastantes cases. Després de la pandèmia, bastantes, potser se n'ha venut un parell, però clar lo que passa es que...el problema és que a veure la gent jo ara suposo, abans en aquest poble hi havia molts coses, botigues havia de tot i tot s'ha anat perdent i clar, el col·legi també....tot s'ha perdut. El que passa també és que la gent tornar a buscar els pobles.

00:15:12 Entrevistadora

Creus que hi pot haver un repunt d'habitants?

00:15:14 Entrevistada

Jo crec que sí, perquè aquí ha vingut a viure molta gent jove, molts que hem vingut de Barcelona, que ja fa 15 o 20 anys que vivim aquí. Vull dir molta gent, potser Alentorn tira perquè **hi ha molt ambient**. Hi ha altres pobles del voltant que no hi aniràs mai perquè hi ha quatre persones i quatre cases.

00:15:41 Entrevistadora

Potser ara passa al revés que abans, quan hi va haver aquella època que tothom anava a la ciutat ara potser tornen cap aquí.

00:15:44 Entrevistada

Sí ara tornen cap a aquí. Veig veient que van tornant una mica, van llogant cases, perquè almenys puguin fer l'escapada aquí, perquè Barcelona....uff

00:15:54 Entrevistadora

És un *agobio*, no? I si haguéssim de dissenyar un poble perfecte per tu com seria?

00:16:02 Entrevistada

Si, si, bueno, com **aquest diguéssim un poble**, però que hi hagués alguna cosa més, com botigues es molt dispensable. Jo perquè em puc moure, però si un dia no puc moure si no tens una botiga de queviures, o que et portessin el medicament. No sé home i si pugues un metge que això també és una cosa que hi havia sigut i s'ha perdut.

00:16:24 Entrevistadora

Fa anys que s'ha perdut?

00:16:29 Entrevistada

Uns quants anys, no sé si perquè no hi anava gent... jo com que no hi havia anat mai. No me'n recordo però sé que pujava un dia a la setmana o algo així. Bueno però si tens una urgència, també pujaran a casa, però no es el mateix.

00:16:38 **Entrevistadora**

Be una mica aquesta falta d'equipaments basics, no?

00:16:41 **Entrevistadora**

Si per això que **quan la gent se fa gran se'n van a viure a Artesa** que ho tens tot més a mà, clar jo et dic que a Barcelona no hi vull tornar però potser hi haure de tornar. Si pel que fos les coses és compliquen haurem de marxar.

SEGON BLOC:

00:17:00 **Entrevistadora**

Com és la teva relació amb la teva família?

00:17:07 **Entrevistada**

Jo tinc **molt poca família**, som els quatre de casa i tampoc tinc ma mare que bueno que la pobre no si pot parlar de res i tinc un germà i la seva dona, que estan a Barcelona, la relació correcta tampoc no la tenim ni dolenta ni molt bona, parlem i ens truquem i ja està.

00:17:32 **Entrevistadora**

En relació amb els d'aquí vull dir, per exemple, el teu home encara treballa?

00:17:37 **Entrevistada**

Sí, encara sí.

00:17:48 **Entrevistadora**

Llavors amb les teves nenes? Encara estan estudiant? Es a dir, potser la relació havia sigut és intensa i ara pues potser al no tindre-les ja estàs en un altre moment de la teva vida?

00:17:56 **Entrevistada**

De moment no tinc gaire canvi, clar és que també fa un mes que va marxar o va marcar un dos mesos d'octubre novembre i també cada cap de setmana han anat pujant o hem baixat. El dia a dia també se'n passa igual, clar que si que les trobes a faltar, eh! Dius hòstia, doncs la Júlia on és, però clar es una mica així no, però bueno, jo entenc que han de fer... és que ell és aquí no tenen vida, jo se que no tornaran aquí clar. Per molt que tornaran, no podran viure, aquí, no podran perquè no poden conduir, per la dependència que tenen, no hi ha res aquí, no es poden moure, han de viure en un lloc es puguin moure. Aquí sempre necessiten algú que les porti, això és el problema. Això sí, que **em sap greu per elles** és perquè si fos un lloc més gran, no cal que sigui un Barcelona però un Tàrrrega o Balaguer o així potser haguessin trobat

una feina. Per que aquí, encara que trobés una feina, clar necessitarien un xofer. No hi poden viure.

00:19:23 **Entrevistadora**

Llavors com va ser la teva maternitat, és a dir, que el poble a nivell llars d'infants o t'ajudava algú o te'n vas encarregar tu sola?

00:19:24 **Entrevistada**

A veure **d'un fill ten pots encarregar tu sola**, no hi veig problema tampoc, la parella, m'ha ajudat sempre.

00:19:27 **Entrevistadora**

Perquè tu treballaves llavors?

00:19:30 **Entrevistada**

No, **no treballava**, estava amb les nenes. Després si que vaig estar fent confecció. Bueno, corbates a Montclar, feia mitja jornada, la Sònia, quan era una petita la portava a la llar d'infants, quan tenia dos anys, i llavors va sortir, això. Com que el matí estava la guarderia i feien la jornada del matí i ja està.

00:19:54 **Entrevistadora**

Molt bé, quina és la teva formació? Quan estàs a Barcelona vas estudiar?

00:20:02 **Entrevistada**

Vaig fer tota la secundària, i després vaig fer **administratiu**.

00:20:11 **Entrevistadora**

I vas arribar a treballar mai d'administrativa?

00:20:19 **Entrevistada**

No, **no vaig fer mai d'administrativa**, llavors vaig trobar feina amb una administració de loteria i en confeccions vaig estar treballant. Ja quan vaig pujar a casa amb em vaig casar i llavors ho vaig tindre que deixar. Llavors vaig estar a l'atur dos anys perquè m'hi van posar i ja està. I després ja vaig anar a fer les bates a Montclar.

00:20:42 **Entrevistadora**

Perquè vosaltres teniu alguna cosa de terra?

00:20:53 **Entrevistada**

Si tenim terra però no la portem nosaltres, la tenim arrendada.

00:21:10 **Entrevistadora**

Com veus la postura de la dona al món rural? Tu és a dir, de les dones d'aquí de poble, en referència al rol de cuidadores, a nivell de què cuiden els infants o ancians o persones dependents. Quina és la teva visió de la dona rural?

00:21:12 Entrevistada

Jo crec que cada vegada hi ha **menys la visió d'aquesta dona rural**, vull dir la gent que ara té 70, 80, potser sí que estan en aquest, però la gent que va pujant no, i la meva generació...no ho sé, per exemple, la meva parella té la mare, a Artesa i la passa a veure matí i tarda, però per viure junts ja no. Ja no ho fas de què vull dir. Jo crec que la meva generació tothom té la seva casa. No vol dir que després del meu temps de portar el pare o la mare a casa, sí convé, però conviure, ja només casat, s'han trencat aquets rols. Potser que per circumstàncies o no tenen diners per anar a un altre lloc si que viuen junts. Jo, per exemple aquesta casa, és dels meus avis, els pares de ma mare, llavors es va arreglar abans de casar-nos i ja vam vindre a viure aquí, perquè jo tenia la casa, clar. I per comprar un pis a Artesa, que ell era d'allí, doncs al tindre la casa aquí ja vam vindre a viure-hi, però no perquè volia estar aquí. I menys mal perquè m'agrada més viure aquí que Artesa, no m'agrada gens, per anar a comprar va bé.

00:22:30 Entrevistadora

El poble es un encant?

00:22:41 Entrevistada

No, no, perquè sigui un encant especial. Bueno, aquí tens lo que et dic, tens colla sempre, i Artesa hi ha 50 colles, vull dir, jo no hi aniria mai en un bar a Artesa, aquí no es el bar es **el nostre lloc de reunió**. Anar-me'n allí al bar a la tarda no ho faria, o fer el vermut el dissabte al matí...aquí i perquè hi ha la colla, però sola no ho faria aquí perquè vas i et trobes a tothom.

00:22:55 Entrevistadora

Val, tal com em dius tu, creus que hi han hagut canvis del rol de les dones des de abans a les d'ara?

00:23:07 Entrevistadora

Si, si, ja no és un rol de tan cuidadora.

TERCER BLOC:**00:23:15 Entrevistadora**

Llavors per acabar, fem l'últim bloc, com diries que és la teva salut en general, la teva percepció de la teva salut física? bé.

00:23:20 Entrevistada

Jo em trobo bé, alguna vegada em fa mal la cama, però coses en general, estic bé.

00:23:24 Entrevistadora

I la teva salut emocional?

00:23:29 Entrevistada

Bueno depèn, a vegades no salut emocional, a que et refereixes?

00:23:35 Entrevistadora

Psicològicament, emocions, vull dir, si ets sents contenta o has passat per moments molts durs que t'han afectat?

00:23:40 Entrevistadora

He tingut moments més durs, bueno, **durs molts**, però com que tinc **un caràcter** més aviat que m'agrada la festa, m'agrada sortir, **alegre** i suposo que això m'ha ajudat a tirar endavant, però sí que he tingut uns....(s'emociona i plora)

00:23:50 Entrevistadora

Perdona, se que són preguntes dures..

00:23:57 Entrevistada

Ha sigut dur, es que clar que et passi **amb una i després torni a passar amb l'altra...**ja ens va costar perquè primer no sabíem si era un tumor, el fet de que el nervi del fons de l'ull estigués malament, pues primer clar, llavors quan ens van dir que era un nervi òptic, és una cosa que en principi no s'ha de recuperar. Vull dir bé ho veu molt poc. Després, hòstia vam mirar de tindre un altre fill i no sabíem què fer que si o que no, ens vam fer totes les proves, no ens vam trobar res, i ens van dir que havia passat de casualitat, que era una cosa espontània que algun motiu potser hi havia, però com que no havien trobat cap motiu, les genètiques van dir que era com que toqués. I clar ens va tornar a tocar la loteria, vull dir, amb la Júlia tu ho vas fer una mica pensant en que l'altra si hi veu bé tindrà una ajuda i resultar que la Júlia **encara hi veu menys que l'altra**. Vull dir, que això sí que ha sigut **potser el més dur**.

00:25:00 Entrevistadora

Vas necessitar ajuda psicològica en aquell moment?

00:25:07 Entrevistadora

No, no, no, no, no, n'he fet, **plorés i ja està**. Que vols fer, la meva família... ma mare amb la esquizofrènia, mon pare es va morir jove, es que clar és **una hòstia darrere una altra**. Ma germà està operat d'un trasplantament de fetge, vull dir que també dius hòstia surto d'una... me'n vaig anar a Barcelona perquè una mica per la malaltia de ma mare i tot jo aquí no puc viure, també me'n vinc aquí i em passa lo de la nena...ja esta bé, però bueno....

00:25:31 Entrevistadora

Tot el suport que vaig tindre en aquell moment vas ser tu?

00:25:37 Entrevistada

Bueno, a veure també els amics, però clar et diuen el típic, pues va tirar endavant clar.

00:25:44 Entrevistadora

Potser en aquell moment, no la gent no anava tant el terapeuta o psicòleg o així no? Veig, que ja per si soles, vinga a tirar endavant.

00:25:52 Entrevistada

No, no jo, per exemple, les meves filles, les dos han anat al psicòleg. La Sonia ho va passar malament, perquè acceptar que no hi veu...

00:26:04 Entrevistada

Jo no hi he anat, no sé eh tampoc és perquè tingui cap cosa d'anar al psicòleg, però ho porto perquè mira, **ens ha tocat així i mira intento portar-ho bé**, perquè portar-ho malament no serveix de res. Vull dir que jo surt, jo m'ho vull dir. No, **no m'hi he agafat una dep.** (no diu la paraula), **no m'he tancat amb això**, en plant o quina pena no, és una putada i sobretot per elles, però jo li diria m'ho vull passar bé. La vida només és una vegada, també vull gaudir i disfrutant amb elles, vull dir si no les pugués ajudar, però és igual, no em puc estar lamentant tot i elles tampoc. El pitjor problema és per elles, lo que passa que tu et fa patir perquè aquests en sortirà o no, però bueno, se'n surten bastant.

00:26:52 Entrevistadora

Val, i com vas viure la pandèmia?

00:26:58 Entrevistadora

Bueno, aquí Alentorn **no va ser tant dolent**, perquè diguem fèiem igual.

00:27:00 Entrevistadora

Bueno a nivell de si et va preocupar molt?

00:27:06 Entrevistada

Això sí, una mica, una **mica d'angoixa**. Al principi, si, tothom treu te les sabates a baix a l'entrada, després de comprar netejar-ho tot, clar aquesta cosa tant agoviant, però bueno, després ja no tant, però dius aquí també, al menys al tindre un jardí, podia sortir, pues a la pandèmia és clar, anàvem allà. A més, com que era a l'abril, maig, com que ja feia més bo, doncs vulguis o no passar-ho a l'aire lliure, no és el mateix que la gent que ho va passar tancada en un pis a Barcelona.

00:28:01 Entrevistada

Algun dia també anàvem a caminar tots dos per fer alguna cosa, després anàvem a tirar les brosses, i com que n'hi ha uns que viuen al costat dels containers, en aquelles cases grans al sortir allà fora del poble, trèiem cerveses i apartats fèiem peta la xerrada.

00:28:19 Entrevistadora

Així que bé, us vau poder relacionar?

00:28:24 Entrevistada

Sí, sí, sí, sí. Encara vam passar-ho bé gràcies a això. Els primers dies que estava prohibit no, em sembla que fèiem, algun zoom i ens veiem entre tots entre els que tenim més relació.

Bueno, anàvem fent bé. Però bueno preocupant, **va ser una mica agoviant no saber res.**

Teníem la mare d'un amic, que la van intubar una mica més gran que jo, clar, vulguis o no, tot això també t'angoixa, dius osti si això et passa a tu, però bueno,

00:28:54 Entrevistadora

Les nenes estaven aquí al poble?

00:29:06 Entrevistada

La petita sí i la Sònia no, ella llavors sortia amb un noi que era de Sabadell, perquè ara ja no hi surt, i llavors es va tancar el pis amb ell a Sabadell, allà amb un pis molt petit i allí es va angoixar una mica. Jo li deia que vingués al poble, que estava empadronada aquí, i podia pujar, però li sabia greu deixar-lo sol, però bueno es el que es va voler... llavors ho va passar més agobiant.

00:29:16 Entrevistadora

La situació actual com la vius, és a dir, tot el tema de la guerra, la post pandèmia o aquesta triple pandèmia que ara parlen? O sigui tot aquest tema a tu et preocupa?

00:29:30 Entrevistada

No em fa gaire gràcia perquè veus com està tot i clar, ara la guerra, la crisi, ara no sé què, tot està caríssim clar, això sí que em preocupa que veus que això cada vegada va més pitjor que un dia no foti un pet, però bueno si fa un pet, ves

00:29:50 Entrevistadora

Et preocupa sense influència en el teu funcionament?

00:29:58 Entrevistada

No, de moment **em preocupa però** qui sap si després t'ho gira, perquè també lo que et diu **la tele et fan veure lo que ells volen**, mentre que puguem anar fent, menjant i sortint i tindré alguna il·lusió rai.

00:30:21 Entrevistadora

Val llavors el teu entorn a nivell de poble com creus que es cuida de La Salut de la dona? És a dir, hi ha suport dels diferents professionals de la medicina, com metges o treballadors socials, els veïns hi ha algun suport cap a la dona per aquí a Alentorn o Artesa?

00:30:27 Entrevistada

Bueno suport de la gent, normal no hi ha un algo específic. El CAP d'Artesa també és com una família i també saps que coneixes a la infermeres, als metges... vull dir que el suport

aquest i és en el sentit que també **et sents més proper, còmode**, amb això sí. Assistents socials també n'hi ha, per exemple, per la gent gran, els del CAP pugem cada mes a veure'ls a casa, em sembla. Per si els hi han de fer uns anàlisis de sang hi van a casa. de casa, vull dir que també es podrien baixar amb cotxe i no hi van ells a les cases. Es a dir, que estan pendents també la gent que hi ha sola a casa, de la gent gran. Aquí Alentorn hi ha una senyora gran que pugem de tant en tant a veure com està.

00:31:29 **Entrevistadora**

Llavors abans m'has comentat que aquí no ja no queda gaire gent gran, no? Es perquè marxem a viure fora?

00:31:38 **Entrevistada**

Molts perquè s'han mort, però si queden tenen algun fill, com ara hi ha una senyora aquí gran que també té 90 anys, però, té una neboda que és la que li va comprar o la baixa al metge que també viu aquí.

00:31:47 **Entrevistadora**

O sigui, no és un poble, allò molt envellit.

00:31:54 **Entrevistada**

O sí, sí que ho era, però cada vegada en queden menys. Sí gent gran, veure molt envellit si parlem de gent de setanta encara en queden però de mes grans menys. Però si algú no te a ningú aquí al poble també s'ajuda. Per exemple, jo, què sé, si jo caic a terra, em portaran qualsevol cap a l'hospital. També, per la pandèmia, també ho fèiem, si un baixava a comprar fèiem grups i llavors que et fa falta i ens organitzàvem i ho compràvem per no baixa tanta gent. O si algú va agafar el Covid-19, també era que vols que et compri i li portàvem, o com un dia que vam fer més dinar i els hi vam portar al que estaven tancat, vull dir coses així sí.

00:32:50 **Entrevistadora**

Us organitzeu entre vosaltres, doncs?

00:33:05 **Entrevistada**

Si, **si ens ajudem**. Jo també un dia que vaig caure per les escales, em van portar caldo sense demanar-li, vull dir ja amb això i també sempre ens preocupem més o menys de preguntar.

00:33:09 **Entrevistadora**

Molt bé. Tu creus que el suport està garantit per igual per totes les dones de la població.

Aquest suport de emocional o recolzament?

00:33:20 **Entrevistada**

No jo crec que hi ha gent que...que no...i també **fa molt el caràcter de cadascú** ja.

00:33:24 **Entrevistadora**

Clar, potser vols dir que si una dona és més introvertida i tal, no té aquest suport.

00:33:33 Entrevistada

No, per exemple, aquí Alentorn n'hi ha una que se li en va una mica i sempre et fa uns rotllos i jo se que...que tothom quan la veu s'escapa. Vull dir que també pobre, em sap greu, però és que et fot unes xapes de vegades que no, però sense tindre res personal, perquè sempre parla de malalties de no se que.... vull dir que per això depèn. Aquesta no té gaire suport ni el seu home i el suport de suport. I suposo que també està sola. Això si que sap més greu, perquè no porta cotxe tampoc, i té 60 anys, que tampoc diguem que es vella. Abans tenia una amiga que anaven a passeig i l'escoltava, però aquesta amiga va marxar i s'ha quedat sola.

00:34:09 Entrevistadora

Ja... vols parlar una mica de la de la teva joventut, els teus projectes que tenies, allò que quan tens 20 anys i et vols menjar el món, projectes i reptes....

00:34:34 Entrevistada

Sí, sí, no, jo **no m'imaginava res**. Bueno, no sé quan tenia 20 anys, **l'únic que vols es passar-t'ho bé**, trobar un noi guapo, amb diners, "xulo", vas buscant i llavors vols treballar i tindre feina....i mira aquí final he anat fent feines però tampoc m'he posat a treballar allò bé. Això si que me'n **penedeixo**, que potser...però amb tot lo de les nenes....clar ara les havia d'acompanyar a Sant Joan de Déu, a fer proves, vull dir també dius era difícil, pot ser una feina que et trobes. He estat més lligada amb elles, amb aquest sentit.

00:35:20 Entrevistadora

Bueno, però, per altra banda, heu tingut la sort de poder anar subsistent?

00:35:24 Entrevistada

Sí, sí, hi ha vegades he fet més coses jo amb elles, que nenes que sí que hi veuen, perquè aquí el porten la canalla amb tot cuidado de vigila per tot arreu. Jo les he deixat més soles, han marxat, amb aquest senti, les he deixat fer més, no hi he estat tampoc molt al damunt, **perquè si no s'haguessin espavilat**. Perquè a la gran la vam deixar sol amb 18 anys a un pis a l'autònoma i allà amb una noia que no coneixia de res i que no es va anar vindre, fins que al cap d'un mesos va tindre que canviar de pis, però ella allà sola, sense veure-hi, vull dir que li diuen que valenta, però se n'ha fet un fart d'espavilar-se. Al cap d'un any, va anar a viure a Barcelona al pis de ma mare, llavors a ma mare com que se li anava la pinça la vam portar cap aquí. I ella ha estat sola molt temps, també o ha passat malament, però tot això...ara volta sola per tota Barcelona, agafar trens, agafi avions, tot el que li convé.

00:36:30 Entrevistadora

Perquè tu et vas dedicar completament a la seva criança?

00:36:34 Entrevistada

No, també vaig treballar, però **nomes feia mitja jornada**, i al tindre la Julia llavors vaig treballar un temps i llavors com que la confecció anava malament vaig plegar. Van fer casi a fora a tothom, llavors vaig dir ja buscaré algo, però com que vaig cobrar l'atur dos anys, després sem va passar i **mira al final també t'adaptes** a lo que hi ha.

00:37:04 Entrevistadora

I tens algun hobby?

00:37:09 Entrevistada

M'agrada llegir, sempre tinc algun llibre per aquí, també anar a caminar.

00:37:17 Entrevistadora

I de vacances, en feu? Us agrada?

00:37:28 Entrevistada

Sí, sí, cada any, pocs dies, **uns dies o altres marxem**. A vegades són 4, 5 6, a vegades marxem tots o només uns, l'any passat els tres, la petita encara vol vindre i la Sonia depèn de si te parella o no.

00:37:39 Entrevistadora

Molt bé, val i per acabar com et veus a la teva jubilació? la veus aquí al poble? Com te la imagines?

00:37:47 Entrevistada

Depèn de la salut, clar si hi som els dos o en falta un, jo que sé, igual em moro la setmana que ve, vull dir sí que hi penses però **ja és veurà...**

00:38:00 Entrevistadora

I creus que si la salut la teniu bona us quedareu al poble?

00:38:06 Entrevistada

Si podem conduir només que puguis anar d'aquí a Artesa o si vas a Lleida, si convé més un taxi, puguis moure't per aquí i puguis anar fent pujar i baixar escales i sinó amb un ascensor, perquè clar lo de les escales també és un altre rotllo. Com te fas més gran pitjor, i les habitacions són a dalt i la lavabo també n'hi ha un aquí...però bueno, ja ho veurem, no ho sé... i depèn de les nenes també, si em necessiten i hem d'estar allà baix...clar.

00:38:36 Entrevistadora

Sobre la marxa, no?

00:38:37 Entrevistada

Si sobre la marxa.

00:38:42 Entrevistadora Val, doncs moltes gràcies Teresa.

Annex V: Producció narrativa i l'entrevista de l'Antonieta:

Producció Narrativa de l'Antonieta:

PRIMER BLOC:

M'agrada viure al món rural.

Soc una dona que sempre he estat envoltada al món agrari, bé de petita més que ara, vivia en una masia i a sota de casa hi teníem les bèsties, baixava al corral i hi havia les vaques, abans era molt diferent d'ara. Però tota la vida he estat envoltada del món rural i treballant.

Jo vaig fer fins a tercer de BUP, en aquella època es feia això, llavors aquell estiu em vaig ficar a treballar a la confecció i ja no vaig tornar a estudiar, ho vaig deixar estar, perquè allò d'haver de pidolar... no m'agradava i treballant sempre tenia les meves peles i a mi m'anava molt bé, així tenia independència econòmica. A més com que festejava amb el Jaume, vaig dir és igual, no ho sé, són coses que passen, no vaig estudiar, vaig arribar a tercer i allí em vaig plantar. Ara, sí que vaig tindre una temporada, quan era jove, que els meus pardals del cap... era que m'hagués agradat ser safata de vol, vaig demanar informació, però em sembla que em faltava algun centímetre. I com que ja vaig començar a festejar jove, amb quinze anys i amb vint-i-tres anys em vaig casar, ja no vaig pensar més a estudiar, ja estava bé treballant a la confecció. Llavors hi vaig treballar fins que l'empresa va tancar, ja tenia l'Anna (la gran de tres fills), va ser quan estava embarassada del Roger, aleshores em va anar de perles perquè em van ficar a l'atur, si el Roger va néixer al setembre, això va passar a l'abril.

A mi m'agrada viure al poble, em fas viure en una capital i em moro, a veure jo tota la vida he viscut així i m'agrada, soc de camp, ho reconec, jo no serviria a la ciutat. M'agrada la tranquil·litat, el que passa és que últimament no n'hi ha gaire, estava més bé on vivia abans, a la masia. Aquí entre la plaça i les cases rurals, n'és un fart. A l'hivern encara, però a l'estiu és horrible, és inaguantable, abans estàvem molt bé, nosaltres ja hi érem aquí, però que hi farem. El que més valoro i m'agrada d'un poble petit és el silenci i la calma, també està bé que facin festes de tant en tant, però aquí sempre som *putejats*, sigui per la plaça o bàsicament per les cases rurals, i et cremes fins que t'acabes de socarrar. En canvi, quant viva a la masia tot era calma absoluta. Ara tenim la sort d'haver comprat la masia allí baix, a prop de Camarasa, i a l'estiu hi anem, quan regar el Jaume hi anem, allí hi ha dos dies de regar i això passar cada 12 dies, que és quan és dona l'aigua, llavors sí que ens quedem a dormir allà. Vam ficar una piscina i estem molt bé, a vegades també hi anem els cap de setmana, però només si la feina

t'ho permet, a l'estiu quan s'ha acabat el *cosechar* a vegades anem a dormir, perquè els estius aquí no es poden resistir.

Montgai, el meu poble.

Aquí tenim alguns establiments, per anar a la farmàcia vaig aquí a Montgai, per anar al metge que cada dia està pitjor, ja que només ve un o dos dies a la setmana, me'n vaig al de la mútua, per tant, em desplaço, es depèn. Per anar a comprar vaig una o dues vegades a la setmana a Balaguer, o com en aquesta temporada que *cosechen* el panís, aprofito hi vaig allí on els deixo. Per exemple, ahir al matí a primera hora me'n vaig anar a Mollerussa, després vam anar cap a Albesa, i llavors vaig pujar corrent perquè havia d'acompanyar al Jaume, arribava tardíssim a casa, sempre depèn d'on siguin paro a comprar a un lloc o un altre.

Pel que fa al transport públic, no en faig mai ús, mai n'he fet i és que als pobles si no tens carnet ets mort, no vas enlloc, amb divuit anys, és el primer que fas, jo ho vaig fer en aquella època, és el que tocava. Després pel que fa a les activitats i entitats no hi participo, no col·laboro amb res perquè considero que volto i no en tinc necessitat, podria estar a l'associació de dones, però ara no em cal, suposo que algun dia, si encara existeix, ja hi aniré, però ara estic molt distreta. Ara encara estic valenta, puc agafar el cotxe i vaig a on vull, faig el que vull i no tinc aquella cosa de no saber que fer, no em passa gaires vegades, per això no ho necessito, però m'imagino que potser quan sigui més gran si, quan estiguem jubilats suposo que serà diferent. Tot i això, tinc bona relació amb els veïns, per exemple, si quan camino em trobo amb algú l'hi parlo, no tinc cap cosa amb ningú.

Món rural, complicat.

És complicat el món rural, per una banda, les ofertes laborals d'un poble són poques, potser és més difícil viure al poble. Això no vull dir que si tu fas una incorporació a pagès... pots fer-ho, però i si no tens terres...de què viuràs? No viuràs d'això que ara està de moda, allò de passar la terra amb mula com abans, no té cap sentit, això és una ximpleria. Després molts dels que venen, no tenen res de rurals, volen fer molta foto, molt d'allò, molta xarxa social, o postureig, però alhora de la realitat poc, a veure potser algú sí, però la majoria no. Al cap i a la fi, són ximpleries, perquè amb un jornal de terra el que faràs és morir-te de gana.

Per altra banda, pel que fa a habitatges, hi ha cases buides, però no sé què passa o que no les lloguen o no les venen o són molt velles, jo què sé, però n'hi ha moltes de buides. També és important dir que abans hi havia més botigues, hi havia més de tot. Ara t'has de desplaçar més, abans hi havia una mica més de tot, era diferent. Me'n recordo quan era jove que hi havia la caixa venia, lo central, cada setmana venien, allà on hi ha Cal Quintana

venia lo central a qui a Cal Casan a sota venia... no sé si el Banesto, però venien un dia a la setmana o dos, després la caixa estava oberta cada dia, i ara, no queda res, s'han passat un *huevo*. També hi havia dues carnisseries, dues panaderes, dos bars, cal carreter, la farmàcia que encara hi és, però el que vinc a dir és que abans podies subsistir, i ara has de marxar.

Però independentment d'això, a mi m'agrada molt viure al poble, penso que un poble perfecte no existeix, o sigui, la perfecció en si no existeix, podria haver-hi més silenci, però sempre hi ha coses que fallen, crec que no existeix ni amb les persones, ni en res.

SEGON BLOC

El meu dia a dia, depèn de la feina.

El meu dia a dia, depèn de les temporades, depèn de la feina, depèn de la feina de casa. Quan dic la feina de casa em refereixo a les temporades. Nosaltres tenim 3 *cosechadores*, anem a *cosechar*, bé, ells hi van a *cosechar*, però llavors jo depenc molt d'ells, perquè a vegades si ells no hi són he d'anar a donar menjar a la granja. Després sempre he d'anar passant al davant de la *cosechadora* amb el cotxe aquell especial i d'això me'n faig un tip. O si falta gasoil, portar gasoil per la *cosechadora*, si he d'acompanyar algun xofer, en fi, tot el que convé. I quan no és temps de *cosecha* estic més *desvaguerosa*, però quan *cosechem* faig de tot, fins i tot rego, vaig a canviar la paleta. Nosaltres som un nucli familiar i aquí toca fer de tot, la Carolina, per exemple, a vegades també va a la granja.

La granja no és nostra, és arrendada, per una banda, hi ha la granja i, per una altra banda, hi ha les terres i, per una altra banda, hi ha els serveis a tercers, que això vol dir la *cosechadora* que anem per terces. No *cosechem* únicament per nosaltres, anem a terceres persones, som una empresa de serveis, som una empresa que està disseminat, no depenem d'una sola cosa. Treballem tot l'any, tot i que hi ha alguna temporada que és més tranquil·la, i llavors aprofitem i fem les nostres.

A part d'això, m'encarrego de fer el dinar, de netejar la casa, el que és típic de les dones, perquè jo soc d'aquella època de què els homes estan malacostumats, d'aquella que faig lo llit, ho faig tot... Tot i això, hi ha temporades que estic més relaxada, depèn, de jo depèn molt de la feina d'ells, és així, si ells entenen molta, jo també, i si ells no entenen, jo tampoc en tinc tanta i em relaxo més.

Relació propera i complaent.

Amb els 5 de casa tenim una relació propera, ara l'Anna està de baixa i no em necessita, però l'any passat que treballava, li anava a buscar el nen a la guarderia, a buscar-l, deixa'l, l'ajudo amb el que puc. Amb la Carolina també, però ella és molt feliç, també l'ajudo, el Jaume diu que soc massa complaent. El Roger ja em diu que no li baixi res, perquè ell menjar a dalt, però li compro l'esmorzar, com ara, la llet, els cereals... li deixo a la cuina i a ell no li cal anar a comprar res, li faig el llit, li frego, cada dia no, només quan ho veig brut. Procuo complaure'ls a tots, i ells a la seva manera a mi també, suposo que ho reconeixen.

Però també tinc temps d'oci, cada dia vaig a caminar, amb dos més, de moment som tres, i això ho fem cada dia, de dilluns a divendres. Abans anàvem al bar els divendres, però ara ja no, perquè si ens veiem cada dia i ja xarrem, no cal anar al bar, però temps enrere hi anàvem. I sempre anem de vacances, o si un dia anem a dinar fora i ens volem quedar a passar el cap de setmana també ho fem.

De la maternitat, me n'he encarregat jo.

Quan va néixer l'Anna és amb la que vaig tenir més ajuda, després ja no n'he tingut. El Jaume no tenia ni una quarta part de la feina que té ara i després hi havia ma sogra que encara estava bé, llavors amb ella sí que vaig tindre ajudar. Però al cap de tres anys, amb el Roger ja no en vaig tenir, perquè quan ell tenia un any, ma sogra es va ferir, només tenia seixanta i pocs anys, aleshores se'm va girar la truita, jo els hi preparava el menjar i tal, no els cuidava al 100%, però sí que estava allí. Pel que fa als meus pares... és d'allò d'abans, jo soc la petita i mon germà és el gran, llavors ell es va quedar a casa amb els pares i representa que era allò d'abans dels capítols, mon germà era l'hereu i se'n va fer càrrec ell, jo els anava a veure'ls, però era diferent. Aquí a casa nostra, va ser una mica com allò d'abans també, el Jaume va fer el mateix ell es va quedar al pis de dalt i els sogres al pis de baix. Quan mon sogre es va morir, la sogra encara va estar una temporada a casa, fins que al final al cap d'uns mesos va dir que anava a una residència, perquè no podia estar sola tot el dia, i va viures fins aquest mes de maig. I mon sogre es va morir quan la Carolina tenia tres anys, el gener del 2005.

Penso que tant al món rural com en la ciutat hi ha avantatges i inconvenients, hi ha de tot a tot arreu, però, per exemple, aquí si els vols portar a la guarderia, no ho pots fer fins que caminen, si no els has de dur a un altre poble. En el cas de l'Anna va començar a P3, va ser l'any que P3 començava a ser obligatori, perquè abans fins a l'edat dels quatre anys no ho era, i ella va començar amb els que feien P4. Jo me'n feia càrrec, quan l'Anna va començar a l'escola jo ja tenia el Roger i era a casa, llavors sempre me n'he fet càrrec, i amb la Carolina també i si algun dia, no podia o alguna cosa, també teníem a mare.

Totes les dones ho poden ser.

Crec que la postura de la dona és de cuidadora, però tant les dones que tenen terres com les de qualsevol dona que visqui en un poble. Penso que si a casa tens feina, independentment de si vius en un poble com en una ciutat, o de si tens terres o no, tens aquestes tasques. Totes ho poden ser, poden treballar en una empresa i ser així, crec que això és el caràcter, la manera de ser de cadascuna. Ara bé, és diferent d'abans, per exemple, jo amb l'edat de la Carolina, agafar el cotxe i anar-me'n a Lleida sola... no em deixaven, a casa meva eren molt a la xapada a l'antiga, ma mare era gran, feta a l'antiga i moltes coses no me les hagués deixat fer, amb això, sí que és diferent, ha canviat, la vida d'abans a l'actual.

Després alguna dona potser s'incorpora a treballar al món rural, però crec que només ho fa, si ho té a casa, si no ho veig tan factible, però si comences a comprar i tal també pots créixer. Pots créixer, sí, però és més difícil. En el nostre cas, quan ens van casar nosaltres, no teníem res i amb el temps ho hem anat comprant, nosaltres ho hem construït des de zero, tot el que tenim és perquè ho hem comprat.

TERCER BLOC

Soc sensible, però no cal fer-n'hi un drama.

Pel que fa a la salut física, a vegades em fa mal l'esquena, però com tothom, a vegades em quedo enganxada, però això és normal i corrent. Pel que fa a la salut emocional, hi ha temporades, soc sensible en determinats temes, però un cop passar, ja està. No passar res, no, no soc allò d'ai, ai... potser tampoc perquè no he tingut res, perquè la mort dels meus pares és llei de vida. Em considero una persona normal, procuro no enfadar-me i de què tothom estigui content, a vegades no ho encertes, però intento tindre a tothom content, perquè el que m'agrada és que el meu entorn sigui feliç. Em vinc a referir als cinc de casa, si ells estan bé, jo tambéestic bé. És de lògica. Per mi, la família és important i la salut també, els diners també ho són, però si no té una família i no tens salut, els diners no valen de res, està molt bé tindre'n perquè tot és més fàcil, però si no tens lo altre i estàs sol... a mi no m'agradaria.

La pandèmia la vaig viure bé.

Als pobles encara sortíem, siguem realistes, a més vaig aprofitar per fer una cosa que feia molt de temps que volia fer, endreçar l'altell, perquè tota la merda fa cap allí, allò era

l'abocador de coses belles, de llibres de col·legi, joguines, coses, a casa nostra tot feia cap allí dalt. I si o veia algú em feia vergonya, perquè estava tot desendreçat. I així, ho vaig començar a bellugar tot, ho vaig endreçar tot, vaig estar-hi molts dies, cada dia a la tarda després de dinar hi pujava, m'hi dedicava una hora o dos, i el vaig deixar endreçat. Després també sortia, anava a la granja o al cobert, o a l'hort, anava fent igual.

Potser també vaig estar molt tranquil·la, perquè venia de vacances, vam anar a Tailàndia hi ha Cambodja aquell any, vam arribar i al cap de quinze dies ens van tancar. Per nosaltres veníem de fer de vacances i jo estava de meravella, tenia les piles carregades, per això jo crec que no em va afectar tant. Recordo que allà a Tailàndia el guia ens deia que estàvem bé, perquè no hi havia xinesos, perquè allí ja estaven tots tancats. Sincerament, no me'n va fer de por, sempre he pensat que com que venia amb les piles carregades no em va afectar gaire.

Ara, en canvi, referent a la situació actual, crec és un rotllo, perquè s'ha fotut tot caríssim, està tot disparat de preu i fet una merda, però de por no en tinc, si volen ens fotran un míssil, al final, d'alguna cosa o altra hem de morir. Sempre m'estimo més morir de pressa que acaba denigrada, com per exemple va acabar amb la mare o ma sogra, no m'agradaria acabar amb demència, per mi el més ideal seria que quan haguéssim de morir que s'estavellés l'avió, que així cobrarien una bona assegurança i els fills quedarien arreglats i nosaltres no patiríem.

De la salut un s'ocupa de si mateix.

Considero que de la salut una mateixa s'ho ha de fer, anar al ginecòleg o les mamografies, d'això te n'ocupes tu, és cert que n'hi ha de més gran que els hi fa cosa... és veritat, com m'agermana mateix. Però crec que la meva generació ja no és així, les dones més grans, les que són més pudoroses d'allò d'abans que els hi fa cosa anar al ginecòleg, potser sí que els hi costa més. Però les de la meva edat no, no penso que tinguin problemes. Potser el suport no està garantit per igual a totes les dones, a qui no tens tantes oportunitats perquè no hi ha tanta gent com en un lloc gran, però si tu busques, suposo que sí.

La jubilació, viatja'n més que ara.

Crec que la viurem aquí al poble, i viatjarem, ajudant als fills amb el que pugui, gaudint i després veient més món que ara. Mira el Jaume sempre remena fer un transatlàntic i al final ho hauré de fer, sempre li dic quan ens jubilem ja el farem, ara no, fica'm allí dins

tants dies em mata, però ell sempre ho diu, suposo que si ens jubilem i estem bé ho acabarem fent.

Transcripció Entrevista Antonieta.**25.11.2022.****00:00:02 Entrevistadora**

Primer que tot voldria agrair-te la teva disposició per participar en aquesta recerca, m'agradaria parlar amb tu sobre la teva narrativa envers La Salut i el benestar, des d'una perspectiva dels rols de gènere per tal de procedir a la textualització, necessitaria gravar la sessió.

Em dones, el teu consentiment per gravar aquesta sessió?

00:00:22 Entrevistada

Sí.

00:00:25 Entrevistadora

D'acord, necessito que em firmis aquest full d'autorització.

Abans de començar tens algun dubte o en vols comentar alguna cosa?

00:00:28 Entrevistada

No

00:00:30 Entrevistadora

Com et dius?

00:00:28 Entrevistada

Antonieta

00:00:25 Entrevistadora

Quina edat tens?

00:00:28 Entrevistada

Seixanta

00:00:34 Entrevistadora

El municipi?

00:00:36 Entrevistada

Montgai

00:00:42 Entrevistadora

Estat civil?

00:00:44 Entrevistada

Casada

00:00:46 Entrevistadora

Professió

00:00:48 Entrevistada

Estic donada d'alta com a col·laboradora de l'empresa familiar agrària.

00:00:50 **Entrevistadora**

Molt bé i fills/filles?

00:00:52 **Entrevistada**

Tres fills, dos filles i un fill.

00:00:55 **Entrevistadora**

Perfecte.

PRIMER BLOC:

00:00:56 **Entrevistadora**

Una pregunta general, com és el teu dia a dia?

00:00:59 **Entrevistada**

Depèn. Depèn de les temporades de **depèn de de la feina**, depèn de la feina de casa. La feina de casa em refereixo pues de les temporades. Nosaltres tenim 3 *cosechadores* anem a *cosechar*, bueno, ells hi van a *cosechar*, però llavors jo depèn molt d'ells perquè a vegades si ells no hi són tinc que anar a donar menjar a les *tolves* de la granja. Després sempre he d'anar passant al davant de la *cosechadora* amb el cotxe aquell especial i d'això me'n faig un tip. O si falta gasoil, porta gasoil per la *cosechadora*, si he d'acompanyar algun xofer bueno tot lo que convé. I quan no se *cosecha* estic més desvaguerosa, però quan *cosechem* faig de tot, fins i tot anar a regar, canviar la paleta.

00:01:20 **Entrevistadora**

Perquè entengui vosaltres...

00:01:21 **Entrevistada**

Som un nucli familiar i aquí toca de fer de tot, la Carolina a vegades també va a la granja eh.

00:01:26 **Entrevistadora**

És clar, és a dir, teniu per una banda, les terres, per altra banda la granja no...

00:01:30 **Entrevistada**

La granja no es nostra, es arrendada, per una banda hi ha la granja per una altra banda hi ha les terres i per una altra banda hi ha els serveis a tercers, que això vol dir la *cosechadora* que anem a per terces. Vull dir no *cosechem* per altres, anem a terceres persones. Representa una empresa de serveis, més la nostra terra, està disseminat no es tot nostre, no depèn sol d'una cosa.

00:02:00 **Entrevistadora**

Clar, i al cap i a la fi estàs treballant tot l'any amb alguna de les tasques que teniu?

00:02:06 Entrevistada

Sí, sí, sí. Hi ha alguna temporada que es menys, però llavors aprofitem i fem les nostres, però si no ara mateix hi ha feina amb el blat, que ja s'està començant a acabar, però Bueno, encara queda. (somriu)

00:02:19 Entrevistadora

Aleshores a part d'això al teu dia també t'encarregues de fer el dinar..

00:02:23 Entrevistada

Home el dinar, netejar la casa, bueno, lo **típic de les dones** (riu vergonyosament), perquè jo clar, **sóc d'aquella època** de que els homes estan malacostumats, que faig lo llit, ho faig tot..

00:02:38 Entrevistadora

O sigui que podríem dir o m'atreveixo a dir que tens quasi com 3 jornades la jornada agrària la jornada a casa.

00:02:43 Entrevistada

Bueno depèn, hi ha temporades que estic mes relaxada, depèn, **de jo depèn molt de la feina de d'ells**. Així de clar. Si ells entenen molta jo també en tinc i si ells no entenen vull dir el Jaume (marit) i el Roger (fill) doncs jo tampoc en tinc tanta. Llavors em relaxo més.

00:03:02 Entrevistadora

Val, llavors tens hobbies quan et pots relaxar més?

00:03:06 Entrevistada

Vaig a **caminar** cada dia si puc, per exemple avui hi havíem d'anar però com que a quarts de cinc he d'anar a buscar el Jaume pues avui no hi ha caminada. I llavors aprofito i faig l'entrevista amb tu.

00:03:22 Entrevistadora

I vas amb alguna amiga?

00:03:23 Entrevistada

Si amb dos més, de moment som tres, i això ho fem cada dia, de dilluns a divendres.

00:03:29 Entrevistadora

Molt bé, és curiós perquè amb tothom que he parlat, totes van a caminar. (ens fiquem a riure totes dues)

00:03:33 Entrevistada

A veure quin hobby més tinc....abans anàvem al bar els divendres i ara ni això ja, perquè això s'ha anat deixant, s'ha anat deixant i al final quedem les que anem a caminar, si ens veiem cada dia i ja xarrem perquè cal anar al bar, però temps enrere hi anàvem.

00:03:47 Entrevistadora

Clar, llavors aquesta feina l'has fet des de sempre, sempre ha estat al món agrari?

00:03:48 **Entrevistada**

No bueno, és que fa molts anys que estic casada, quan em vaig casar llavors treballava i a demes abans era molt diferent d'ara..

00:04:11 **Entrevistadora**

Perquè tu ets de Montgai de sempre?

00:04:14 **Entrevistada**

Siiii, com que no ho saps, sóc filla de cal Roures.

00:04:15 **Entrevistadora**

No ho tenia clar...(riem les dues)

00:04:23 **Entrevistada**

De tota la vida abans vivia a la masia i ara al mig del poble.

00:04:26 **Entrevistadora**

Clar i de petita, també estaves envoltada del món rural, no?

00:04:31 **Entrevistada**

Més que ara (somriu), amb **una masia** i havia les bèsties a sota perquè abans era molt diferent. És veritat, baixaves a baix al corral hi havia les vaques, era diferent d'ara.

00:04:42 **Entrevistadora**

Clar, vull dir que sempre has estàs estat envoltada del món rural i treballant.

00:04:46 **Entrevistada**

Tota la vida.

00:04:47 **Entrevistadora**

I llavors això que dius abans de casat havies estudiat? Quina és la teva experiència professional?

00:04:52 **Entrevistada**

Jo vaig fer fins a en aquella època era el BUP, vaig fer fins a tercer de BUP, com que a la meva època es feia això, llavors aquell estiu em vaig ficar a treballa a la confecció i **ja no hi vaig tornar a estudiar**, ja ho vaig deixar estar, clar allò de tindre que pidolar sempre a passar a tenir les teves peles a mi m'anava molt bé.

00:05:19 **Entrevistadora**

Clar, la independència econòmica.

00:05:23 **Entrevistada**

A demés com que festejava amb el Jaume, vaig dir es igual. Mira no ho sé coses que passen, no vaig estudiar, vaig arribar a tercer i allí em vaig plantar.

00:05:34 **Entrevistadora**

I llavors, després de la confecció, vas començar amb lo de casa?

00:05:37 **Entrevistada**

Bueno, fins que va tancar l'empresa perquè ja tenia l'Anna, quan estava embarassada del Roger ja i al tancar l'empresa que a mi em va anar de perles perquè llavors em van ficar a l'atur i el Roger va néixer al setembre i això va passar a l'abril, vull dir, a mi em va anar bé amb aquells moments.

00:05:57 **Entrevistadora**

Val, llavors, quines són les teves necessitats relacionades amb el dia a dia? És a dir, tu t'has de desplaçar per anar a comprar, menjar o per anar a la farmàcia o per anar al metge.

00:06:07 **Entrevistada**

Per anar a la farmàcia vaig aquí a Montgai, per anar al metge cada dia està pitjor, vaig al de la mútua clar que em desplaço, depèn. Per anar a comprar vaig una o dos vegades a la setmana a Balaguer, o aquests dies que volto aprofito i hi vaig. Per exemple, ahir vaig acompanyar al Roger per allí a Albesa, quan vaig pujar em vaig quedar a Balaguer.

00:06:32 **Entrevistadora**

Però bàsicament vas a comprar a Balaguer?

00:06:34 **Entrevistada**

Sí, sí, a vegades vaig a Mollerussa perquè també hi anem, ahir i vaig anar dues vegades... tot depèn d'on estiguin les màquines. Ahir a primera hora ja era a Mollerussa perquè el Roger va baixar el tractor, però llavors el vaig anar a buscar i vam anar cap a Albesa, després, quan vaig pujar vaig anar corren acompanyar al Jaume, a passar-li davant i busca'l, ahir arribava casa i tardíssim. Per això amb l'entrevista no es que no t'ho vulgui fer, es que no ho sé com serà el meu dia.

00:07:07 **Entrevistadora**

Està clar que no pares ni un segon.

00:07:09 **Entrevistada**

Noooo ja temporades que estic molt relaxada.

00:07:12 **Entrevistadora**

Val, ara té enganxat en mala època bàsicament, no?

00:07:14 **Entrevistada**

Si, hi ha dies que no que no tinc que fer gran concert.

00:07:18 **Entrevistadora**

Bé però ara calculo al juny, juliol *cosecheu* ordi, del setembre ara el panís realment del juny al novembre aneu bastant enfeinats

00:07:20 **Entrevistada**

Sí, sí, sí. Eh, però després també anem a fer vacances i mos relaxem. S'ha de fer una mica de tot a la vida, eh.

00:07:29 **Entrevistada**

Llavors com és el transport públic al teu poble? En fas ús? podries dependre del transport públic o els horaris són factibles?

00:07:37 **Entrevistada**

No, **no en faig mai ús**. No perquè on aniré, a Lleida o a Balaguer? no n'he fet mai ús. és que als pobles si no tens carnet, ets mort. (em mira) no es veritat?

00:07:52 **Entrevistadora**

Sí, sí, sí, totalment, però fem veure que no sóc d'aquí Montgai...(riem)

00:08:00 **Entrevistadora**

Està clar, que si no ten el carnet, no vas enlloc.

00:08:02 **Entrevistada**

No vas enlloc, i jo amb 18 anys, ja el tens, bueno és que ja ho tenen clar ells també. És el primer que vaig fer en aquella època. És el que toca.

00:08:21 **Entrevistadora**

Llavors quines activitats ofereix el vostre poble, és a dir, a nivell d'esport oci o fan sortides culturals, associació?

00:08:32 **Entrevistada**

Ja ho saps (rient) hi ha l'associació de dones, que **no hi sóc perquè considero que volto** i no en tinc necessitats. Suposo que algun dia, si encara existeix, el dia que tinc a més necessitat, pues ja hi aniré, però ara estic molt distreta. (riu)

00:08:46 **Entrevistadora**

Que et fa vergonya?

00:08:48 **Entrevistada**

No, perquè sembla que no col·labori amb res, però és que **no hi aniré perquè no necessito**. Ara encara estic valenta puc agafar el cotxe, vaig a on vull, faig el que vull i no tinc aquella... allò de que no sé què fer...no em passa gaires vegades i llavors no ho necessito així de clar

00:09:07 **Entrevistadora**

Sí, sí, vull dir no notícia identificada ni és el teu moment.

00:09:11 **Entrevistada**

No és el meu moment, jo m'imagino que potser era més gran pues sí, però, home quan estem jubilats serà diferent, però ara no n'estem.

00:09:18 **Entrevistadora**

Per tant, no formes part de cap entitat, entenc?

00:09:20 **Entrevistada**

No

00:09:07 **Entrevistadora**

I quina és la teva relació amb els veïns i veïnes del teu poble, és a dir, la teva xarxa social de Montgai. Tu tens comunicació, et veus amb dones de la teva edat o això?

00:09:32 **Entrevistada**

Home si, vaig a caminar i si em trobo amb algú hi parlo, no tinc cap cosa amb ningú, no tinc problema per parlar.

00:09:41 **Entrevistadora**

Val com et sents vivint al poble, et sents orgullosa contenta de ser-hi?

00:09:53 **Entrevistada**

No bé em sento, a mi m'agrada viure al poble, em fas viure en una capital i em moro. Jo hi no serviria.

00:10:01 **Entrevistadora**

Què és el que més t'agrada de viure en un poble?

00:10:03 **Entrevistada**

Tranquil·litat, el que passa és últimament no n'hi ha gaire...(somriu) i home estava més bé allà on vivia abans, aquí la plaça les *ditjoses* cases rurals que les tinc avorrides, al hivern encara, però a l'estiu és horrible, és inaguantable. Abans estàvem molt bé, nosaltres ja hi érem aquí, s'hi ha ficat ells...

00:10:36 **Entrevistadora**

Clar, no és lloc, per tant, t'agrada el silenci i la calma de viure en un poble?

00:10:42 **Entrevistada**

M'agrada el silenci, la calma, a veure ja esta bé que facin festes de tant en tant però aquí sempre som *putejats*, perquè sempre ho són, però ara només falta deixar de les cases...que ja et cremes i llavors t'acabes de socarrar.

00:10:57 **Entrevistadora**

Clar seria l'aspecte més negatiu no?

00:11:00 **Entrevistada**

Si aspecte més negatiu és que ja s'ha perdut aquella tranquil·litat, abans s'estava més bé.

00:11:08 **Entrevistadora**

Clar i quan vivies la masia encara més no?

00:11:09 **Entrevistada**

Oi si, allò si, bé ara tenim aquella masia allí baix, i a l'estiu hi anem, quan rega el Jaume hi anem, allí hi ha dos dies de rega i això es cada 12 o 17 dies és dona l'aigua, llavors quan rega és quan mos quedem a dormir allà, ho vam endreçar una miqueta, no hi has anat mai?

00:11:11 **Entrevistadora**

No, se que està a prop de la torre del meu sogre però no l'he vist. Bé així pots fer escapades del soroll de la casa rural, no?

00:11:32 **Entrevistada**

Siii, vam ficar una piscina i estem bé allí baix, a vegades també hi baixem el cap de setmana a dormir (somriu). Però a vegades ni la feina t'ho permet, però **a vegades sí la feina t'ho permet**, quan s'ha acabat el *cosechar* i això, a vegades anem a dormir allí dalt. Aquí la veritat no es pot resistir.

00:12:08 **Entrevistadora**

Ja, quina és la teva visió dels pobles rurals? Què en penses tu? Encara que està molt de moda que la gent torni al poble rural i tal i tu que portes això, 60 anys de poble que ets sents orgullosa i l'estimes? Quina és la teva visió?

00:12:23 **Entrevistada**

Ai que te diré, doncs que n'hi ha molts que vénen, que aquets de rurals no en tenen, que volen i no, volen fer molta foto, molt d'allò, molt posturetes, molta xarxa social, però alhora de la realitat no.

00:12:38 **Entrevistadora**

Tu saps ben bé lo dura que és treballar-hi no?

00:12:39 **Entrevistada**

Si no és el que es veu, a veure algú poder si per no...

00:12:44 **Entrevistadora**

Així podríem dir que la teva visió de poble rural quan t'encares amb feina rural, pues és sacrificada? Però també un part tranquil·la.

00:12:54 **Entrevistada**

Si, a veure jo tota la vida he viscut així i a mi m'agrada eh? Jo sóc de camp ho reconec. A mi m'agrada. És que m'agrada, però sí.

00:13:04 **Entrevistadora**

Hi ha nivell de possibilitats d'habitatge o d'ofertes laborals que veus en un poble rural?

00:13:19 **Entrevistada**

Home, no n'hi ha gaire de feina, no n'hi ha. Ara d'habitatges sí que n'hi ha de cases buides, però no sé què passa o no les lloguen, no les venen o són molt velles, jo que sé. Però n'hi ha.

00:13:34 **Entrevistadora**

Però potser a veure que no hi ha oferta laboral és més difícil viure al poble.

00:13:33 **Entrevistada**

A veure si tu fa una incorporació pagès, i no tens terres....de que viuràs? Això de que està de moda ara de de passar a terra amb mula com abans, perquè ara esta de moda això, No has vist a la tele? No vas veure aquell programa que vam fer la tv3?

00:13:57 **Entrevistadora**

Ai doncs no

00:14:01 **Entrevistada**

Potenciaven això, au va, aneu a la *porra* que això és una tonteria.

00:14:07 **Entrevistadora**

Bueno, això és turisme. No ho havia vist...

00:14:10 **Entrevistada**

Si, si, turisme, ensenyaven com llauraven, que per la sostenibilitat no se que, bueno sabia de tornar, bé això són ruqueries. Això es tornar endarrere, a més que faràs amb un jornal de terra, morir-te de gana.

00:14:35 **Entrevistadora**

Sí, sí, n'hi ha prou.

00:14:36 **Entrevistada**

Pues ja està.(riem totes dues)

00:14:38 **Entrevistadora**

Suposo que des de fora, des de les ciutats es veu d'una altra manera.

00:14:43 **Entrevistada**

Bueno tu com ho veus que no veus així també?

00:14:45 **Entrevistadora**

Jo sí el 100% l'únic que és una entrevista que no puc parlar tant jo.

00:14:50 **Entrevistada**

A, es igual això no ho has de donar no?

00:14:50 **Entrevistadora**

No com a molt ho veurà el meu tutor, però vull dir clar, ja està clar que penso molt similar com tu. Llavors tu creus que han canviat les necessitats de les persones dels pobles rurals? De quan tu ets petita ara?

00:15:06 **Entrevistada**

Home abans **havia més botigues**, hi havia més de tot. Ara t'has de desplaçar més que no et desplaçes abans era més gran, hi havia una mica més de tot i no ho sé, era diferent. Sí que hem canviat una mica. Abans me'n recordo quan era jove que havia la caixa venia los central venia lo, no sé què cada setmana venien, allà on hi ha Cal Quintana venia lo central a qui a Cal Casan a sota venia el no sé si el Banesto no sé, venien un dia a la setmana o dos i després la caixa cada dia oberta, ara no queda res ara s'han passat un *huevo*.

00:15:43 **Entrevistadora**

Sí, sí.

00:15:45 **Entrevistada**

Vull dir que queda... abans hi havia dos carnisseries, dos panaderes, dos bars, la farmàcia tota la vida, encara hi és però...abans podies subsistir ara has de marxar.

00:15:59 **Entrevistadora**

Llavors si poguéssim dissenyar un poble perfecte, com seria per tu?

00:16:11 **Entrevistada**

Ai no ho sé, la perfecció no existeix, la perfecció no existeix, sempre hi ha coses que fallen, jo crec que no existeix ni amb les persones ni en res.

00:16:27 **Entrevistadora**

No per allò que dius pot ser mira si hi ha més establiments, podria ser encara millor o si hi hagués una miqueta més de silenci com abans, saps?

00:16:33 **Entrevistadora**

Una mica més de silenci sí, però la perfecció no crec que existeixi.

SEGON BLOC:

00:16:44 **Entrevistadora**

Com és la relació amb la teva família? A casa, propera o no? Com us organitzeu?

00:17:01 **Entrevistada**

Amb els 5 de casa sí tenim **una relació propera**, ara l'Anna perquè està de baixa i no em necessitar, però l'any passat treballava i jo anava a buscar el nen a la guarderia, a busca'l, deixa'l, si l'ajudo amb el que puc. Amb la Carolina també, però ella és molt feliç i pues això és genial, no? Vull dir ella és així, vull, jo crec que sí, que ajudo amb tot, el Jaume diu **que sóc massa complaenta**. (Riem les dues) El Roger diu, no cal que baixis però jo baixo...

00:17:29 **Entrevistadora**

El menjar?

00:17:38 **Entrevistada**

No bueno menjar, menjar a dalt, l'esmorzar....(es fica a riure) li compro, la llet, tot, els cereals... li deixo allà, a ell no li cal anar a comprar res, li faig el llit, li frego, no cada dia eh!

Avui poder no estar gaire net.

00:17:55 **Entrevistadora**

Cada dia fregues?

00:17:57 **Entrevistada**

Noooo, no frego cada dia, frego quan ho veig brut....(rient) però cada dia i baixo....si.

00:18:05 **Entrevistadora**

O sigui, que complaus a tothom, i a tu qui et complau?

00:18:07 **Entrevistada**

Jo *procuro complaure a tots*, i a mi....(rient) no ho sé si em complaent (riem les dos), sí, a la seva manera si, suposo que ho reconeixen.

00:18:22 **Entrevistadora**

Estàs al *pie del cañon*!

00:18:25 **Entrevistada**

No sempre, eh, també *tinc dies d'oci*, aquest cap de setmana vam anar a fer un dinar i dic no cal que tornem fins diumenge a la nit, i no vam tornar.

00:18:40 **Entrevistadora**

Com vas viure la teva maternitat, és a dir, vas criar els nens tu sols, tenies ajudar de ta mare o d'algú?

00:18:52 **Entrevistada**

Quan va néixer l'Anna és amb la que vaig tenir més ajuda, després ja no n'he tingut. L'Anna sí, llavors el Jaume no tenia ni una quarta part de feina de la que té ara i després hi havia ma sogra que encara estava bé, i si em van ajudar amb l'Anna. Amb el Roger ja no i després quan el Roger tenia un any ja es va fer-hi la sogra i llavors és va girar la truita, *llavors els hi feia* jo el menjar els hi tenia la canalla petita era diferent.

00:19:21 **Entrevistadora**

A més a més de tindre els teus nens petits, també havies de cuidar dels teus sogres?

00:19:27 **Entrevistada**

Si però no al 100%, però sí, els hi feia els menjars....

00:19:32 **Entrevistadora**

I els teus pares.

00:19:33 **Entrevistada**

Els meus pares a veure els meus pares és d'allò de abans, jo sóc la petita, ma germà és el gran, llavors ell és va quedar a casa amb els pares i representa que era allò d'abans de capítols, ma germà era l'hereu i llavors se'n va fer càrrec ell, jo els anava a veure'ls, però era diferent (toca tota l'estona el paper de la infusió, es mostra incòmoda). Vull dir, ell se'n va fer càrrec i era allò d'abans, aquí vam ser tres parts iguals i allí va ser diferent...

00:20:16 **Entrevistadora**

D'acord, llavors aquí tu si que vas estar pels sogres?

00:20:19 **Entrevistada**

Sí, sí,

00:20:22 **Entrevistadora**

Perquè aquí va ser una mica el d'abans, perquè el Jaume va fer el mateix, fer-se la casa a dalt..

00:20:27 **Entrevistada**

Si, si per això a veure no al 100% però hi havia temporades que sí que.

00:20:36 **Entrevistadora**

Perquè es va ferir jove la teva sogra?

00:20:38 **Entrevistada**

De sobre si als seixanta i poc. El Roger va fer un any al setembre i ella es va ferir al setembre.

00:20:49 **Entrevistadora**

Llavors va estar aquí a casa?

00:20:51 **Entrevistada**

Fins que es va morir mon sogre i llavors va estar una temporada a casa i llavors al final va dir que anava residència perquè no podia estar sola tot el dia, fins aquest mes de maig que es va morir.

00:21:07 **Entrevistadora**

Déu n'hi do

00:21:09 **Entrevistada**

Mon sogre es va morir quan la Carolina tenia 3 anys, al 2005, al gener del 2005, i ella s'ha mort ara al maig, i ella va anar a la residència, pues aquell mateix any, al setembre o octubre va marxar abans de l'hivern.

00:21:39 **Entrevistadora**

Val i llavors ara amb l'Anna amb l'altre bebè també vas a donar un cop de mà?

00:21:43 Entrevistada

Sí convé si, és el que t'he dit, que ara està de baixa i pot, i si algun dia te que anar a algun lloc o això sí que hi vaig, però no estic tan lligada com estava l'any passat.

00:21:47 Entrevistadora

I ho trobes a faltar?

00:21:56 Entrevistada

No perquè no he tingut temps...

00:22:01 Entrevistadora

(Riem les dues) no pares...

00:22:04 Entrevistada

No és perquè he tingut feina aquest temps i com que se que ella és a casa i això...no, **no ho he trobat a faltar**. A veure els vaig a veure sempre que puc, però de moment no ho he trobat a faltar.

00:22:19 Entrevistadora

Ja està bé. Llavors què en penses tu de la maternitat en una zona rural a nivell d'avantatges i inconvenients?

00:22:29 Entrevistada

Jo crec que avantatges i inconvenients **n'hi ha a tot arreu**, però, per exemple, aquí si el vols portar a la guarderia és fins que caminin, sinó els has de porta a fora. Llavor l'Anna va començar a P3, que va ser l'any que començava P3. Perquè abans no era fins als quatre anys clar, i l'Anna va començar amb l'Eva i aquests de P4.

00:23:08 Entrevistadora

Llavors en aquell moment l'havies d'anar a buscar al col·legi per portar-los a dinar?

00:23:18 Entrevistada

Sí clar, **me'n feia càrrec jo**, perquè quan l'Anna va començar a l'escola jo ja tenia el Roger i era a casa, llavors sempre m'he ne fet càrrec jo, i amb la Carolina també i si algun dia jo no podíeu algo, pues també teníem a mare o... perquè de ma sogra aviat no en vaig poder confiar de res.. això mai, perquè ella es va ferir quan el Roger tenia un any, i l'Anna no havíem començat l'escola.

00:24:03 Entrevistadora

Llavors ja m'has explicat una mica de formació i experiència laboral, però és el que tu sempre havies desitjat o com t'imaginaves quan erets jove? Bueno, quan ets joves que tens tan pardals al caps..

00:24:18 Entrevistada

Ai si quan era jove el meu *pajaro*...diràs que estic xalada, m'hagués agradat ser *safata de vol*.

00:24:28 **Entrevistadora**

A si?

00:24:28 **Entrevistada**

Sí, però vaig demanar informació per això, però em sembla, que em faltava algun centímetre (se'n riu)

00:24:35 **Entrevistadora**

És a dir, per l'altura no ho vas poder fer?

00:24:36 **Entrevistada**

No, i després vaig *començar a festeja jove* i ja no...

00:24:41 **Entrevistadora**

Amb quants anys et vas casar?

00:24:50 **Entrevistada**

Amb 23 anys

00:24:50 **Entrevistadora**

Val

00:24:52 **Entrevistada**

(rient i amb vergonya) vaig començar a festa amb 15 anys... Ens vam casar als 23 perquè ja feia 8 anys que anàvem....(riu)

00:25:02 **Entrevistadora**

Clar, i si no t'hagués agradat ser *safata de vol*?

00:25:07 **Entrevistada**

No va haver una època que *tenia aquesta tonteria* després Bueno ja va passar.

00:25:12 **Entrevistadora**

Bé es continuem, com veus tu la postura de la dona al món rural, és a dir, des del rol d'aquesta dona de pues cuidadora amb aspecte de que s'ocupa de tots els de casa, de la casa de treballar. Tu vas que la postura de la bona rural és una mica aquesta?

00:25:29 **Entrevistada**

Si, és aquesta, si...

00:25:31 **Entrevistadora**

I creus Potser no, però potser és més de les dones que tenen terres a casa o de qualsevol dona que visqui en un poble?

00:25:38 **Entrevistada**

No, jo crec que sí, **com si a casa tens feina**, pues si vius en un poble no perquè a la ciutat pots viure igual, no això depenen de la feina de casa, sí, a casa té... independentment de si vius d'això no vius d'això.. (referint-se a la terra)

00:25:55 **Entrevistadora**

Sí, sí, però em pregunto si aquest rol de dona cuidadora i de rol tradicional d'abans, recau més sobre les dones que tenen terres a casa?

00:26:05 **Entrevistada**

Suposo que sí, que són les que **viuen de la pagesia, jo diria que si**, però bueno totes ho poden ser, eh! Poden treballar en una empresa així i ser així també, eh, vull dir, això és lo caràcter, jo crec que és la manera de ser.

00:26:22 **Entrevistadora**

Llavors tu creus que hi ha hagut canvis en vers el rol de les dones des de de quan tu erets petiteta a ara, a teva filla Carolina per exemple?

00:26:30 **Entrevistada**

Siii, és diferent, **abans era diferent..** amb moltes coses.

00:26:40 **Entrevistadora**

Amb que és diferent?

00:26:43 **Entrevistada**

Ai no ho se, amb moltes coses, per exemple, jo amb l'edat de la Carolina, agafa el cotxe i anar-me'n a Lleida sola... Mira, a mi, per exemple, a casa meva eren molt a **la xapada a l'Antigua**, ma mare era gran, feta a l'antiga i moltes coses no me les hagués deixat fer, vull dir és diferent, ha canviat, la vida d'abans a ara. Jo crec que sí. Quan era petita vigila amb això, amb allò i ara és diferent, eh?

00:27:13 **Entrevistadora**

Bueno, pues això és un gran pas! Llavors tu creus que hi ha ara dones que s'incorporen al món rural? O és molt de publicitat i realment és poc?

00:27:25 **Entrevistada**

Home alguna sí que s'incorpora, si alguna, però si ho té a casa, però sinó no ho veig tan factible eh?

00:27:36 **Entrevistadora**

Llavors tu creus arriba un punt que és difícil incorporar-se? Perquè les cases que ja tenen les seves terres és molt hermètic, vull dir una persona que vulgui el món rural li serà molt difícil poder entrar-hi, no?

00:27:46 **Entrevistada**

Home si comences a comprar i tal també pots créixer. Pots créixer, sí, però bueno, és més difícil. Però, a veure quan mos van casar nosaltres, el Jaume no teníem res i hem anat a comprant, han anat comprant. He anat a comprar.

00:28:07 **Entrevistadora**

Però abans teníeu alguna terra? Perquè el Jaume sempre ha sigut pagès?

00:28:10 **Entrevistada**

Sí, però no. No, perquè no teníem ni la finca d'aquí, vull dir la finca que hi ha aquí dalt.

00:28:19 **Entrevistadora**

És a dir, vosaltres heu anat construïnt tot des de zero?

00:28:22 **Entrevistada**

Si, des de zero, tot lo que tenim un hem comprat. No, no ja et dic ni la finca que era la de casa d'aquí, aquesta és del Vicent, altres ens vam quedar la casa i ell la finca.

00:28:34 **Entrevistadora**

Per tant hi ha la possibilitat de començar des de zero?

00:28:37 **Entrevistada**

Clara, perquè nosaltres, ho vam fer, no tenien res de terra.

00:28:43 **Entrevistadora**

I ara en teniu moltíssimes...

00:28:44 **Entrevistada**

No però moltes són del Roger eh? A veure, ell també s'ho ha currat, i com que ja sabem el que ens va passar...pues...

00:28:52 **Entrevistadora**

Què vols dir amb això?

00:28:54 **Entrevistada**

No vull dir lo Jaume va ser l'únic que va treballar a casa... no pues lo Roger, a veure són 3 fills, però el Roger és lo quin treballa i lo que ajuda. Pues, perquè no passi el que va passar, pues lo Roger, pues a partir de des que ell a treballat... des de que va comprar aquella finca de Camarasa, aquella és la ultima que tenim, tot lo demás tot lo que he comprat a partir de llavors és d'ell, és tot el Roger, perquè és una manera com una altra de reconèixer-li la seva feina. Tot el que ha anat produïnt, el Roger avui en dia té tanta terra com tenim nosaltres. No sé si ho sabies...

00:29:37 **Entrevistadora**

No, el Roger és molt humil

00:29:43 **Entrevistada**

Doncs el Roger avui en dia té els mateixos jornals de terra que uns i els altres.

00:29:44 **Entrevistadora**

Lo que sí se és que treballa molt

00:29:45 **Entrevistada**

Si, treballa molt, però també et dic que té la seva recompensa clar, s'ho ha guanyat, no li ha caigut del cel, tots són iguals, però ells es lo que penca més. A veure siguem realistes, a veure és una mica allò d'abans de l'hereu que no és just, però bueno, si ara per exemple, nosaltres ens morim i no tenim el testament arreglat, anirà a partir entre els 3, però el que el Roger s'ha guanyat ja ho té. Nosaltres hem pensat, eh, vull dir, perquè no sabem com aclarir-nos, pues hem pensat això.

00:30:18 **Entrevistadora**

Ja a vegades són temes delicats.

00:30:20 **Entrevistada**

Sí, però bueno, tampoc, no crec que, vull dir, de moment no quedaria desemparat ja.

00:30:27 **Entrevistadora**

Ja està bé.

TERCER BLOC:

00:30:29 **Entrevistadora**

Per acabar ja l'últim bloc, com diries que és la teva salut en general?

00:30:34 **Entrevistada**

Bé, a vegades em fa mal l'esquena (rient) però com tothom

00:30:40 **Entrevistadora**

No ha sigut mai de patir moltes dolències?

00:30:44 **Entrevistada**

No, no a vegades em quedo enganxada, però això ja és normal, normal i corrent.

00:30:57 **Entrevistadora**

I emocionalment? És a dir, si ets sent molt cansada, o si arrossegues algun dol, algun fet molt dur de la teva vida... hi ha persones més sensibles a vegades els hi afecta emocionalment.

00:31:07 **Entrevistada**

A veure això a temporades, jo sóc sensible, però vull dir en determinats temes, però **després ja està**. No passa res, no, no sóc allò d'ai ai, potser tampoc perquè no he tingut res, perquè el meus pares és llei de vida.

00:31:40 **Entrevistadora**

Una dona forta i valenta.

00:31:43 **Entrevistada**

No ho sé el que sóc (somriu)

00:31:46 **Entrevistadora**

Pues bona pregunta, **com et consideres** que ets? L'hauria d'afegir a l'entrevista.

00:31:48 **Entrevistadora**

No ho sé que sóc jo, no ho sé com sóc, (riu) **procuro no enfada'm de que tothom estigui content** i que i que d'això ja està, a vegades no ho encertes, però bueno, procuro tindre a tothom content i ja està.

00:32:08 **Entrevistadora**

És difícil fer-ho tot el gust de tothom, no?

00:32:09 **Entrevistada**

(Riu) Si que és difícil, faig el que puc.

00:32:14 **Entrevistadora**

Clar, t'agrada tindre el teu entorn feliç

00:32:14 **Entrevistada**

Si, home si perquè si ells estan bé, jo tambéestic bé. És de lògica.

00:32:16 **Entrevistadora**

Bé i que és el més important per a tu? la salut, la família o els diners, les relacions?

00:32:30 **Entrevistada**

La **família és important i la salut també**, els diners també, però si no té uns família i no tens salut, no valen de res. Eh vaja, jo crec que primer és més important la família, la salut i els diners.. està molt bé, tindreu perquè tot és més fàcil, però si no tens salut, jo te'n pots d'això i sinó tens família també...sí estàs sol també que vols que et digui...

00:32:58 **Entrevistadora**

Com vas viure la pandèmia de Covid-19?

00:33:03 **Entrevistada**

Ah mira, encara no va ser....(riu), bé, vull dir aquí els pobles encara sortíem, siguem realistes..

00:33:11 **Entrevistadora**

Sí, però vull dir a nivell d'emoció, clar semblava que ens anàvem a morir tots pel que deien per la televisió, llavors tu vas passar por? Vas estar tranquil·la i treballant?

00:33:17 **Entrevistada**

No, no, mira vaig fer una cosa que feia molt de temps que volia fer (riallada)

00:33:26 **Entrevistadora**

Que vas fer? (rient)

00:33:30 **Entrevistada**

Mira, endreçar l'altell, perquè a dalt hi ha un altell hi ha unes escales que pugem i tota la merda fa cap allí, allò era l'abocador de coses belles, llibres de col·legi, joguines, coses, i jo que sé, tot fa cap a dalt a casa nostra. I si o veia algú **em feia vergonya**, perquè estava tot desendreçat. I ho vaig començar bellugar tot ho vaig endreçar tot, tot, tot, vaig estar-hi no sé quants dies, eh, cada dia a la tarda després de dinar pujava, cada dia m'hi dedicava una hora o dos, remenant per dalt i el vaig deixar endreçat.

00:34:11 **Entrevistadora**

Estàs contenta, eh?

00:34:19 **Entrevistada**

Sí perquè ho tenia pendent i no trobava mai el moment, llavors va ser l'hora de fer-ho.

00:34:26 **Entrevistadora**

Però a nivell emocional de por i tal no en vas patir?

00:34:30 **Entrevistada**

No, no, no. Vull dir també sortia, anava a la granja o al cobert, o a l'hort.

00:34:41 **Entrevistadora**

També teniu hort? De consum propi?

00:34:45 **Entrevistada**

Sí, si, i penós, perquè va començar el Roger ha fer hort i després ens el va traspasar a nosaltres (riu). I nosaltres, molt bé quan és el temps de plantar, però quan és *cosechar*, s'abandona i fa mania.

00:35:05 **Entrevistadora**

Bueno és que al cap i a la fi, el *cosechar* us ocupa tot el dia no?

00:35:07 **Entrevistada**

Tot el dia, de les sis del mati a les dotze de la nit, son moltes hores.

00:35:14 **Entrevistadora**

I amb el país també igual o no hi ha tantes hores?

00:35:17 **Entrevistada**

No, bé, avui el Roger ha marxat... m'ha dit a 7:30 **tinguis la nevera** apunt. I avui no l'he acompanyat perquè com avui no acaba, és Albesa, però avui s'han baixat lo.. han baixat la furgoneta i llavors ja tornarà a pujar la nit. Ahir vaig baixar acompanyar-lo i després a la nit el va anar a buscar la Carolina. Perquè si volta per aquí a casa li faig anar amb ella, perquè a mi m'empenya voltar tant de nit i a demés, això de les ubicacions o controla més bé que jo.

Jo ja m'he fet una mica gran (riu) sempre m'equivoco i ella les te més ben controlades.

Llavors quan li envia la ubicació, la Carolina amb un moment s'espavila.

00:35:49 **Entrevistadora**

Al cap i al fi la Carolina també està involucrada en ajudar a casa?

00:36:02 **Entrevistada**

Sí i així sí, quan està aquí sí, aquest any no té pis, com que aquests any ha de marxar ja no té pis. Això sí, estem tots involucrats.

00:36:16 **Entrevistadora**

Llavors com vius la situació actual, tot això de la guerra i la post pandèmia?

00:36:22 **Entrevistada**

(sospira) Com o vols viure tot això.. si s'ha fotut tot caríssim.. està tot disparat i fet una merda

00:36:28 **Entrevistadora**

O sigui que és més aviat et toca més a nivell econòmic que no pas por?

00:36:32 **Entrevistadora**

Si, no de por de què, també es poden fotre un míssil, però Bueno més d'una o altra cosa em de morir un dia o altre, que a vegades m'estimo més **morir ràpid** que acaba denigrada, com per exemple va acabar amb la mare o ma sogra.

00:36:48 **Entrevistadora**

Ta mare també va acabar malament? També es va ferir?

00:36:51 **Entrevistada**

No, però tenia 94 anys i va acabar ja que no hi tocava, la demència aquesta que jo no vull acabar així i tinc tots els números, però bueno...

00:37:04 **Entrevistadora**

Per què ho dius això?

00:37:05 **Entrevistada**

A perquè tinc tots els seus gendres.. (riu) no m'agradaria acabar així, jo no vull acabar sense coneixement, m'estimo més....

00:37:14 **Entrevistadora**

Que vingui el míssil de Rússia? (riem)

00:37:17 **Entrevistada**

No lo ideal seria que quan haguéssim de morir que s'estrallés l'avió que així **cobrarien un bon seguro** quedarien arreglats i nosaltres no patiríem (rient).

00:37:32 **Entrevistadora**

I tot aclarit eh, si ha de passar que passi d'aquí 30 anys.

00:37:33 Entrevistada

No, no, d'aquí a 30 anys no veus que serà massa. El Jaume té 64 anys imaginat 30 més...no, no.

00:37:54 Entrevistadora

Val, des del teu punt de vista que creus que necessiten les dones rurals de la teva edat? És a dir, necessiten suport emocional o més control que a vegades es donen, s'obliden d'anar al ginecòleg o mamografies? d'això.

00:38:05 Entrevistada

Bueno **això t'ho fas tu**, vull dir tu mires si vols, cada any...

00:38:10 Entrevistadora

Sí, però tu creus que totes les dones ho fan com tu?

00:38:11 Entrevistada

No n'hi ha que són més grans que jo, i jo que sé, els hi fa cosa...és veritat. M'agermana mateix...(la truquen al mòbil)

00:38:22 Entrevistadora

Ja hauràs de marxar?

00:38:24 Entrevistada

No ho sé, a veure que diuen...

Paro l'entrevista, i comencem de nou:**00:00:00 Entrevistadora**

Val, seguim això quasi ja ho tenim. Llavors el que dèiem ara una mica sobre la salut de la dona. Tu creus que tenen suficient suport?

00:00:02 Entrevistada

A veure, jo crec que.... la meva generació no crec ja, però sí, les dones més grans, que són *recatades* d'allò d'abans que els hi fa cosa anar al ginecòleg, sí que crec que n'hi ha. Jo crec que de la meva edat no, vaja no ho sé ta mare mateix és de la mateixa edat no crec que tingui problemes.

00:00:30 Entrevistada

No crec que tinc un problema per això.

00:00:32 Entrevistadora

Però si necessitessin algun suport, on creus que el podrien anar a buscar aquí al poble?

00:00:44 Entrevistada

Suposo que a l'assistència social o al metge.

00:00:50 Entrevistadora

Tu creus que el suport està garantit per igual per a totes les dones de la població?

00:01:01 **Entrevistada**

Ai jo que sé, sí i no, depèn a qui no tens tantes oportunitats perquè no hi ha tanta gen, com en un lloc gran, però si tu busques, suposo que sí..

00:01:14 **Entrevistadora**

Val, llavors, ja m'ho has dit una mica abans, eh? Però de la teva joventut la recordes positiva? Que podies voltar, o havies d'estar treballant?

00:01:23 **Entrevistada**

No també voltava, **també sortíem**, en aquella època sortirem fent autoestop que ara no ho faries, perquè això no ho faries ara, a veure jo no sortia com ho han fet els meus fills, perquè a mi tampoc me deixaven. La meva mare era molt gran i jo vaig néixer una tardana com la Carol, però era una altra època. No sortia cada dissabte ni el que volia, però...bé.

00:01:48 **Entrevistadora**

T'adaptaves al que podies? Però si haguessis pogut haguessis **volat una mica més?**

00:01:51 **Entrevistada**

Sí, sí, sí, perquè mira una vegada em va tocar un viatge (riu) i no mi van deixar anar, dic aniré amb el Jaume i em van dir que si no et cases no, au ves a la porra, i els hi vaig tindre que regalar amb ells.

00:02:04 **Entrevistadora**

Si? Quina ràbia.

00:02:08 **Entrevistada**

Siii (riallada) avui en dia això no passaria, no a veure, els meus fills han viscut amb parella abans de casar-se. I a mi això a la meva època m'haguessin assassinat, era impensable.

00:02:26 **Entrevistadora**

Llavors el teu festeig havia de ser molt curós, havies de vigilar?

00:02:30 **Entrevistada**

Si, sí, feia el que podia com tothom. No era com o han tingut ells, jo no marxava així un cap de setmana de vacances, jo ni de conya. És **una altra època i una altra manera de pensar** i no ho sé, vés jo sempre ho dic que els meus pares no eren moderns, eren antics.

00:02:57 **Entrevistadora**

Clar, llavors abans m'has comentat una mica dels teus hobbies. També t'organitzes per anar de vacances? Tens temps d'oci?

00:03:09 **Entrevistada**

Sí, sí., això sí.

00:03:12 **Entrevistadora**

Cada any feu vacances? Marxeu tots o la parella?

00:03:19 **Entrevistada**

Normalment si, Depèn aquest any al setembre quan vam acabar de regar, vam anar a Menorca i la Carol va venir, depèn on anem vol vindre o depèn on anem no vol vindre. A veure si marxem lluny, com ens va passar a la pandèmia, també dir que vaig vindre molt relaxada perquè acabem d'arribar de viatge, vam anar a Tailàndia hi ha Cambodja aquell any, vam arribar i al cap de 15 dies ens van tancar. Però clar, nosaltres veníem de fer de vacances, jo *estava de meravella*. Tenia les *piles carregades* per això jo crec que no em va afectar tant tampoc. No ho sé, allà a Tailàndia sé que el guia feia lo bé que esteu, no hi ha, xinesos, perquè cada setmana en venen molts. Clar allà ja estaven tots tancats.

00:04:24 **Entrevistadora**

Que bé, així!!

00:04:26 **Entrevistada**

Però clar jo, no ho sé, podeu ho fa que vaig vindre relaxada...

00:04:31 **Entrevistadora**

Bueno o que el teu caràcter mateix pues no et va fer agafar por.

00:04:34 **Entrevistada**

No me'n va fer de fa por, i acabaven d'arribar de vacances i clar teníem les piles carregades jo sempre he pensat això, perquè no em va afectar gaire.

00:04:42 **Entrevistadora**

Bé i per acabar l'última pregunta, com et veus a la teva jubilació? Et veus aquí al poble?

00:04:50 **Entrevistada**

Sí, si home suposo que.... no ho sé, viatjant una mica més que ara i ja està. Sí, mira el Jaume sempre remena fer un transatlàntic i al final ho haure de fer, sempre li dic quan ens jubilem ja el farem, ara no, fica'm allí dins tants dies em mata, però ell sempre ho diu, suposo que si ens jubilem i estem bé ho acabarem fent.

00:05:19 **Entrevistadora**

És a dir, la teva jubilació, és aquí al poble i viatjant?

00:05:21 **Entrevistada**

Si, viatjant i estan a molts fills i ajudar-los en el que puguís i també gaudir si és pot i ja està.

00:05:29 **Entrevistadora**

Val, molt bé, ja ho tindríem, moltes gràcies!!

00:05:32 **Entrevistada**

Ah ja està, molt bé, a tu.